

**Tangomiljøet i Buenos Aires: “Konstruksjon av
kjønnsroller og identitet blant homofile menn i
Argentina”**

Master i Sosialantropologi

Universitetet i Oslo

Høst 2006

Ingrid Waalen

Sammendrag

Denne oppgaven omhandler to ulike temaer; dans og homoseksualitet. Homofile dansere har hatt en tendens til å dominere innenfor ballett og moderne dans i nordvestlige land, skriver Hanna (1988:119). Derfor er det iøynefallende at det ikke finnes flere studier av homofile dansere. I Buenos Aires finnes det tre- fire milongaer (dansesteder for tango) for homofile. Milongaen blir tolket som et sted hvor dansernes marginale (og homofile) identiteter møter argentinske kulturelle identiteter gjennom tangodansing. Tangodansing kan på den måten se ut til å spille en viktig rolle i deres identitetsarbeide, og markerer spenningen nettopp mellom disse to identitetene. Fordi milongaen er et symbolsk sentrum som verdier og praksiser knyttet til en identitetsposisjon iscenesettes rundt, kan den bli sett på som et sted med ”sosial sentralitet” (Hetherington 1998:107). Ved å se på hvordan homofile tangodansere ønsket eller ikke ønsket å danse tango kan man si noe om deres forhold til tradisjon, kjønnsroller, rolleidentifikasjon og stereotyper. Dans blir dermed ikke kun et speilbilde av samfunnet, men også en arena hvor kjønnsroller kan bestrides (Stokes 1994:22).

Litteratur fra Latin- Amerika viser at homoseksualitet er noe som blir tiett stille om og som skjules fra jobb, skole, familie og venner (Kristiansen 1996, Prieur 1994 og Carrier 1995). Det stemte i varierende grad med informantenes fortellinger. På den ene siden var massemedia veldig interessert i de homofile milongaene som nyhetsstoff, og det kan tolkes dithet at homofili ikke lenger blir sett på som noe som til enhver pris må skjules. Derimot kunne det virke som om det var de homofile selv som oppfattet det som skjedde i milongaen som noe privat, og som burde skjermes fra massemedias blick. I dagliglivet derimot ga informantene til kjenne et ønske om å være åpne, særlig mot familie og venner. Her bryter de homofile tangodanserne med bildet som er blitt skapt av homoseksualitet i Latin- Amerika, og synes å være mer like bildet av homofile i Europa og Nord- Amerika i synet på åpenhet. Informantene var således i en mellomposisjon mellom de to ulike bildene på lukkethet/ åpenhet i forhold til homofili.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	ii
Innholdsfortegnelse	iii
Forord	vi
Kapittel 1: Problemstilling, feltarbeid og metode	1
Problemstilling	1
Mitt første møte med milongaen og de homofile tangodanserne	2
Feltarbeid og datainnsamling	6
Min rolle	6
Tilgang i felten	7
Intervjuene	8
Informantene	9
Oppgavens oppbygning	11
Kapittel 2: Buenos Aires, tango og homofili	12
Buenos Aires	12
Tangoens fødsel	14
Tango som transportartikkel	15
Tangoen blir “stueren”	15
”El tango gay”- en videreføring av arven?	17
De homofile milongaene i Buenos Aires	18
Homofili i Argentina	20
La unión civil	24
Kapittel 3: Milongaen	26
Tradisjonelle og homofile milongaer	26

Barndomsminner og kulturell identitet	28
Milongaen som møteplass	31
Milongaen som et meningsfylt sted	32
“Sosial sentralitet”	35
Massemedias inntog i milongaen	38
Avslutning	40
Kapittel 4: “Homser finnes i alle farger”	41
Begrepsavklaring	41
Stereotypier	43
Femininitet	44
Passiv og aktiv	46
Må de kunne se det på deg?	50
Å være overdreven feminin	52
Massemedias fremstilling av homofile	53
Avslutning	55
Kapittel 5: Ulike identitetshåndteringer av homofile identiteter	57
Livsfortelling som representasjon av fortiden	57
Oppdagelse av egen seksualitet og ungdomstiden	59
Stilltielse og mistanke	62
Familiens reaksjoner	64
Fortelle eller ikke fortelle?	66
Identitet og homofili- to forskjellige identitetshåndteringer	68
Fernando	68
Matías	71
Avslutning	72
Kapittel 6: Tango som sex	74
Hva er tango?	74
Kommunikasjon	75
Lidenskap	77
Tres minutos de cuernos inocentes	77

Rollene: el conducido/ el conductor	79
Roles invertidos?	81
Pacos tangotimer for homofile- “un taller para hombres que bailan con hombres”	82
En ny måte å danse på	83
Tolkning 1: Viktigheten av tradisjon	84
Tolkning 2: “Homofile som alle andre”	85
Tolkning 3: Rolleidentifisering	86
Avslutning	88
Konklusjon	89
Litteraturliste	93

Forord

Jeg vil først og fremst takke mine informanter som tok imot meg med åpne armer og lot meg få være en del av livene deres. Denne oppgaven hadde ikke vært mulig å skrive uten deres velvilje. Jeg vil også takke andre personer i det homofile tangomiljøet i Buenos Aires som har bidratt til informasjon til denne oppgaven. Blant annet vil jeg takke Roxana for at hun tilbød meg gratis inngang i milongaen hennes. Jeg er også takknemlig for hyggelige samtaler med mine tre medstudenter fra samme kull; Anne Lene, Gunhild og Johnny, som var i Buenos Aires samtidig med meg. Eduardo Archetti, som var min veileder i planleggingsfasen til feltarbeidet var til god hjelp, og var veldig oppmuntrende til prosjektet. Jeg vil rette en spesiell takk til Hans W. Kristiansen, veileder under skrivingen av oppgaven. Tusen takk for mye nyttig kritikk, samt detaljerte kommentarer og gode forslag. Og sist men ikke minst, en stor takk til familie og venner.

Oslo, November 2006

Ingrid Waalen.

Kapittel 1: Problemstilling, feltarbeid og metode

Denne oppgaven handler om mannlige homofile tangodansere i Buenos Aires. Jeg fattet interesse for kjønn og homofili under et tidligere opphold i Argentina fordi jeg syntes at homofili var svært tilstedeværende i samfunnet. På TV kunne man ofte se menn kledd i kvinneklær eller menn med feminine trekk som ble latterliggjort. Jeg hørte også kommentarer og opplevde en viss redsel for homofili fra flere kamerater. Homofile fremsto som en mye tydeligere kategori der enn her i Norge. Samtidig ønsket jeg å skrive om tango. Gjennom søking på internett fant jeg tilfeldigvis en internettside om homofile som danset tango i Hamburg. Jeg fant også informasjon om homofile menn som danset tango i Buenos Aires. Jeg syntes det virket som en interessant innfallsvinkel til tango. Det at jeg ikke fant at det hadde blitt gjort noen tilsvarende studie av homofile som danser tango, gjorde at jeg ble ytterligere motivert.

I oppgaven ønsker jeg å se på tango som danses av homofile som en del av et større univers, og ikke kun som en lukket sfære. Derfor har jeg prøvd å knytte sammen fenomener fra milongaen (dansen for tango) med samfunnet utenfor. Jeg vil argumentere for at milongaen som sted hadde en spesiell betydning som samlingspunkt og sosial arena for homofile i Buenos Aires. Det var et sted hvor de kunne slippe av fra hverdagens stress og mas, møte venner og danse tango. Massemedias tilstedeværelse i milongaen var et tema som opptok danserne, og som kan si noe om hvordan homofile ble sett på. Distinksjonen offentlig/ privat i forhold til det å skjule homofili var noe som gikk igjen både i massemedia og i de homofiles liv. Hvordan homofile menn danset tango kan si noe om deres forhold til tradisjon og modernitet, kjønnsroller, rolleidentifikasjon og stereotypier.

Problemstilling

Problemstillingen før jeg dro dreide seg om hvordan tango brukes til å uttrykke identitet og kjønnsrollemønster hos homoseksuelle menn i Buenos Aires, og hvordan dette skapes og

gjenskapes gjennom dansen. Jeg var interessert i å finne ut hvorfor og hvordan de bruker tango til å uttrykke hvem de er, hvilke roller de tar i dansen, og hva dette kan si om deres identitet og rollemønster i dagliglivet. Jeg ville også ha svar på hva det er ved tango som appellerer til dem, og hvilken betydning tango har i livene deres.

Problemstillingen ovenfor har blitt utvidet underveis. Nye spørsmål som har kommet til er: Hva slags gruppe er de homofile i samfunnet (både gjennom stereotypier og de homofiles egne historier)? Hva slags identitetshåndtering bedriver de? Hvordan er de aktivt med på å definere seg selv som individer? Hvordan er det å være homofil i samfunnet, på jobb, skole og i forhold til venner og familie? I analysen blir offentlig/privat et viktig begrepspar.

Hvordan uttrykker homofile tangodansere seg gjennom dansen, og hvordan formes selvforståelsen deres av dans? Kan tangodansing si noe om deres identitet med bakgrunn i at tango er en tradisjonell pardans i en heterofil kontekst? Hvordan danser de homofile tangodanserne tango i forhold til heterofile par? Hvordan uttrykker de seg gjennom rollene i dansen? Og til slutt: hvilken mening har milongaen som sted? Hvordan brukes milongaen av de homofile danserne?

Mitt første møte med milongaen og de homofile tangodanserne

Jeg hadde vært i Buenos Aires i en uke da jeg besøkte den første milongaen. Den homofile milongaen jeg opprinnelig hadde hørt om, La Patota, var stengt. Heldigvis fant jeg en annen milonga for homofile ved å søke på internett. Den het El Farruco. På internett fant jeg flere artikler på engelsk om denne milongaen. Jeg var ikke den første som viste interesse. Jeg fikk vite at det var et sted for homofile, men at mange heterofile også dro dit for å danse.

Den kvelden gikk ikke T- banen. Jeg fikk høre at noen hadde tatt seg inn på T- bane- stasjonen og blokkert den i protest mot et eller annet. Protester av denne typen var vanlige i Buenos Aires, i likhet med blokkering av veier og demonstrasjoner. *Los piqueteros*, en gruppe politiske aktivister som hadde spesialisert seg på å stenge av veier for å kutte kommunikasjonen, var ofte ansvarlige for blokkeringene. Muligens var det dem som sto bak denne gangen også. Jeg tok en taxi, og ble satt av på et gatehjørne i bydelen Almagro, ikke langt fra sentrum. Almagro hadde et arbeiderklassepreg over seg. Det fantes klesbutikker med billige klær, en slakter på hjørnet, og rimelige caféer og spisesteder. Jeg fant frem til

den riktige adressen, men ble møtt av en stengt rød jerndør. Bak meg lå det en stor murbygning på to etasjer som rommet et supermarked. På begge sider av veien var det høye murvegger. Jeg kunne se et verksted og en tennisbane. Det var ingen mennesker til stede. Jeg var tidlig ute og timen begynte ikke før halv ni. Jeg krysset gaten, og satt meg ned på en stor stein som var en del av et gjerde. Mens jeg satt der, tenkte jeg på hva kvelden kom til å bringe. Jeg hadde aldri satt mine ben i en milonga før, så jeg var spent på hvordan det kommer til å være. Samtidig var jeg engstelig. Hvordan kom de til å motta meg? Kom de til å ha noe imot at jeg var der? Hva slags folk ville jeg møte blant gjestene? Var det noen som kom til å ville snakke med meg?

Med ett åpnet dørene. Jeg krysset gaten, og gikk inn døren som nå sto på vidt gap. Jeg kom inn i et lite rom hvor det satt en kortvokst, fyldig dame i 50-årene bak en disk. Hun solgte meg inngangsbilletten. Videre kom jeg inn i et stort rom med en bardisk langs den ene vegg, og mange små bord langs de andre veggene. Midt i rommet var det en åpen gulvflate. Dansegulvet. Jeg satte meg ned like ved bardisken. Ved et bord ved inngangen satt det allerede fire personer, to høye gutter, ei langbenet jente med mørke krøller og ei kortvokst jente med kort hår. Ellers var lokalet tomt. Guttene og jenta med krøllene reiste seg og begynte å danse sammen. De viste seg senere å være lærerne. Det virket som om de prøvde å få til noen bestemte steg. Guttene byttet på å danse med jenta. De førte henne. Deretter danset de to guttene sammen. Etter hvert kom det flere mennesker i grupper på to til fire, ofte blandet kjønnsmessig. De hilste på hverandre, og på de tre som befant seg på dansegulvet med kyss på kinnene og av og til en omfavnelser. Det virket som om mange kjente hverandre.

Kvelden begynte med én og en halv times tangoundervisning. Vi ble delt i to, en nybegynnergruppe og en gruppe for viderekomne. I nybegynnergruppa var vi åtte personer, og læreren vår var Alejandra, jenta med de svarte krøllene. Timen begynte med at vi skulle gå (*caminar*). Deretter ble vi delt inn i par. En mørk liten gutt danset med ei jente. To kvinner i 40-årene fra Bolivia danset sammen. Jeg danset med ei jente, mens en mann med kortklippet hår og en tynn flette i nakken danset med en høy blek mann som ikke snakket spansk. Gruppen for viderekomne var langt større enn.

Da timen var ferdig, gikk jeg bort til bordet hvor lærerne satt og presenterte meg. Jeg sa at jeg var antropologistudent og at jeg ønsket å skrive en oppgave om homofile som danser tango. De så overrasket ut, men sa velvillig at jeg måtte snakke med Julia, som organiserte milongaen. Julia sto ved bardisken og jeg gikk bort for å hilse på henne. Hun smilte og sa: ”Så interessant”, og fortalte meg at hun også studerte antropologi og kunne tenke seg å skrive om noe lignende. Hun sa at det fantes flere milongaer for homofile, og at vi kunne møtes over en kaffe noen dager senere.

Deretter kjøpte jeg meg en cola og kom i snakk med en gutt som hadde vært på samme gruppe som meg. Jeg syntes det var iøynefallende hvor ”fint” han beveget seg. Han fniste uavbrutt så lenge vi snakket sammen. Jeg lurte på om han var homofil, men spurte ikke. Etter en stund spurte han meg om jeg var lesbisk. Da jeg sa nei, og at jeg hadde (gutte)kjæreste, flirte han og sa: ”Er du sikker på at du ikke er det?” Da benyttet jeg anledningen til å stille ham det samme spørsmålet. På det svarte han: ”Det er ganske tydelig da...”. Det gjorde meg ikke noe klokere. På den ene siden hadde han sagt at han hadde jentekjæreste (*novia*) og at han var kommet til milongaen fordi han kjente servitrisen som jobbet der. Men på den andre siden oppførte han seg veldig fnisete og fjollete.

Vi avsluttet samtalen, og jeg satt og observerte dansegulvet som var fullt av dansende par. Menn danset med menn, kvinner danset med kvinner, og menn danset med kvinner. Jeg lurte på hvem som var homofile og hvem som ikke var det. En del par fremsto som heterofile. Jentene hadde gjerne pyntet seg, og hadde på seg klær som jeg oppfattet som feminine; en kjole, en tettsittende bukse og topp, lekre høyhælte sko, malte tånegler. Guttene hadde en mer avslappet stil, og gikk i olabukse og t- skjorte eller skjorte. Av de som danset med personer av samme kjønn, var flesteparten menn. Noen hadde tatt på seg dressbukser og dansesko, mens andre hadde på seg olabukser og joggesko. I milongaen var det mellom 60 og 70 personer, og det var ikke entydig for meg hvem som var homofile og hvem som ikke var det. En del par (jente og gutt) delte bord, men det var også mange bord hvor det satt mange personer av begge kjønn, og noen bord hvor det kun satt personer av samme kjønn. Etter hvert la jeg merke til flere småbord som sto sammen på motsatt side av baren. Der satt det bare menn, i 30- og 40- års- alderen. Det så ut som om de for det meste danset med hverandre.

Etter denne kvelden hadde jeg fått et visst innsyn i milongaen og de som gikk der. Jeg måtte i midlertidig vente et par dager før den neste homofile milongaen ble holdt. Den het Che Marrusa og lå i Boedo, et strøk som minnet om Almagro. Che Marrusa fant sted i en liten restaurant som het Gustos del Norte (Smaker fra nord). Inngangsdøren ledet meg inn i en smal korridor. Selve restauranten lå inn til høyre, og var et avlangt rom hvor man kunne skimte kjøkkenet til venstre. Ved siden av kjøkkenet, innerst i lokalet, var det flere bord. Dansegulvet lå straks innenfor døren til restauranten, og bordene var plassert rundt det.

Timen begynte litt over åtte. Her var det færre elever, bare 6- 8 stykker. Læreren var en spinkel, liten mann med fine trekk og pent ansikt. Han var kledd i dressbukse, hvit skjorte og vest. For å vise frem figurer i timen, danset han sammen med en mann i 50- årene med langt hår i hestehale og med et stort smil om munnen. Han vrikket på rumpa og trippet over gulvet med små skritt. Kallenavnet hans var Rosa (Rose). Etter timen presenterte jeg meg for dem, og ble godt mottatt, særlig av Rosa. Han satte seg ned ved bordet mitt og begynte å fortelle om tangoens historie og bakgrunnen for åpningen av de homofile milongaene.

Etter tangotimen kom det en del mennesker som tok plass bakerst i lokalet. Det var restaurantens regulære gjester som hadde kommet for å spise, og muligens nyte synet av en tango. De som hadde deltatt i timen og nye gjester satte seg ved bordene rundt dansegulvet. Bordene sto tett sammen og jeg kom i snakk med flere av dem som satt rundt meg. Jeg fortalte dem hva jeg gjorde der, og jeg følte meg godt mottatt av alle. De fleste var menn i 40- års- alderen. Det var blant annet Luis som var fotograf, Claudio som jobbet som lærer, og Santiago som var maler. De fortalte at de også besøkte andre milongaer for homofile i tillegg til Che Marrusa. Alle så ut til å være dyktige til å danse. Noen menn i 20- års alderen satt langsmed den andre vegg, men de gikk etter en liten stund. I motsetning til på El Farruco, var det få mennesker (15- 20) her, og flesteparten av de besøkende var menn. Stemningen var bedre, alle satt tett, musikken var lavere og prestasjonsangsten mindre. Utover kvelden bestilte de fleste brus og en empanada eller to (små deigstykker fylt med kjøttdeig, kylling eller grønnsaker som stekes i ovnen). Det var sommer, varmt og høy luftfuktighet. Halsene ble tørre av dansingen, tørsten ble slukket. De fleste tørket svetten i panna og åpnet øverste knappen i skjorta.

Feltarbeid og datainnsamling

Fra februar til juli gjorde jeg feltarbeid i Buenos Aires. Da jeg kom til Buenos Aires i begynnelsen av februar, ble jeg møtt av en uutholdelig varme, trafikkaos, og store menneskemengder. Buenos Aires er hjemsted til over en tredjedel av Argentinas befolkning, og sentrum for de fleste av landets økonomiske og administrative aktiviteter. Jeg bodde hele tiden i sentrumsnære bydeler, og hadde de milongaene jeg besøkte i relativt nær distanse. De fire første månedene bodde jeg i et bofellesskap med flere europeere. Jeg ville i utgangspunktet bo sammen med argentinere, men fordi de fleste bodde sammen med familien og boligmarkedet var vanskelig, valgte jeg bofellesskapet. De to siste månedene bodde jeg alene, i en leilighet som jeg hadde fått leie av en informant. Der hadde jeg bedre plass og mer ro til å gjøre intervjuer.

Jeg besøkte regelmessig de to milongaene beskrevet over. Feltarbeidet ble en studie av et bestemt miljø, og alle mine informanter befant seg i dette miljøet. Kveldene begynte alltid med tangoundervisning fram til klokka ti, og deretter ble dansegulvet åpnet for de danseglade i fire til seks timer. Jeg deltok på tangoundervisningen, både fordi jeg hadde lyst til å lære å danse, og fordi det ga meg mulighet til å bli kjent med tangodanserne. Alle reagerte positivt da jeg sa jeg skulle skrive en oppgave om homofil tango (*el tango gay*). Mange ble også overrasket, og var nysgjerrige på hvorfor jeg ønsket å skrive om akkurat det.

Utover de to milongaene som fungerte som "base" under hele feltarbeidet, gikk jeg også på én annen milonga i en kort periode sammen med flere av de homofile tangodanserne. Denne milongaen markedsførte seg som "open mind". Jeg observerte også tangotimer som ble holdt på Casa Lambada, et *hostel* (vandrehjem) for homofile menn, og besøkte tradisjonelle milongaer som ikke hadde tilknytning til det homofile tangomiljøet. Etter en stund ble jeg invitert med hjem til en del av tangodanserne. Vi hadde middager og fester hjemme hos hverandre. Jeg samlet to tangotidsskrifter og én avis for homofile, og kjøpte argentinsk litteratur som var av interesse.

Min rolle

Jeg hadde hele tiden en ganske tilbaketrukket rolle fordi jeg følte at det ville bli vanskelig å få kontakt med danserne dersom jeg var for pågående. Derfor var jeg forsiktig med å spørre og grave for mye, særlig i forhold til homofili. Jeg fortalte dem at jeg ønsket å skrive om *el*

tango gay, men utover det fremhevet jeg ikke min rolle spesielt. Spurte de ikke noe nærmere, gikk jeg heller ikke inn på det i noen større grad. Jeg var redd for at de raskt ville trekke seg unna dersom de ble veldig klar over min rolle som ”forsker”. I ettertid har jeg tenkt at jeg kanskje kunne ha vært mer pågående i forhold til å samle inn data, men på den annen side følte jeg meg på tynn is fordi jeg i mange situasjoner var den eneste heterofile jenta til stede blant de homofile tangodanserne. Jeg var redd for å bli oppfattet som aggressiv og invaderende, og valgte i stedet å gå sakte frem og vinne deres tillitt.

I tangotimene på Casa Lambada pleide jeg å notere det som foregikk i timene, etter godkjenning fra læreren. Jeg ønsket å gjøre det, slik at de som var til stede, og som vanligvis også gikk på milongaene, faktisk ble klar over min rolle. Men det var få som lurte på hvorfor jeg noterte. På begynnelsen var jeg ikke engang sikker på at de slapp inn jenter på Casa Lambada. Men jeg ble fortalt at så lenge det ikke var for mange jenter der, var det ikke noe problem. Jeg ble sluppet inn, og følte meg velkommen på alle måter. De siste to- tre månedene av feltarbeidet dro jeg ikke fullt så ofte på disse tangotimene. Jeg ble bedt med på ting utenfor milongaen, og syntes det var mer fruktbart å være sammen med informantene på fritiden.

De av tangodanserne jeg hadde kontakt med utenfor milongaene, omtalte meg som ei venninne: ”Hun er ei venninne” (*Ella es una amiga*). Mange av de jeg kun traff i milongaen, så nok på meg mer som en student som skulle skrive oppgave. Av dem ble jeg ofte spurt om hvordan det gikk med oppgaven. Noen av dem virket litt skeptiske til meg. De hilste alltid hyggelig, men inviterte aldri til en lengre samtale. En av dem som holdt distanse til meg var en mann i 50- årene som ofte deltok på sammenkomstene i helgene. En gang spurte han meg: ”Kommer du til å skrive stygt om oss?” (*¿ Vas a escribir mal de nosotros?*). Jeg forsikret ham om at det kom jeg ikke til å gjøre.

Tilgang i felten

Jeg møtte nok på de vanlige problemene i forhold til det å gjøre feltarbeid i en storby. Folk hadde minimalt med fritid, og mange av informantene hadde fulltidsjobber i tillegg til at de studerte. Fritiden de hadde, brukte de til å gå ut og danse tango. Imidlertid ble jeg invitert hjem til dem jeg ble best kjent med, og vi hadde fester og middager i helgene. Disse sammenkomstene besto for det meste av de homofile tangodanserne og ei heterofil jente som

tilhørte miljøet. Av og til kom venner eller familie til tangodanserne. Mesteparten av informasjonen jeg har samlet er fra milongaene og fra disse sammenkomstene. Jeg møtte få av vennene deres utenfor tangomiljøet eller familiene deres, og hvis jeg møtte noen, var det bare for en liten stund. Det skyltes også at flere av dem jeg hadde blitt best kjent med var innflyttere til Buenos Aires, og ikke hadde familie eller andre nære venner der.

I forhold til tilgang på ulike typer data og kontakt med informantene, vil jeg dele feltarbeidet inn i to perioder. I den første tiden så jeg tangodanserne kun i timene eller milongaene. Hovedproblemet var at hver milonga kun hadde åpent én kveld i uka. Jeg visste hvor jeg skulle finne dem, men det tidsrommet de oppholdt seg der var relativt kort. Noe annet som gjorde det vanskelig å få kontinuitet i kontakten, var at mange av tangodanserne ikke kom på milongaene hver eneste uke. De som var mest åpne mot meg den første tiden var de godt voksne tangodanserne (fra 40-60 år), og jeg brukte tiden til å bli kjent med dem. Men etterhvert følte jeg at det lukket seg, og at de ikke var veldig interesserte i å snakke med meg. Det kan både ha vært på grunn av aldersforskjellen og fordi jeg var jente, og at vi derfor ikke hadde altfor mye til felles. Det var først etter noen måneder, da jeg begynte å bli kjent med dem på min egen alder, at jeg fikk mulighet til å følge dem utenfor milongaen også. De jeg til slutt regnet som mine hovedinformanter var en liten gruppe menn i alderen 25- 45 som kom på de fleste tangotimene og milongaene. De møttes også ofte utenfor milongaen.

I milongaen var det vanskelig å samle informasjon om temaer jeg var interessert i, hvis det ikke kom opp på en naturlig måte. Jeg ønsket ikke å være for pågående, i en setting der folk kom for å koble av og slappe av fra hverdagens stress. Samtidig var musikken et hinder for kommunikasjon hvis jeg ikke satt veldig nær de som snakket. I tillegg var de aller fleste veldig opptatte med å danse, og satt ofte bare noen få minutter ved bordet av gangen. Dette førte til jeg i løpet av en kveld fikk relativt lite informasjon utover det jeg observerte, det jeg spurte om, eller de samtalene jeg deltok i eller overhørte. Det gjorde at jeg bestemte meg for å supplere feltnotatene med mer formelle intervjuer.

Intervjuene

Jeg gjorde intervjuene på slutten av feltarbeidet. Først da følte jeg at jeg hadde klart å bygge opp et godt nok tillitsforhold til informantene. Siden jeg kjente de jeg intervjuet ganske

godt, hadde jeg en viss mulighet til å se om det som hadde blitt sagt før i en mer uformell setting, stemte overens med det som ble sagt i intervjuene. Den informasjonen jeg fikk gjennom intervjuene, kunne jeg supplere med informasjon jeg hadde fått fra sammenkomstene i helgene, hvor det ofte ble ført samtaler og diskusjoner om tango og homofili. Jeg fant få motsetninger mellom intervjuene og den uformelle konteksten, men av og til kunne det forekomme. For eksempel spurte jeg én under et intervju om hvordan familien hans hadde reagert da de hadde fått vite at han var homofil. Han sa: ”De reagerte veldig bra, og vi fikk et mye nærere forhold, de aksepterte meg med en gang”. Men en gang jeg var hjemme hos ham og kjæresten, sa han til kjæresten sin: ”Vi har ikke mye kontakt med familien, fordi for oss er det ikke viktig”. Han sa det i en tone som gjorde at jeg tenkte at de ikke hadde et bra forhold til familien, noen av dem.

Jeg intervjuet i første omgang ti homofile gutter, ei homofil jente, og ei heterofil jente om deres forhold til tangodansing. Jeg følte at de fleste snakket fritt, og fortalte meg personlige ting på eget initiativ, også de gangene jeg brukte båndopptaker. Deretter gjorde jeg seks livsfortellingsintervjuer med seks av guttene jeg hadde intervjuet før, og det er disse intervjuene som er bakgrunnen for kapittel 5 i oppgaven. Da jeg spurte om de ville la seg intervju om oppveksten sin, sa alle ja med en gang. Men det var mye vanskeligere å få til å avtale tid, enn da jeg hadde intervjuet de samme om tangodansing. Derfor ser jeg begrensninger i det materialet, selv om jeg også ble overrasket over åpenheten til guttene. Jeg kunne heller ikke vente at de skulle fortelle meg ”alt”.

Språklige problemer hadde jeg relativt få av. Jeg snakket rimelig bra spansk fra et tidligere studieopphold i Argentina. Men i og med at jeg samlet inn informasjon stort sett om kvelden og i de sene nattetimer, var det ofte en utfordring å beholde oppmerksomheten og følge med på hva som ble sagt til enhver tid.

Informantene

Felles for alle var at de hadde høyere utdanning og ”middelklasseyrker”. Flere av de unge holdt fremdeles på med utdannelsen, og de fleste jobbet ved siden av studiene. De jeg nå nevner var de jeg gjorde intervjuer med. I tillegg kommer andre som jeg møtte i milongaene; homofile menn som jeg ikke hadde regelmessig kontakt med, turister som var der for kortere eller lengre perioder og de som organiserte milongaene.

Matías (25) jobbet i farens kontor i et firma som produserte legemidler. Han studerte dans og musikk på universitetet. Han var fra Buenos Aires og bodde for seg selv.

Emilio (28) studerte foto. Han jobbet ikke, men levde på leieinntekter. Han var innflytter og bodde i et bofellesskap.

Javier (28) jobbet som biolog, og holdt på med videreutdanning. Han var innflytter og bodde alene.

Fernando (33) jobbet som arkitekt, men tjente dårlig og hadde ikke råd til å flytte hjemmefra. Han var fra Buenos Aires.

Luis (45) var arbeidsledig og brukte mye tid på foto og tango. Han hadde bodd i Buenos Aires i mange år. Han bodde sammen med partneren sin, som var på samme alder som ham.

Samuel (29) ønsket å begynne å studere foto. Han tok opp noen fag fra videregående (*el secundario*) og jobbet med å selge reklame. Han var fra Buenos Aires og bodde sammen med kjæresten.

Tomás (25) var lærer ved den ene milongaen. Han jobbet som lærer i skolen, og studerte i tillegg dans. Han var innflytter, og leide et rom hos en dame.

Rosa, en mann i 50-årene, hadde tidligere vært ballettdanser, men jobbet nå som bibliotekar. Han var tilflytter.

Roberto, i 60-årene, var arkitekt. Han bodde sammen med sin eldste sønn og dennes familie. Han var fra Buenos Aires.

Fabián, i 50-årene, var økonom. Jeg fikk aldri greie på hvordan han bodde.

Andrea (24) jobbet i et datafirma. Hun var en av de få lesbiske jentene som regelmessig besøkte milongaene. Hun bodde hjemme hos foreldrene i Buenos Aires.

Veronica (31) var en av de få heterofile jentene som stadig kom på milongaene og hadde venner i det homofile miljøet. Hun var arbeidsledig og hadde en sønn på 5 år.

Jeg vil klassifisere de fleste av informantene som middelklasse. De hadde ikke veldig god råd, men alle hadde jobb, og de fleste bodde for seg selv, noe som er ganske uvanlig i en argentinsk kontekst, hvor det er vanlig å bo hjemme til man gifter seg. Av de yngre var det noen som bodde relativt dårlig, og som hadde dårlig råd. Den eneste som bodde hjemme gjorde det utelukkende av økonomiske grunner. Av de eldre informantene var det mange som hadde vært mye ute og reist, og de fleste hadde vært i Europa. Noen reiste til utlandet mens jeg var der, noe som betyr at de må ha hatt god råd da den lokale valutaen (*peso*) ble kraftig devaluert under den økonomiske krisen i 2001. Jeg besøkte kun noen få av de som

var eldre, og de hadde pent møblerte hjem. Informantene bodde spredt rundt om i byen, men de fleste bodde i sentrumsnære middelklassestrøk.

Oppgavens oppbygning

Neste kapittel handler om tango og homofili i Argentina. Her kommer jeg til å sette homofiles kår mer generelt inn i en argentinsk kontekst og mer spesifikt inn i en Buenos Aires' kontekst. I tillegg ser jeg på tango fra en historisk synsvinkel, med fokus på hvordan det homofile tangomiljøet i Buenos Aires har oppstått. Kapittel 3 omhandler milongaen som sted og hva slags betydning den ble tillagt av danserne. Hvordan de begynte å danse og hvorfor de fortsatte kan si noe om ulike elementer i deres identitetskonstruksjon. Kapittel 4 går inn på hvordan de homofile mente at de ble oppfattet i samfunnet og hvordan de så på seg selv i forhold til stereotypiene. I kapittel 5 vil jeg bruke livsfortellinger for å kunne si noe mer om livssituasjonen til noen av tangodanserne og deres opplevelse av egen seksualitet. I kapittel 6 sammenligner jeg rollene i tango i vanlige milongaer og i de homofile milongaene, og ser på hvordan de homofile danset og forholdt seg til de ulike rollene.

Kapittel 2: Buenos Aires, tango og homofili

Dette kapittelet kommer til å handle om Buenos Aires som tangoens fødested, og hjembyen til de eneste milongaene for homofile. Jeg kommer til å gå generelt inn på den historiske konteksten til Buenos Aires og hvordan tangoen som dans har utviklet seg fra dens begynnelse og frem til i dag. Den siste delen av utviklingen består i åpningen av flere homofile milongaer, hvor det er akseptert at to personer av samme kjønn danser sammen. Et annet trekk er at tango igjen er blitt populært blant unge mennesker. Deretter vil jeg sette homofili inn i en historisk kontekst. Her kommer den nye loven om inngåelse av “partnerskap” (*unión civil*) til å bli sentral fordi den har blitt sett på som en viktig milepæl når det gjelder rettighetene til homofile i Argentina. Men først litt om selve Buenos Aires.

Buenos Aires

Buenos Aires er Argentinas hovedstad og har 13 millioner innbyggere, noe som utgjør en tredjedel av landets befolkning. Buenos Aires er den tredje mest folkerike byen i Sør-Amerika, etter Mexico City og São Paulo. For meg fremsto byen som enorm, og det kunne ta over en time å reise fra en kant av byen til en annen. I dag sies det at Buenos Aires er den mest europeiske byen på det amerikanske kontinent, og den beskrives som Sør-Amerikas Paris. Buenos Aires er argentinas økonomiske-, kulturelle-, og politiske sentrum. Byen ligger ved kysten, og har historisk sett hatt en nær tilknytning til Europa både økonomisk og kulturelt. Fra 1870 til 1914 var det sterk immigrasjon til Argentina, og 6 millioner europeere kom til Buenos Aires, hvorav 3.3 millioner bosatte seg permanent. Flesteparten kom fra Spania og Italia, men også fra andre land som Frankrike, Tyskland, Østerrike-Ungarn, Danmark og Russland (jøder) (Archetti 1999:1-2). Den opprinnelige indianske befolkningen var nærmest utryddet i 1879 (1999:29). Den afrikanske befolkningen, etterkommere etter slaver, talte på 1880-tallet 6000 (1999:135). I denne perioden økte befolkningen raskt på kort tid, og de sosiale forholdene var dårlige.

Det nærmeste økonomiske samarbeidet foregikk over en lang periode med Storbritannia. Argentina eksporterte hovedsakelig råvarer; særlig korn og kjøtt, og England bidro til å

bygge opp landets industri og infrastruktur, særlig er konstruksjonen av landets jernbane kjent. Mellom 1900 og 1930 var Argentina blant de ti rikeste landene i verden (Archetti 1999:3), men uttallige økonomiske kriser og militærdiktatur har gjort at landet i senere tid har strevd økonomisk. Før den siste store økonomiske krisen i 2001 ble store deler av den argentinske befolkningen klassifisert som middelklasse. Krisen førte til at middelklassen så og si opphørte å eksistere, og mange argentinere søkte til Europa, særlig Spania og Italia. De fleste argentinere har derfor familie og venner i utlandet.

Buenos Aires består av to deler; et føderalt distrikt (*Capital Federal*), som er det mest sentrale hovedstadsområdet, en slags indre kjerne, og provinsen (*la provincia de Buenos Aires*), som omgir det føderale distriktet. Bebyggelsen mellom det føderale distriktet og provinsen fortsetter uten stopp. Trafikken er enorm, det samme er menneskemengdene. Støynivået og forurensningen er overveldende. Byen består av mange bydeler (*barrios*), og her vil jeg nevne noen av de mest sentrumsnære som jeg ofte besøkte. I sør og nærmest havnen ligger de opprinnelige og eldste bydelene; La Boca og San Telmo. Det var her de første immigrantene bosatte seg, og denne bebyggelsen står fremdeles og er vernet. Bygningene er i dårlig stand, og ser veldig gamle ut. Den gang var det svært fattigslig og de sosiale forholdene var dårlige. Epidemiene florerte, og da det brøt ut gulfeber i 1871, forflyttet overklassen seg nordover til områder som i dag er Barrio Norte og Recoleta. Det er rart å tenke på at det som den gang ble regnet som landet, i dag er noen av de mest sentrumsnære *barrios*. Barrio Norte og Recoleta er finere bydeler med høy status. Palermo (vestover fra sentrum) og Belgrano (nordover fra sentrum) er også overklasse- *barrios*. Særlig Palermo blir sett på som svært trendy, med restauranter med eksotisk mat og moderne kafeer. Palermo er oppdelt i områder som blant annet har fått navnene Hollywood og Soho. Belgrano er stort og her bor store deler av overklassen. Boedo, Almagro, Caballito og Flores (alle sørvest fra Palermo) er middelklasse *barrios* (Archetti 1999:5).

De fleste av milongaene jeg besøkte lå i Palermo (La Viruta), Boedo (Che Marrusa, Quince Martinetas), Almagro (El Farruco, La Catedral), San Telmo (Che Marrusa, El Farruco og Casa Lambada) og i sentrum (Open Mind, El Beso, La Patota). Det fantes milongaer i alle *barrios*, også i provinsen, men de fleste lå i de sentrumsnære områdene. En oversikt viser at det fantes 197 steder hvor det ble gitt tangotimer i Buenos Aires (187 i det føderale distriktet

og 10 i provinsen). Det eksisterte 120 milongaer, hvorav mange hadde åpent flere kvelder i uka. 112 av disse lå i det føderale distriktet.¹

Tangoens fødsel

Tangoens opprinnelse er et kontroversielt tema blant historikere og *tangueros*² (Savigliano 1995:32). De er uenige om hvordan tangoen har oppstått, hvilke grupper som har bidratt mest, hvordan utviklingen av ulike koreografiske trekk har foregått, og homofiles tilknytning til dansen. Det er mye man ikke vet helt sikkert, og en del er kun antakelser eller tolkninger av historisk materiale. Likevel er de fleste enige om at tangoen oppsto i møtet mellom ulike grupper av immigranter som kom til området rundt Rio de la Plata³ i siste halvdel av 1800-tallet. I disse årene økte innbyggertallet kraftig i Buenos Aires, noe som førte til at mange mennesker fra ulike kulturer møttes i slumområdene. Det var i disse slumområdene at tangoen oppsto, og den ble danset av de fattige innvandrene. Noen forfattere har lagt vekt på tangoens afrikanske røtter, og hevder at afrikanske immigranter begynte å danse det som i dag er tango. Gjenopplagelsen av tangoens svarte røtter har vært heftig debattert (Rossi [(1926) 1958], referert i Savigliano 1995:33).⁴

Tangoen ble på slutten av 1800-tallet assosiert med skandale og umoral. Det var klart at ingen anstendig jente danset slik på den tiden, og praksisen ble nært knyttet til prostitusjonen og horehusene. Det var kun prostituerte som danset for å trekke til seg kunder (Savigliano 1995). Prostitusjonen var offentlig regulert, og det var tillatt med en bordell (*prostíbulo*) i hvert kvartal. Kvinneunderskuddet var stort fordi andelen mannlige immigranter var høyere enn den kvinnelige, og lovlig prostitusjon var en måte å løse det skjeve forholdet mellom menn og kvinner på (Guy 1991:38-41). De første tangotekstene hadde tydelig pornografisk innhold (Savigliano 1995:50, Archetti 1999:137). Tango var ikke bare ”forbudt musikk”, men ”... displays of eroticism scandalized and created distance/ difference, racial and class

¹ www.tangodata.com.ar. Riktignok virket denne internett-siden noe utdatert. Flere av de homofile milongaene som var oppført som åpne, var i virkeligheten stengt.

² En *tanguero* er en person som relateres til tango enten som musiker, danser, dikter eller fan (Savigliano 1995:242).

³ Rio de la Plata er elven som munner ut mellom Argentina og Uruguay. Området Rio de la Plata strekker seg langs kysten fra Buenos Aires i sør til Montevideo i nord.

⁴ Savigliano skriver at tangoens svarte røtter medfører et paradoks. På den ene siden har kunnskapen om det svarte bidraget til tango ofte blitt oversett. På den annen side, ved å plassere deres bidrag til tangoens begynnelse, bidrar det også til å vekke konnotasjoner mellom svart og primitiv (Savigliano 1995:33).

difference with their masters and exploiters” (Assunção 1984, Natale 1984 og Salas 1986, referert i Savigliano 1995:30). Fordi tangoen ble forbundet med de lavere klasser og prostitusjon, ble dansen sett på som uanstendig av middel- og overklassen (Savigliano 1995).

Tango som eksportartikkel

Tango danses i mange land i dag, alt fra Japan, Frankrike til Finland, og det finnes tangoklubber og arrangeres tangofestivaler over hele verden. Tango er noe de fleste forbinder med Argentina, som et uttrykk for finkultur. Da tangoen kom til Paris og andre europeiske land på begynnelsen av 1900- tallet sammen med andre danser fra Latin-Amerika, var det for å tilfredsstille europeernes trang til det ”eksotiske” (Savigliano 1995). Det erotiske aspektet ved tangoen gjorde den eksotisk, og uttrykte annerledeshet. (1995:73). Saviglianos tolkning går ut på at tango symboliserte en annerledesgjøring som var nødvendig for å kunne definere et vestlig selv. ”Tango’s embrace, the proximity between the dancers’ bodies, the abrupt stops and entanglements of legs, were added curiosities to the exotic spectacularization of passion (1995:88). Den erotiske spenningen mellom mann og kvinne var en viktig del av eksotifiseringen. Som noe ukontrollert og nært knyttet til menneskelige instinkter ble tangoen et symbol på en primitiv fortid (1995:83).

Tangoen blir ”stueren”

Først da tangoen ble godtatt av eliten i Paris og Europa og i andre hovedsteder rundt om i verden, ble den godtatt av eliten og middelklassen i Buenos Aires (ca. 1911) (Savigliano 1995:137). Det at tangoen ble akseptert i Europa, la føringer på identifikasjon av klasse og moral i tangoens originale setting. Det at tango ble danset i de fine selskaper i Paris og andre europeiske byer gjorde at populariteten økte i Buenos Aires. Tango ble ikke lenger forbundet med prostitusjon og umoral, og ble heller ikke kun danset av de lavere klasser. Tango ble i større grad forbundet med en argentinsk nasjonal identitet (1995).

Anerkjennelse fra utlandet bemyndiget tangoen, og gjorde den til en konkurransedyktig markør av nasjonal identitet. Dansen som før hadde blitt rasket ned på og som hadde representert de lavere klassene i Buenos Aires, representerte nå Argentina som nasjon, og klassedistinksjonene forsvant (Savigliano 1995:138). Også Archetti påpeker at tango ble et symbol og uttrykk for nasjonen (1999:128). I dag blir tango sett på som et av de fineste

kulturelle uttrykk for Argentina, og er noe som mange forbinder med Argentina og Buenos Aires. Dansen trekker mange turister til byen.

Legitimeringen av tango ble fulgt av dens hovedperiode, fra 1917 til 1935. Perioden ble dominert av Carlos Gardel, en av tidenes mest kjente tangosangere (Castro 1998:64). Tango var det første kulturelle uttrykket fra Argentina som kun var argentinsk og ikke en del av europeisk kultur. Ved å tolke og synge tangotekster kom Carlos Gardel til å bli selve symbolet på det argentinske og på den nye nasjonen⁵ (1998:66).

Tangoens siste storhetstid var på 1940- tallet, og den har i nyere tid blitt populær igjen (Savigliano 1995:12). I 1988 måtte man lete etter steder hvor tango fremdeles ble danset, men i 1998 var tango på nytt å finne overalt (Archetti 1999:129). Savigliano forklarer populariteten med at argentinerne som hadde opplevd diktaturet (1976- 1983) og var i eksil, hadde begynt danset tango for å uttrykke hva de hadde opplevd de årene (1995:12).

En av grunnene til tangoens økte popularitet kan ha vært opphevelsen av diktaturet i 1983. Under diktaturet fantes det få milongaer, og de fleste forbandt tango med noe deres foreldre eller besteforeldre hadde danset på 40- tallet.⁶ 1983 kan derfor ha markert en avslutning på undertrykking og sensur av kulturelle uttrykksformer. Rocchi & Sotelo skriver at den ”kulturelle massakren” under det siste diktaturet (1976- 1983) og deretter under de ulike regjeringene fram til 2001, ødela argentinsk kultur og identitet (2004:8). De siste årene har det funnet sted en kulturell oppblomstring. Rocchi & Sotelo knytter den økte populariteten av tango til neoliberalismen, globaliseringen og privatiseringen av Argentina som til slutt endte med en økonomisk krise i 2001. De mener at disse politiske og økonomiske forandringene har ført til et identitetstap blant ungdommen, noe som har ledet dem tilbake til tangoen (2004:7-8). Ikke bare ungdommen, men også homofile menn prøver å finne seg selv. Som i tangoens begynnelse danser menn i dag tango med hverandre.

⁵ Argentina ble selvstendig i 1852.

⁶ Jeg mener at det hovedsakelig er innbyggerne i Buenos Aires som identifiserer seg med tango, og da vanligvis eldre mennesker. Etter et lengre opphold i en by i innlandet fikk jeg inntrykk av at det ikke var noen som danset tango der, fordi det var en dans fra Buenos Aires.

Jeg har også hørt en annen forklaring på hvorfor tangoens popularitet de siste årene forbindes med den økonomiske krisen i 2001. Det blir sagt at argentinere ikke danser tango for å vise sorgen over en tapt elsker, men fordi de sørger over tapet av en god økonomisk fremtid.

Tango ble skapt i en bestemt sosial situasjon, og tangoens økonomiske-, politiske-, moralske-, klasse-, rase- og kjønnsdimensjoner kan analyseres. Tango frembrakte begivenheter som påvirket dens sosiale situasjon, og tilpasset seg de nye sosiale situasjonene lokalt (Savigliano 1995:138). Det at homofile i dag danser tango må sees i denne sammenheng. Nå som homofili er på vei til å bli mer godtatt, åpner det opp for at homofile kan danse tango i det offentlige rom. Det sosiale bymiljøet har plass til homofile milongaer hvor homofile kan gå ut og danse.

”El tango gay”- en videreføring av arven?

Jeffrey Tobin, en amerikansk antropolog, beskriver to ulike scenarier av tangoens begynnelse:

One image is of a brothel in Buenos Aires. Extravagantly- dressed men dance tango with barely- dressed women. A fight breaks out over one of the women, leading two of the men to perform a choreographed knife fight. (...) The other image (...) is of a street corner in Buenos Aires, on which men dance with one another, playfully competing to display the fanciest steps. No women are present (1998:79-80).

Flere forfattere diskuterer om de mennene som danset sammen i tangoens opprinnelse (på slutten av 1800- tallet og begynnelsen av 1900- tallet) var homofile. De fleste er enige i at menn danset eller øvde sammen, noe det finnes håndfaste bevis på. Men selv om menn danset sammen, trengte ikke det bety at de var homofile. Savigliano skriver at det ikke var uvanlig at menn danset med hverandre på gata eller på nedslitte steder ved havnen (1995). Mange forfattere hevder at mennene kun øvde sammen (*practicaba*) fordi de ikke var noen tilgjengelige kvinner til stede (bl.a. Gobello 1995, referert i Tobin 1998:80), fordi kvinner i nabolaget ikke ville danse tango fordi det var en bordelldans (Borges 1989, referert i Tobin 1998:82), eller fordi tango ble ansett for å være for erotisk for kvinner (Guy 1991:142). En annen grunn til at menn danset sammen, var for å lære å føre bra, og deretter kunne danse med kvinner (for eksempel filmen *Tango Bar*, referert i Tobin 1998:82). Andre igjen hevder at tango først og fremst har blitt danset i mann- og kvinne par. Archetti argumenterer for at

det er en overdrivelse at tango vanligvis ble danset av menn i par. Han understreker viktigheten av danseakademiene og caféene som møteplass mellom menn og kvinner (1999:137).

Bazán skriver at i La Boca (bydelen hvor havnen lå) fantes det caféer for kun menn hvor det ble danset tango (på slutten av 1800- tallet og begynnelsen av 1900- tallet). Disse mennene ble sett på som feminine (*afeminados*) og amoralske fordi de var nøye med utseende sitt (2004:169). Det at mennene ble antatt for å være *afeminados* antyder at de ble sett på som homofile, og at homofile menn derfor danset tango. Jorge Salessi argumenterer for at tango i dens begynnelse hovedsakelig var en homoerotisk dans mellom menn, og at de prostituerte kvinnene som danset tango, i virkeligheten var menn i drag. Selv kvinner som danset tango på den tiden ble kategorisert som maskuline av datidens offentlige leger (*hygienists*) (Salessi 1997, referert i Tobin 1998:83). Salessi skriver: “In its stage of prohibited music, tango has a choreography in general executed by pairs of men” (1991, sitert i Tobin 1998:83). Videre skriver Salessi at tango har blitt beskrevet av historikere som en simulering av et samleie, og at det er et kulturelt uttrykk med homoerotiske konnotasjoner som er nedsunken i store deler av den argentinske middelklassens forestilte nasjonale identitet (1997 sitert i Tobin 1998:83-84).

Flere andre forfatter argumenterer for at det er underforstått at det her er snakk om heteroseksuelt samleie (Gobello og Martínez Estrada, referert i Tobin 1998:83). Også Tobin argumenterer for at tango består av to maskuline subjekter og at enhver kvinne som danset ville virket maskulin (1998). Jeg finner at verken Salessi eller Tobin gir overbevisende argumenter for sitt syn. Fordi de ikke forklarer på hvilken måte tangoens koreografi består av to maskuline subjekter, blir argumentasjonen deres uklart.

De homofile milongaene i Buenos Aires

De første tangotimene for homofile startet opp i november 1989 og ble holdt på Casa Lambada en gang i uka. Mange av dem som hadde tatt timer der ønsket en milonga hvor de kunne danse. Derfor hadde det blitt holdt milonga én gang i måneden på samme sted. Casa Lambada var forholdsvis lite, og organisatorene leide etter hvert et større lokale. Da leiekontrakten gikk ut, hadde de ikke lenger noe sted å være. Samtidig reiste én av

organisatorene til Europa. Dermed ble driften av milongaen tatt over av kvinnen som i dag organiserer El Farruco.

El Farruco ble omtalt som den første homofile milongaen. Den offisielle åpningen av El Farruco fant sted i juli i 2003. Deretter åpnet Che Marrusa i juli 2004. Der ble det spilt både tango og *folklore*.⁷ Begge hadde åpent en gang i uka, og hadde en og en halv time med tangoundervisning før milongaen starter. La Patota åpnet sent i 2003, men stengte allerede i desember 2004,⁸ noen måneder før jeg kom til Buenos Aires. Lokalene i en gammel kirke hadde vært utrolig flotte, og stemningen hadde vært fantastisk. Jeg ble fortalt at stedet hadde vært veldig populært, særlig blant turister. De hadde betalt dyre inngangsbilletter som inkluderte middag og en tangoopptreden hvor to gutter danset sammen. Fordi det hadde vært en overvekt av utlendinger, og de fleste ikke kunne danse tango, var det ikke en ordentlig milonga. Open Mind ble holdt i tangosalen Confitería Ideal,⁹ og startet med timer i mars 2005. Denne milongaen vil jeg ikke definere som en homofil milonga, da den kun ble besøkt av folk fra det homofile tangomiljøet tre ganger. Jeg kommer tilbake til hvorfor i kapittel 3.

En annen milonga for homofile som fungerte en kort periode het Quince Martinetas. Organisatoren hadde også holdt tangotimer for ”menn som danser med menn” (*hombres que baila con hombres*). Det skal også ha vært flere ”frie milongaer” (*milongas libres*), som La Divina og Tangocool.¹⁰ I tillegg hørte jeg om Entre Nosotras, som var en milonga for jenter som ble arrangert én gang i måneden på et samlingssted for lesbiske kvinner.¹¹ Jeg hadde ikke anledning å dra dit, men jeg hørte at den var godt besøkt.

⁷ *Folklore* er Argentinas nasjonalmusikk, og består av mange ulike danser som kommer fra ulike områder, særlig nord og vest i landet.

⁸ Den offisielle forklaringen var at La Patota hadde stengt på grunn av en stor brann i et konsertlokale i bydelen Once 30. desember 2005. 193 personer omkom og ca. 800 ble skadet (El Tangauta, år 10, nummer 124, februar 2005). Brannen førte til at mange milongaer og diskoteker som ikke oppfylte brannforskriftene ble stengt. Jeg hørte flere ganger at brannen hadde blitt brukt som et påskudd for å stenge La Patota, da milongaen på det tidspunktet hadde dalt i popularitet og hadde få besøkende.

⁹ Tangosalen Confitería Ideal er en av Buenos Aires eldste tangosaler. Open Mind er navnet på milongaen som ble holdt en gang i uka.

¹⁰ El Tangauta, år 10, nummer 128, juni 2005.

¹¹ La Casa del Encuentro.

Alle milongaene for homofile hadde både homofile og heterofile gjester. Det var rundt 30 homofile menn som med ulik intensitet gikk på de homofile milongaene. Av lesbiske kvinner var det svært få som kom fast.

Homofili i Argentina

På begynnelsen av 1900- tallet holdt mange homoseksuelle menn til i parkene som lå i nærheten av Paseo 9 de Julio, mellom Casa Rosada (nasjonalforsamlingen) og togstasjonen. Det var i dette området barene lå, hvor sjømenn, reisende, prostituerte og homoseksuelle samlet seg (Bazán 2004:116). Det finnes historisk dokumentasjon på at det ikke var uvanlig å finne gutter og menn som kledde seg som kvinner. Mange av disse ble registrert av psykologer, leger og politiet (2004:127).

Jorge Salessi skriver i boka “*Médicos, maleantes y maricas*” at diskurser omkring seksualiteter og det såkalte “tredje kjønn”, aktiv og passiv homoseksualitet hos menn, aktiv og passiv homoseksualitet hos kvinner, har blitt nedtegnet av kriminologer, psykologer og sosiologer, forfattere og intellektuelle i Argentina på slutten av 1800- tallet og begynnelsen av 1900- tallet. Dokumenter viser at det fantes en mangfoldig kultur blant homoseksuelle menn. Disse tekstene fremstilte homoseksualitet som et onde og var preget av homofobi og moralsk panikk. Et tema som gikk igjen i litteraturen var den seksuelle forvekslingen av “maskuline” kvinner og “feminine” menn, som ikke passet inn i de seksuelle modellene til det respektable borgerskapet. I første rekke ble informasjonen brukt til å kontrollere, stigmatisere og kriminalisere en utbredt kultur av homoseksuelle og transvestitter i alle sosiale lag i Buenos Aires. Tekstene ble også brukt til å undertrykke og legge bånd på en mangfoldig kultur blant homoseksuelle menn i alle samfunnslag, enten de identifiserte seg som homoseksuelle eller ikke, så lenge de hadde homoseksuelle og følelsesmessige relasjoner med andre menn (1995).

For å klassifisere homofile menn, var ikke valg av seksualobjektet det sentrale, men heller hvilken rolle man tok i seksualakten (Gómez 1908, referert i Salessi 1995:249). Den passive rollen ble definert som mot naturen, og menn som gikk inn i den brøt med sitt biologiske kjønn. “Homoseksualitet” (*la homosexualidad*) og “pederasti” (*la pederastia*) betegnet ukorrekt valg av seksualobjekt, men spesifiserte ikke hvilken rolle man tok i den seksuelle relasjonen. “*Invertido*” (som betyr vendt om, på hodet) ble brukt for å spesifisere den

seksuelle rollen som passiv. Ordet ble ofte brukt om transvestitter. “*Pederastia pasiva*” ble også brukt om den passive parten i en seksuell relasjon. Motstykket var “*insertivo*” eller “*activo*”, den aktive parten. Den aktive parten ble ikke stigmatisert, og ble sett på som mann (*hombre*). “*Pasivos*” og “*insertivos*”/ “*activos*” ble brukt i den medisinske diskursen, men ifølge Salessi brukte de homoseksuelle (*las maricas*) ordene om hverandre. De vitenskapelige tekstene støttet at homoseksualitet var noe ervervet (*adquirido*), mens diskursen blant de homoseksuelle og de som forsvarte de homoseksuelle så på det som noe medfødt eller arvelig (*congénito*) (Salessi 1995). Fram til 1940- tallet ble det ikke utført rettslige sanksjoner mot personer som hadde hatt seksuelle relasjoner med personer av samme kjønn (1995:259).

Da horehusene (*los prostíbulos*) ble stengt i 1936, fant det sted en diskurs mellom kirken og regjeringen. Regjeringen mente at mangel på prostituerte ville føre til at menn skaffet seg seksuelle tjenester på andre måter, det vil si med andre menn. Homoseksualitet ble tolket som et utløp for seksuelle behov og ikke som en preferanse eller et valg (Bazán 2004:274-277). Det argentinske samfunnet var veldig homofobisk, og det foregikk sensur av uttrykk som fremmet homoseksuelles interesser. Bazán skriver blant annet om en forfatter som ble dømt til seks måneders fengsel fordi han hadde skrevet en bok som omhandlet homoseksualitet (Bazán 2004:288). Politiet var også rask til å stenge samlingssteder for homofile (som caféer, kinoer og barer (2004:313). Likevel foregikk det en debatt omkring homoseksuelle temaer på 1950- tallet, blant annet i et blad som het *Sur* (2004:283).

I 1971 ble El Frente de Liberacion Homosexual (FLH) stiftet, og kjempet for rettighetene til de homofile. Studenter og intellektuelle samfunnsvitere hadde siden slutten av 60- tallet møttes i det skjulte (Bazán 2004:340). Det var flere opprop og motstand mot FLH, fra grupper som så på homoseksualitet som forkastelig. Etter at militærdiktaturet ble innført i 1976, opphørte aktiviteten til FLH (2004:365). Lederen for FLH, Néstor Perlongher søkte eksil og bosatte seg i Brasil (2004:372). I dette tidsrommet flyktet mange argentinere til utlandet, særlig kunstnere og akademikere var blant de gruppene som dro. Homofile som gruppe ble utsatt for brudd på menneskerettighetene under diktaturet. Mange ble bortført og noen ble aldri funnet igjen (Salessi 1995:181). Listene inneholder navn på mer enn 400 homofile personer. Arresterte personer som ble antatt å være homofile har fortalt at de ble utsatt for grov mishandling og voldtekter (Bazán 2004:383).

I 1977, sa sjefen for det føderale politiet: ”Man må skremme de homoseksuelle bort fra gatene slik at de ikke forstyrrer anstendige folk” (Bazán 2004:373, min oversettelse). Under diktaturet hadde politiet de homoseksuelle under oppsikt slik at de ikke skulle vises i gatebildet, spesielt under VM i fotball i 1978. Politiet utførte razziaer på diskoteker, i saunaer og på kinoer hvor homofile samlet seg. De arresterte de som var tilstede, og tok bilder som de kunne trykke i avisene. Det fantes ikke mange steder hvor homofile kunne samle seg under diktaturet, og de få stedene som holdt åpent, gjorde det i det stille. Unge prostituerte menn ble brukt som lokkeduer for å ta homofile på fersken. For å gå fri måtte de betale store summer. Bazán skriver at mellom 1960 til tidlig på 1990- tallet er det blitt rapportert om hundrevis av tilfeller av utpressing (2004:373-375).

La Comunidad Homosexual Argentina (CHA) ble stiftet i april 1984, og har helt frem til i dag arbeidet for homofiles rettigheter. En måned etter stiftelsen, ga CHA ut en avis med massiv distribusjon hvor det ble framlagt krav om oppheving av lover som innskrenket de individuelle rettighetene til homoseksuelle personer. Mellom 1984 og 1987 tok denne avisen opp spørsmålet om rettigheter til homofile, og fra og med 1989 fikk debatten om homofili mer plass i massemedia i Argentina (Salessi 1995:181).

I 1992 anerkjente Høyesterett (*la Corte Suprema de Justicia*) juridisk sett eksistensen av CHA. CHA framstår i dag som en tredelt organisasjon som tilbyr tjenester på tre områder: juridisk, helsemessig og kulturelt. Det juridiske inkluderer juridisk rådgivning, rettighetsarbeid, dokumentasjon av krenkelser, rettighetskampanjer, etterforskning og dokumentasjon av lovforslag. Helsedelen tilbyr psykoterapi for homofile som enkeltpersoner, og terapi til grupper, par, familier, mødre og fedre. Kultursektoren støtter prosjekter som tar sikte på å fremme det seksuelle mangfoldet og homoseksuell kultur.¹²

I dag kan kanskje Buenos Aires karakteriseres som ”*la capital del puto*”,¹³ som en av informantene så fint formulerte det. I tillegg til to milongaer for homofile, fantes det rundt 20

¹² www.cha.org.ar.

¹³ Oversettelse: homsenes hovedstad.

puber, diskoteker og barer.¹⁴ Kryssset Av. Santa Fe og Av. Callao i Barrio Norte var det området hvor det lå flest barer og puber for homofile. I tillegg fantes det kinoer, saunaer og treningssentra for homofile. Noen restauranter, hoteller, og andre servicetilbud markedsførte seg som ”*gay-friendly*”, og det eksisterte flere hoteller beregnet på homofile menn. Det fantes til og med et reisebyrå som arrangerte reiser spesielt for homofile og lesbiske.¹⁵ Flere aviser og guider for homofile ble distribuert gratis,¹⁶ og de var fulle av annonser for steder for homofile og ”*gay-friendly*” steder. Siden 1992 har det i slutten av november blitt arrangert en parade for homofile (*La Marcha del Orgullo Gay*), som trekker til seg 10 000 personer hvert år. Brosjyrene som var rettet mot homofile ble distribuert på de statlige turistbyråene. Tallene til ”International Gay and Lesbian Travel Association” viser at interessen for Buenos Aires og Argentina som reisemål har økt med 40% for homofile og lesbiske. Grunnen er den billige pesoen etter den økonomiske krisen i november 2001 og at homofile har penger å bruke. Ifølge dem er Buenos Aires som destinasjon for homofile mer populær enn São Paulo og Sydney.¹⁷ Spartacus International Gay Guide skriver at Argentina er blitt satt på kartet av homofile turister. Buenos Aires blir beskrevet som den mest populære ”homofile hovedstaden” i Sør- Amerika. De aller fleste sidene om Argentina i Spartacusguiden er fylt med informasjon om utesteder, kinoer, restauranter og hoteller for homofile i Buenos Aires. En gunstig vekslingskurs og et variert uteliv gis som grunn til at Argentina er et populært reisemål (2006).

Det er generelt mindre fordommer mot homofile i Buenos Aires enn i byene i innlandet, som sies å være veldig tradisjonelle. De fleste storbyer i den vestlige verden kjennetegnes nettopp av at det finnes mer toleranse for alternative måter å leve på, ikke bare i forhold til homofili, men også i forhold til rase, kjønn og religion. Storbyer gir større valgfrihet. Man kan være mye mer anonym om man ønsker det. Siden det homofile miljøet i Buenos Aires er såpass stort, gjør det at man i større grad kan velge å oppholde seg i miljøet store deler av fritiden. Det er mulig å kjøpe de aller fleste tjenester innenfor miljøet. I andre byer hvor miljøet er mindre, antar jeg at det kan være vanskeligere å kun oppholde seg i det homofile miljøet.

¹⁴ De aller fleste av disse ble kun frekventert av homofile menn. For lesbiske fantes de kun 2- 3 steder.

¹⁵ Pride Travel ble startet i april 2003.

¹⁶ Blant annet Queer, Latino, La Otra Guía, Gay Map Buenos Aires, Buenos Aires gay & gay friendly info & discounts.

¹⁷ Buenos Aires Herald 20. Nov 2003.

La unión civil

12. Desember 2002 ble *la Ley de Unión Civil* vedtatt. Dermed ble Buenos Aires den første byen i Sør- Amerika hvor det ble lov til å inngå ”partnerskap” eller ”borgerlig union” mellom to personer av samme kjønn.¹⁸ I Norge likestilles partnerskap og ekteskap, bortsett fra retten til kirkelig vielse og adopsjon av barn. Partnerskap og *unión civil* kan således ikke sidestilles. *Unión civil* gir ikke gir de samme rettighetene som et partnerskap gjør i Norge.

CHA hadde arbeidet med å få godkjent loven siden 1992. ”I de årene fant det sted en forandring i diskursen fra innsiden av bevegelsen. Fra å være ofre for diskriminering, ble vi individer med rettigheter”, sa Cigliutti, presidenten i CHA til Página 12. Loven er ”en milepæl i kampen til det homoseksuelle fellesskapet (*la comunidad homosexual*)”, skrev journalisten.¹⁹ De som inngår *unión civil* må skrive seg inn i folkeregisteret (*el registro civil*). Kravene er at en av partene må ha registrert bosted i *Capital Federal*, at de må ha bodd sammen i minst to år, og at de ikke er i familie. Både homofile og heterofile par kan inngå *unión civil*. Folkevalgte Alicia Pierini fra PJ²⁰ uttalte til El Clarín:

Denne loven fremmer offentlig aksept av private bånd. Den fremmer verdighet, aksept og inkludering. Det eksisterer en lang historie av diskriminering av mennesker som er annerledes. Denne loven er dyptgripende (*profunda*) fordi den prøver å endre den tankegangen.²¹

I Argentina gir *unión civil* ikke de samme rettighetene som et ekteskap. De som har inngått *unión civil* kan ikke arve hverandre, motta pensjon ved dødsfall, eller adoptere. Ekteskapet er styrt av en nasjonal lov (*el código civil*), og kan kun inngås mellom mann og kvinne. *Unión civil*, derimot, gir kun rettigheter som er vedtatt i lokale lover i Buenos Aires. De som arbeider for det offentlige eller private kan inkludere partneren i sin sykeforsikring (*obra social*)²² og ta fridager fra jobben hvis partneren er syk. Man kan motta bidrag og pensjoner

¹⁸ Partnerskapsloven ble kun lovfestet i la *Ciudad Autónoma de Buenos Aires*, det vil si *Capital Federal*.

¹⁹ Página 12, 12. juli 2003.

²⁰ *Partido Justicialista* er et venstre- sentrum parti.

²¹ El Clarín, 14. desember 2002.

²² El Clarín, 20. mai 2003.

(*subsídios y pensiones*),²³ få adgang til arbeidsledighetstrygd (*planes sociales*) og ha mulighet til å ta opp lån sammen (*créditos*) (i Buenos Aires).²⁴ En rettighet som blir sett på som viktig er at man får adgang til intensivavdelingen hvis partneren er innlagt på sykehus, og kan ta avgjørelser sammen med legene.²⁵

I juli 2003 var Marcelo Suntheim og Cesár Cigluitti (visepresident og president i CHA) det første homoseksuelle paret i Latin- Amerika som inngikk *unión civil* (Bazán 2004:450). Seremonien ble vist på alle tv- kanaler og preget førstesidene i alle aviser, både i Argentina og i utlandet (2004:447). Det at det kun er lov med partnerskap i Buenos Aires kan reflektere en generell tendens til at homofili og alternative livsformer i større grad ble godtatt i Buenos Aires enn i resten av landet. Jeg hørte ofte at mindre landsbyer (*pueblos*) ble sett på som mer konservative.

Det var blitt uttalt fra folkeregisteret at de regnet med at 5000 par ville inngå *unión civil* i løpet av 2003.²⁶ Men kun 122 homofile par og 63 heterofile par inngikk *unión civil* i løpet av det første året. En journalist i El Clarín forklarte det lave tallet med at *unión civil* ”sosialt og kulturelt sett har mer symbolsk kraft enn konkrete fordeler”.²⁷

Noen dager etter at loven ble vedtatt i Buenos Aires, ble en lignende lov vedtatt i Río Negro, en provins sør i Argentina. Denne loven gjelder kun personer av samme kjønn,²⁸ men stiller de samme kravene og gir de samme rettigheter som i Buenos Aires. Lignende lovforslag har også blitt fremmet i andre provinser: Jujuy, Mendoza, Santa Fe, Buenos Aires (*provincia*) og Córdoba.²⁹ CHA vil fremme et nytt lovforslag om partnerskap som innehar de samme rettighetene som ekteskapet, inkludert muligheten til å arve og retten til å adoptere.³⁰ Går et slikt lovforslag igjennom, vil det gjelde hele landet.

²³ El Clarín, 14. desember 2002.

²⁴ Página 12, 19. juli 2003.

²⁵ Página 12, 12. juli 2003.

²⁶ Página 12, 20. mai 2003.

²⁷ El Clarín, 17. juli 2004.

²⁸ Página 12, 19. desember 2002.

²⁹ Página 12, 12. juli 2003.

³⁰ Página 12, 19. juli 2003.

Kapittel 3: Milongaen

I dette kapittelet er det milongaen som er i fokus. Ved å se på hvilket forhold danserne hadde til tango, vil jeg knytte tangodansingen til ulike identiteter. Tango som kultur, tradisjon og barndomsminner så ut til å være viktig for noen av danserne. Andre var mer opptatte av det sosiale aspektet ved det å danse tango. Milongaen var et sted hvor man kunne få venner, kontakter og kjæreste(r). Deres forhold til milongaen og til de andre danserne ga milongaen en spesiell betydning i forhold til opprettholdelsen av miljøet. Informantenes fortellinger vil vise at milongaen var et meningsfylt sted, og derfor kan bli sett på som et sted med ”sosial sentralitet” (Hetherington 1998:106-109). Her vil jeg komme inn på forskjeller mellom milongaen og homofile diskoteker (*boliches gays*), og hvorfor informantene valgte milongaen når de gikk ut for å danse.

Sett utenfra er en milonga et offentlig sted som er åpent for alle. Medias opptatthet av de homofile milongaene kom overraskende på meg. De ble ofte besøkt av radio, TV og aviser. Selv om og disse besøkene nok måtte godkjennes av den som drev milongaen, var ikke alle de homofile gjestene like fornøyde med medias utallige besøk. Mange så ikke ut til å ønske milongaen som et offentlig sted som ble eksponert i massemedia, men fremhevet snarere et ønske om å kunne oppholde seg i en mer privat sfære når de var i milongaen. Dette viser noe viktig om hvordan homofili kan forstås i forhold til en privat/ offentlig akse. Litteratur fra Latin- Amerika viser at homofili blir sett på som noe privat og derfor må skjules (Murray 1997:17). Massemedias interesse for de homofile milongaene brøt med det at homofili ble behandlet som noe privat.

Tradisjonelle og homofile milongaer

En *milonga* er et dansested for tango. Det er et sted hvor det både undervises i tango og hvor man kan gå ut og danse. Savigliano utvider definisjonen til å inneholde ikke bare sted (place), men også ”a space and time when and where tango bodies get together to produce *tanguidad* (tanguity, tangoness)” (Savigliano 1997, sitert i Tobin 1998:102). Det kan holdes mange ulike milongaer i ett lokale i løpet av én uke. En enkelt milonga er derfor

tidsbegrenset. Hver enkelt milonga har også sitt eget sett av organisatorer, instruktører og dj'er. Når en milonga bytter lokale, beholder den sitt navn, ansatte og gjester. "Space"-aspektet er derfor viktig.

I de tradisjonelle milongaene var det mennene som bød opp kvinnene. Danserne satt inndelt ettersom de kom alene eller i par. Par satt samlet på én side av dansesalen. Kvinner som kom alene satt gjerne tvers overfor menn som kom alene, for at blikkontakt skulle kunne etableres. Hvis blikkene møttes og kvinnen ikke så ned, hadde hun akseptert mannens oppfordring til dans. Paret danset da fire tangoer sammen.³¹ I de homofile milongaene derimot, kunne man selv bestemme hvor man ville sitte. Der var det vanlig å gå bort til bordet til den man ville danse med og spørre: "Vil du danse?" (*¿Querés bailar?*). Alle kunne by opp alle på den måten. Det var ingen som brukte blikkontakt. Det var heller ikke nødvendig å danse fire tangoer etter hverandre. Man kunne bytte dansepartner når man måtte ønske det, eller ta seg en pause når det måtte passe. Dansestilen var også annerledes. I de tradisjonelle milongaene ble det som oftest danset bryst mot bryst, mens i de homofile milongaene danset man med større avstand. Avstanden mellom danserne, gjorde at det ble mer plass til å bevegebeina. Dermed ble det enklere å gjøre figurer.³² De homofile milongaene var banebrytende i og med at det ble spilt elektronisk tango (*tango electrónica*) og Astor Piazzola.³³ Disse tangotypene ble vanligvis ikke spilt i de tradisjonelle milongaene, men på El Farruco og Che Marrusa utgjorde de en del av repertoaret.

El Farruco hadde mange besøkende, noen ganger 60-70. De annonserte mye i blader, og massemedia kom ofte på besøk. El Farruco var mye flattere og stiligere enn Che Marrusa. De som kom for å danse var i alle aldre (20-70), av begge kjønn, både heterofile og homofile. Den var særlig populær blant unge mennesker og profesjonelle dansere. Tangoundervisningen kostet 8 pesos og inngangsbilletten til milongaen 6 pesos.

³¹ Fire tangoer etter hverandre kalles *una tanda*. Mellom hver *tanda* spilles det en *cortina*, en annen type musikk, slik at parene har tid til å sette seg og by opp/ bli bydd opp på nytt.

³² Figurene (*adornos*) ble delt inn i "ganchos", "boleos", "sacadas", "lapices" eller "barridos", og består i at beina til de som danser sammen tvinnes inn i hverandre og utløser bevegelser i det ene benet til den som blir ledet.

³³ Astor Piazzola er en av de mest kjente tangokomponistene. Tangoen er instrumental og klassisk. Denne typen tango blir det ikke danset til. Den blir hovedsakelig lyttet til.

På Che Marrusa var det langt færre besøkende, vanligvis rundt 15- 25, og det var en overvekt av homofile menn. Det ble spilt både tango og folkemusikk (*folklore*). Mange likte milongaen nettopp av den grunn at de kunne danse *folklore*, og nesten alle som gikk der danset både tango og *folklore*. På Che Marrusa var det en roligere og mer uhøytidelig stemning enn på El Farruco. Det var både fordi det var færre mennesker der, og på grunn av at stedene hvor Che Marrusa ble holdt var små. I februar 2005 kostet tangotime og milonga på Che Marrusa 10 pesos. I forhold kostet El Farruco 14 pesos. Prisnivået på mat og drikke var også høyere på El Farruco. Da Che Marrusa flyttet, økte inngangen til 15 pesos for tangotime, milonga og en valgfri drikke. Mange kommenterte at det var veldig dyrt. Hvis man betalte en medlemsavgift, kostet det samme 10 pesos, og det lønte seg dersom man gikk hver uke. Likevel førte det til at mange kun møtte opp til milongaen, som kostet 8 pesos. En tangotime og milonga tilsvarte en bedre middag ute på restaurant. Sånn sett var det ganske dyrt å gå ut. I tillegg kjøpte alle noe å drikke, muligens noe å spise, og man måtte kanskje ta taxi hjem fordi det gikk få busser om natten. Det kan kanskje forklare at informantene mine hadde middelklassebakgrunn. Arbeiderklassen hadde sannsynligvis ikke råd til å danse tango.

Barndomsminner og kulturell identitet

Hall deler kulturell identitet inn i en sosial identitet og en individuell identitet. Den sosiale identiteten er felles kultur som vektlegger delt mening og historie (Hall 1990, referert i Román- Velázquez 1999:21). Tango kan sees på som en del av Buenos Aires' historie, og som en kulturarv innbyggerne i Buenos Aires deler. Samtidig utgjør tango en del av en argentinsk tradisjon og representasjon i utlandet. Tango er derfor en del av en felles kulturell identitet som de homofile danserne deler med resten av befolkningen i Buenos Aires. Flere av informantene snakket om tango som en del av sin kultur og tradisjon. Mange hadde barndomsminner knyttet til tango og tangodansing. Kanskje var det viktig for dem å finne en tilknytning til det argentinske. Å danse tango kan ha vært en måte å inkorporere en argentinsk identitet i tillegg til den homofile identiteten. Gjennom å gjøre et slikt valg, kunne tangodanserne selv være med på å konstruere sin egen identitet som argentinere. Og som vi vil se senere i oppgaven, var det viktig for informantene å få frem at de som homofile ikke kun ønsket å bli knyttet til en homofil identitet. Videre skal vi se at de homofile danserne forbandt ulike ting med tango. Særlig de som var født og oppvokst i Buenos Aires

identifiserte seg med tango. Matías identifiserte seg med tangotekstene, først og fremst fordi de handler om Buenos Aires før og nå:

Jeg har alltid blitt tiltrukket av tango, musikken, sangtekstene, dansen. Jeg identifiserer tangomusikken veldig med Buenos Aires. Det jeg sier er kanskje mye brukt, det er en klisjé. I virkeligheten føler jeg det på den måten. Jeg føler at [tangoteksten] handler om det dagligdage, den handler om lidenskapelige kjærlighetsforbindelser og det irrasjonell man noen ganger gjør for kjærlighet. Jeg er ganske romantisk, og jeg identifiserer meg med den typen ting. Ikke alle [tangotekster] er så lidenskapelige, men de handler om dagliglivet, den ordinære bydelen (*barrio*) i Buenos Aires. Jeg føler at jeg identifiserer meg med det. Jeg føler at jeg identifiserer meg med tangoen. Selv om noen er gamle, finner det ting som fremdeles eksisterer og deles av menneskene her i Buenos Aires.

Samuel påpekte at tango var en del av hans kultur, en del av ham:

Tango er min kultur, lidenskap, smerte, svik. Det er en lidenskapelig kultur. Onkelen min var tangosanger, og når han besøkte oss, tok han gitaren og begynte å synge tango.

På spørsmålet om hva det var med tango som hadde tiltrukket ham, ga Rosa et svar som inneholdt mye av historien til tangoens opprinnelse, slik den blir fremstilt i historiebøkene. Han la vekt på at den marginale siden ved tango på 1800- tallet opprettholdes ved at homofile danser tango i dag:

Det var mange ting. Opprinnelig fasinerte det meg at tango oppsto som en dans mellom personer av samme kjønn. På grunn av den europeiske immigrasjonen, kom det stort sett menn hit som arbeidskraft, og det var mennene som lærte hverandre å danse for så å kunne danse med de prostituerte. Også kvinnene danset seg imellom på bordellene for å få tiden til å gå, stakkars små, de var der inne hele dagen. (...) Det andre er det marginale temaet i tango. Det oppsto parallelle kulturer i forhold til språket i tillegg til tangoen. *Lunfardo* var det typiske språket til *el tanguero orillero*.³⁴ (...) Den oppsto i fengslene, slik at fangevokterne ikke skulle forstå hva fangene snakket om. (...) Språket "spratt" fra fengselet til elvebredden og fra elvebredden inn til byen. Jeg liker det marginale som tango har, til tross for at det oppnådde å skape en kultur. Jeg tror at tango er den eneste kulturen som hever kvaliteten til den prostituerte, fordi det er mannen som gråter på grunn av kvinnen. Det jeg liker kjempemye ved tango er nostalgien, og det at en mann gråter på grunn av en kvinne. [Det] gjør at du forstår at menn også har følelser.

³⁴ *El tanguero orillero* viser til en tangodanser som holder til ved havnen, og knyttes til de første som danset tango.

Informantene forbandt tango med at den skulle ha oppstått mellom menn som danset sammen, selv om det var flere som satte spørsmålstegn ved om disse opprinnelige tangodanserne virkelig var homofile. Denne uenigheten er i tråd med det faktum at mange historikere diskuterer hvilken betydning det hadde at to menn danset sammen.

I tillegg til en sosial identitet, består den kulturelle identiteten av en individuell identitet. Den individuelle identiteten er ulikhetene som gir seg til kjenne gjennom brudd og diskontinuiteter i den kulturelle identiteten (Hall 1990, referert i Román- Velázquez 1999:21). ”In this sense he argues that cultural identities are not fixed and never completed as they are always in the process of formation and transformation” (Hall 1991b, referert i ibid.). Mange av tangodanserne jeg snakket med, hadde opplevelser som knyttet dem til tango på en individuell måte. Flere av informantene som var fra Buenos Aires hadde familiemedlemmer som danset eller sang tango. Matías fortalte:

Mamma danser tango. Broren min synger tango. Å ha mulighet til å danse [tango] var veldig flott fordi jeg allerede synger tango. Å kunne danse var å integrere alt. Det var veldig tilfredsstillende.

Emilio vektla en annen grunn til å begynne å danse. Han hadde vokst opp hos besteforeldrene sine som døde da han var 15. Han fortalte at besteforeldrene hans hadde danset tango, og at han hadde danset tango med bestefaren ved å stå på skotuppene hans:

Når du mister familien din, leter du etter ting som gir deg minner. Jeg begynte jakten på noe som ville gi meg minner, og tangoen ga meg flest, og jeg begynte å like det [tangodansing]. Nå danser jeg, og jeg brenner for det.

Også Roberto, som var i 50- årene, forbandt tango med fortiden. Da han var ung, visste han ikke at det fantes milongaer hvor det ble danset tango. Han sa:

Jeg hadde alltid lyst til å begynne å danse tango. Faren min danset veldig bra. På den tiden var det ikke vanlig å danse tango, og faren min ville ikke lære meg å danse, fordi det var noe man ikke lærte bort.

I tillegg til at tango var en del av en felles kulturell identitet eller arv, hadde flere av tangodanserne et noe mer individuelt forhold til tango. Som vi har sett over, knyttet Matias,

Emilio og Roberto tango til sin individuelle historie fordi tangodansing var en del av barndomsminnene deres.

Milongaen som møteplass

Ikke alle oppga at de hadde barndomsminner som knyttet dem til tango. Javier som nylig hadde flyttet til Buenos Aires, sa at han hadde begynt å ta tangotimer fordi han hadde håpet på å få venner i det homofile miljøet:

Jeg var alene i Buenos Aires. Jeg hadde ingen venner, og jeg kjente ingen homofile. I et blad så jeg at det ble holdt tangotimer. Det var to gutter som danset sammen, og det virket veldig estetisk og sensuelt. Senere begynte jeg å ta timer og det ble til en lidenskap (*me empacionó*). Jeg fikk en gruppe venner, jeg vet ikke om de er venner... men bra folk som jeg har blitt kjent med.

Også Luis hadde begynt å ta timer fordi han ble oppmerksom på at det fantes milongaer hvor menn kunne danse sammen. Alle de homofile milongaene averterte i tangoblader og i blader for homofile. Han sa:

Jeg har alltid likt tango som musikk. Jeg likte tekstene, og jeg har alltid likt dansen, men jeg lærte aldri å danse da jeg var yngre. For to år siden dro jeg til Casa Lambada. Jeg så noen gutter som danset sammen, og det overrasket meg. Det åpnet opp for en ny mulighet som var mer attraktiv, nemlig det å danse med en mann (*varón*). Siden jeg har en mannlig partner (*Como yo estoy en pareja con un varón*), var drømmen i det øyeblikket å lære å danse med partneren min (*mi pareja*). Derfor ble det mye mer attraktivt enn å danse med en kvinne, eller å alltid måtte danse med en kvinne.

Luis' partner ønsket ikke å lære og danse tango. Likevel møtte Luis opp på hver eneste time og milonga, og var dermed en av de mest sentrale figurene i det homofile tangomiljøet. Han brukte miljøet til å skaffe seg nye venner, og til å ha en og annen romanse. Selv om han forsikret alle om at romansene ikke fortsatte utenfor dansegulvet, kan det peke på et sentralt aspekt ved det å gå på milongaen, nemlig det å treffe en potensiell partner. Andrea, en av de få lesbiske jentene i miljøet, fortalte meg at hun hadde møtt både ex- kjæresten og den daværende kjæresten sin i milongaen. Selv om hun ikke oppga dette som grunn til å danse tango, sa hun: "Siden vi er få i de homofile milongaene, finnes det en mulighet for å bli sjekket opp. De byr deg opp til dans for å se hvordan du er".

Men milongaen åpnet ikke bare opp for muligheten til å skaffe seg nye bekjenskaper og kjærester. For Fabián var milongaen et sted hvor han kunne treffe partneren sin. Han hadde danset tango før, men begynte å danse igjen for å kunne møte partneren sin oftere. ”Jeg begynte på grunn av Roberto, jeg ble med ham, ellers ser vi hverandre aldri”.

I studiet av sted har ett fokus ligget på sosial trivsel knyttet til det å ha rotfeste et sted (Feld & Basso 1996:4). Det betyr å se på sted (*space*) som noe som produseres sosialt, og som kun har mening i forhold til menneskelig aktivitet. Sted (*space*) blir da et medium for handling istedenfor en beholder der handling finner sted (Tilley 1994:10). Denne forståelsen ligger nært en fenomenologisk tilnærming av sted, hvor subjektets opplevelse er sentralt i forhold til dets forståelse og beskrivelse av ting (1994:12). De homofile tangodanserne nevnte ulike grunner for å begynne å danse tango eller fortsette med det. Men de hadde alle én ting til felles, nemlig det sosiale aspektet ved tangodansingen. For Javier, Luis, Andrea og Fabián var det ikke bare tangoen i seg selv som gjorde at de hadde fortsatt å danse. Valget inneholdt elementer av vennskap og kjærlighet. Javier ønsket nye venner i en fremmed by, Luis ønsket å kunne være sosial og å ha romanser på dansegulvet, Andrea pekte på sjekkemulighetene, og Fabián ble med for å kunne pleie forholdet til partneren sin. Tangomiljøets rolle som møteplass kan derfor ikke undervurderes. Milongaen fungerte som en arena hvor vennskap kunne knyttes, hvor man kunne skaffe seg kjæreste, og få nye bekjenskaper. De aller fleste sa de hadde blitt værende i miljøet fordi de følte seg komfortable der og fordi de likte seg. Jeg vil i de neste avsnittene se på hvordan milongaen ble sett på som et meningsfylt sted og hvordan milongaen kan sies å utgjøre en del av de homofile tangodansernes identiteter.

Milongaen som et meningsfylt sted

Hetherington skriver at konstruksjon av identitet involverer identifikasjon med bestemte steder hvor identitet fremføres (1998:105). Han legger spesielt vekt på hvordan steder og nettverk som knyttes til alternative livsstiler er med på å konstruere og forme identiteter. Han nevner alternative bokhandlere, kvinnegrupper, Friends of the Earth, og klubber og puber for homofile og lesbiske som eksempler (1998:3). Hvordan er identiteten til danserne knyttet til milongaene? De homofile milongaene var et uttrykk for alternative livsstiler fordi de ble besøkt av homofile. Savigliano beskriver milongaen som et sted for kortvarige og tilfeldige bekjenskaper, hvor det ikke etableres sosiale forbindelser mellom danserne. Danserne føler heller ikke tilhørighet til én milonga eller til én bestemt sosial gruppe

(1998:105). Dette stemmer ikke overens med dansernes oppfatning av miljøet på de homofile milongaene. Slik beskrev Andrea møtet med den homofile milongaen:

Første gang jeg dro på El Farruco, hilste Rodrigo på meg, og inviterte meg til å sitte med dem. Jeg følte det som om jeg kjente alle. Andre gangen kom Rodolfo, og jeg sa det samme til ham som Rodrigo hadde sagt til meg.

Det var mange som etablerte nye vennskaps- og kjærlighetsforhold i milongaen. En del av informantene så hverandre også ofte utenfor milongaen. Jeg vil hevde at de homofile milongaene var viktige steder for danserne, som ble tillagt ulike betydninger. Hva var det som gjorde milongaene viktige for dem? Jeg ba dem sammenligne de homofile milongaene med homofile diskoteker (*boliches gays*). Det viste seg at de mente at det var en markant forskjell mellom de to type stedene. Jeg fikk inntrykk av at det homofile diskotekmiljøet var veldig utseendefokusert. Det homofile tangomiljøet ble derimot beskrevet som mindre utseendefokusert. Det Javier sa kan stå som et eksempel:

Jeg liker at de menneskene som ikke er fysisk pene, blir pene når de danser. De blir de mest verdifulle gjenstandene på stedet. På andre steder for homofile (*lugares gays*) skjer ikke det.

Mange sa at det var mindre hysteri (*histeria*) i milongaene enn på diskotekene. Hysteri var nært knyttet til sjekking og forførelse. Med hysteri mente de personer som gikk ut på diskotekene for å vise seg frem, for å late som de var ”stjernen”. Det kunne også bety at en person ved hjelp av blikkontakt viste en annen person stor interesse, slik at den andre personen tok kontakt. Men når det kom til stykke, overså den førstnevnte personen han som hadde tatt kontakt. Javier forklarte:

Tangomiljøet er sunnere, [det er] mindre *hysteri (histeria)* enn i andre homofile miljøer (*ambientes gays*). Folk drar for å danse på milongaen, ikke for å finne seg en partner (*pareja*). Noen ganger finner man noe. Jeg dro på barer, men mennesker som drar på barer... det var vanskelig å få venner der. [Milongaen] er et sted hvor jeg har det moro, jeg atspred meg, jeg treffer venner, jeg gjør noe som jeg liker, og jeg gjør det bra. Fremfor alt blir jeg fornøyd, og jeg er fornøyd dagen deretter.

Selv om milongaen ble beskrevet som det motsatte av et sjekkested, observerte jeg at folk ble kjæresten eller hadde forhold til personer de hadde møtt i milongaen. Tomás utdypet

dette ved å peke på at tango, som danses tett sammen i par, kan være med på å øke spenningen i forhold til mulige partnere:

For meg er det en møteplass hvor alt kan skje. Hvis det er en du liker godt, kan du danse med den personen. På diskotekene danser man hver for seg. I milongaen danser man med armene rundt hverandre. Det er som et hvilket som helst sted, men med en bonus: du kan ta på ham, holde armene rundt ham.

Tomás la vekt på omfavnelsen i tango. På den annen side mente Andrea at dansen kunne være en innfallsvinkel til verbal kommunikasjon, til det å bli kjent med folk:

Jeg har gått ut på steder for homofile. På diskotekene fant jeg ingen måte å snakke med folk på. Å danse sammen lar deg utveksle ord. Du må uansett ha en eller annen form for kommunikasjon med den personen du danser med.

Jeg opplevde det sosiale aspektet som sentralt i dansernes opplevelse av milongaen. I tillegg var det veldig viktig å føle seg vel i milongaen. Fernandos første møte med milongaen bar preg av at han ikke følte seg hjemme der, og derfor sluttet han å dra. Han sa:

Jeg dro til Boedo [Quince Martinetas] én gang.³⁵ (...) Folk så rart på oss, og vi likte ikke musikken. Stedet var bittelite. Jeg dro aldri tilbake. Che Marrusa var et annet sted (*otro ambiente*). Det ble holdt forestillinger, og det kom rare folk som skulle på diskoteket etter milongaen. Jeg kjente ingen der, og jeg sluttet å dra. Jeg ble ikke hekta. El Farruco er veldig ulik andre steder (*ambientes*) for homofile. Det finnes ikke *hysteri* og man sjekker hverandre ikke opp. På El Farruco følte jeg meg komfortabel og jeg fortsatte å dra dit. På Casa Lambada følte jeg meg også bekvem. Å bli kjent med andre er veldig sosialt. Dessuten oppdaget jeg at jeg liker tango. [El Farruco] føles veldig som min. Det er en del av livet mitt. Det vil være veldig vanskelig å finne et sted hvor jeg føler meg så avslappet. Jeg kjenner alle og har det hyggelig.

Det Fernando sa poengterer hvor viktig det var for de homofile å trives i milongaen. Her vil jeg komme med et eksempel fra Open Mind, en ny milonga som åpnet da jeg var i Buenos Aires. Navnet antydte at den var ”open mind”, og det var kanskje et forsøk på å skape en ny homofil milonga. Jeg dro dit sammen med noen av de homofile tangodanserne, først og fremst for å se danseopptreden til en mannlig danselærer og den mannlige partneren hans.

³⁵ *Quince Martinetas* var en milonga som aldri ble populær blant de homofile danserne. I kapittel 6 kommer jeg tilbake til dette eksempelet.

Første gang jeg besøkte milongaen slo det meg hvor lang tid det tok før de homofile danserne begynte å danse. De som vanligvis ikke kunne vente med å få på seg skoene, satt lenge ved bordet før de beveget seg ut på dansegulvet. Jeg observerte at gruppen av besøkende var annerledes sammensatt enn i de homofile milongaene. Her var det turister i store grupper, og mange flere eldre mennesker som kom i mann- kvinne- par. De homofile og de unge menneskene som kjennetegnet de homofile milongaene var i mindretall. De profesjonelle mannlige danserne holdt oppvisningen, og alt virket normalt bortsett fra at en eldre mann som sto oppreist ved dansegulvet lot være å applaudere.

I lange tider etterpå var den dårlige stemningen i Open Mind et samtaleemne. Det ble ofte kommentert at de ikke hadde følt at det var stemning for at to menn kunne danse sammen der. De sa blant annet at mange av dem som var til stede hadde glant på dem. ”Da Christián og José danset sammen, ble de bokstavelig talt hengt ut (*los crucificaron*)”, sa en av tangodanserne. Flere sa at de hadde hørt kommentarer, men da jeg spurte hva de hadde hørt, fikk jeg ikke noe konkret svar. Etter tre ganger opphørte besøkene, noe som viser hvor viktig det var for de homofile danserne å føle seg fullt ut akseptert på dansegulvet for at de skulle komme tilbake.

Dette avsnittet har handlet om at samværet i milongaen var basert på vennskap. Det har også handlet om viktig det var for de homofile danserne å føle seg hjemme i milongaen. Fordi de homofile milongaene eksponerte en alternativ livsstil, var de ekstra sårbare for kritikk fra utenomverdenen. Nest avsnitt handler om milongaen som et marginalt sted hvor alternative livsstiler fremføres.

”Sosial sentralitet”

Hethertington skriver i boka ”*Expression of identity*” at reproduksjon av marginale identiteter innebærer en identifikasjon av ulike steder med bestemte kulturelle praksiser, og at ”sosial sentralitet” (*social centrality*) fokuserer på forbindelsen mellom identitet og tilhørighet. Steder som har sosial sentralitet er ”symbolske sentra som verdier og praksiser knyttet til en identitetsposisjon iscenesettes rundt”. Steder som vanligvis blir valgt ut er marginale steder, og stedene blir hellige for dem som lever utenfor de tradisjonelle normene i samfunnet (1998:107). Milongaene bærer med seg elementer av ”sosial sentralitet”.

To til dels motstridende observasjoner kan tjene til å kaste lys over dette fenomenet. På den ene siden ble de homofile milongaene besøkt av heterofile, og var således en del av tangomiljøet i Buenos Aires. På den andre siden, var de homofile milongaene marginale, i og med at de som steder var blitt skapt spesielt for homofile dansere. Marginaliteten kom også til syne gjennom uttalelser fra personer i tangomiljøet, og viser at holdningene til det at homofile brukte milongaen til å danse tango ble bestridt.

Nyere studier av sted har lagt vekt på bestridelse (*contestation*), og lokale og globale maktreasjoner. Steder blir da sett på som der hvor maktkamper finner sted (Feld & Basso 1996:4-5). Mange arbeider har ønsket å vise at steder verken kun representerer sosialt liv eller er konteksten hvor sosiale relasjoner og handlinger finner sted (Román- Velázquez 1999:20). [Steder] ”are studied not as the context in which events occur, but as constituted out of power relations and directly related to the formation of cultural identities” (1999:6). Maktperspektivet blir viktig her. Stokes konkretiserer med at musikk og dans ikke bare ”reflekterer” stedhierarkiene, men også gir midler til forhandling og omskaping av dem (1994:4). Musikk er sosialt meningsfylt fordi ”it provides means by which people recognise identities and places, and the boundaries which separate them (1994:5).

Det fantes stemmer i det heterofile tangomiljøet som var negative til det at homofile danset tango med andre menn. Jeg vet ikke i hvilken grad slike meninger er representative for det heterofile tangomiljøet, men det følgende eksempelet kan være med på å si noe om marginaliteten til homofile som danser tango, og diskursen i tangomiljøet. I *El Tangauta*, et tangoblade som ble distribuert gratis i mange milongaer, sto det en artikkel om *Los hermanos Macana*- to brødre som danset sammen i et tangoshow. En av brødrene, Enrique, hadde uttalt seg til bladet: ”Med Guillermo [broren] gjør vi et show, men i milongaen er jeg på sjekker’n. De feminine (*los afeminados*) får dra til Europa, og jeg står fast ved det jeg sier”.³⁶ Han lagde et skarpt skille mellom det han selv holdt på med (å danse med en annen gutt for å tjene penger), og homofile menn som ønsket å danse med andre menn. Han mente at homofile ikke hørte hjemme i milongaene i Buenos Aires. Kort tid etterpå ble utsagnet kommentert i en tale i en av de homofile milongaene. Organisatoren, som selv var homofil sa:

³⁶ Sitert i *El Tangauta*, nummer 128, juni 2005.

Vi kommer ikke til å forholde oss rolige (*quedarnos quietos*). Vi bruker masse ressurser for å opprettholde denne plassen (*espacio*) hvor tango kan danses mellom homofile (*los gays*). De turte ikke si *gays* eller *homosexuales*, de sa *afeminados*. De sa at vi får dra til Europa for å danse. Men Buenos Aires er vår by, og vi vil danse i Buenos Aires.

Steder og konstruksjonen av dem består av maktrelasjoner som er relaterte til dannelsen av (kulturelle) identiteter (Román- Velázquez 1999:6). Eksemplene ovenfor dreier seg om kjønn og seksualitet, og om hvem som har "rett" til å bruke milongaen. Men selv om det fantes motstand mot de homofile milongaene lokalt, var det også en åpning i samfunnet for de homofile milongaene. En av danselærerne mente at de homofile tangodanserne nok kunne danse i milongaer som ikke var tilknyttet det homofile miljøet. Hun siktet da til La Viruta. Grunnen til at det kanskje ville bli godtatt på La Viruta var at det ikke var en tradisjonell milonga, og fordi flertallet av de besøkende var unge.

Román- Velázquez skriver at sted (*place*) spiller en rolle når latinamerikanske identiteter blir skapt og gjenskapt i London. Hun ser på salsa som "*a dislocated cultural practice*". Latinamerikanere assosieres ofte med salsa, uavhengig av hvor de måtte befinne seg (1999:4). På samme måte kan de homofile milongaene sees på som "*a dislocated cultural practice*". Men istedenfor "*dislocated*" i den betydning at tangodansingen har forflyttet seg geografisk fra et sted til et annet sted, var det deltakerne, nemlig de homofile danserne som var "*dislocated*". De befant seg i en praksis som alltid har vært sterkt knyttet til et heterofilt gutt- jente par som danser tango. Dette kan forklare hvorfor temaet vakte interesse hos massemedia.

Marginale grupper produserer egne holdninger og verdier i tilknytning til de marginale "*central places*" (Hetherington 1998:108). Det marginale i dette tilfelle er ikke holdningene og verdiene, men hvem som innehar dem, og utøver dem (gjennom tangodansing). I forhold til de homofile tangodanserne, handlet holdningene og verdiene om å skape og opprettholde en argentinsk identitet. I tillegg til den homofile identiteten, kan den argentinske identiteten ses på som en av flere delidentiteter som inkorporeres i et selv (Gullestad 1996:24-25).

Steder med "sosial sentralitet" fungerer som tilfluktssteder, hvor man kan slappe av og rømme fra dagliglivet (Hetherington 1998:109). Flere av danserne reagerte negativt på at det

stadig ble filmet og tatt bilder i milongaene. Jeg ønsker å knytte det til at danserne så på milongaen som et slags tilfluktssted. Deretter skal jeg relatere deres reaksjoner på medias tilstedeværelse til dagliglivet.

Massemedias inntog i milongaen

El Farruco fikk ofte besøk av massemedia; TV-kanaler, radio og aviser, både fra inn- og utland. Det virket som om det ikke gikk mer enn én uke mellom hvert besøk. Che Marrusa fikk kun besøk to ganger mens jeg var der. En gang for å lage en fotoreportasje³⁷ til en av Buenos Aires største aviser, og én gang i forbindelse med et intervju som sto i en avis for homofile.³⁸ Open Mind ble ikke besøkt av media i løpet av de tre gangene vi var der. El Farrucos organisator sa til meg at den økte interessen fra massemedia for de homofile milongaene, var til stede nettopp fordi tango er blitt sett på som en romantisk dans mellom én mann og én kvinne, noe som blir vanskeligere å plassere når to av samme kjønn danser sammen. ”Hvor blir det da av romantikken? Det sensuelle?”, spurte hun. Hennes utsagn kaster lys over hvordan de homofile som danser tango ikke passer inn i den opprinnelige tango-konteksten, de er ”matter out of place” (Douglas 1975). De hører ikke hjemme i tangoens verden fordi de ikke kan plasseres i de tradisjonelle kategoriene.

Vi var i milongaen, og Rodrigo, en homofil tangodanser i 50-årene som satt ved samme bord som meg, hadde oppdaget et kamera-team borte ved døren. Han så bekymret rundt seg, men sa ingenting før han reiste seg opp. Like etterpå så jeg at han sto og snakket med Julia, milongaens organisator. Da han kom tilbake til bordet fortalte han lettet at de hadde kommet fra Frankrike og Tyskland for å lage et tv-innslag. Han sa at de nok ville lage noe seriøst ut av det, ikke slik som argentinske medier, som fremstilte de homofile danserne på en latterlig måte (*hacerles ver ridículos*). Han sa videre: ”Jeg kommer hit for å atsprede meg (*distraerme*) og underholde meg, og for å være i min verden. Jeg vil være sammen med de jeg treffer her, både *gays* og andre kule folk (*personas de buena onda*) og jeg bryr meg ikke om noen andre”.

³⁷ Fotoreportasjen ble publisert i nettavisen til El Clarín.

³⁸ Artikkelen sto i Latino, år 2, nr. 13, juli 2005.

Senere fikk den andre milongaen besøk av en fotograf som skulle ta bilder til nettutgaven til en avis i Buenos Aires. På slutten av kvelden kommenterte milongaens organisator at de som ikke ville at bilder av dem skulle legges ut på internett, kunne skrive seg på en liste. Han forsikret alle om at ingen fjes ville være synlige, og at ingen ville kunne bli gjenkjent på bildene. Senere hørte jeg at besøket ble kommentert. Luis, som var en av dem som hadde latt seg bli tatt bilde av, fortalte Javier at han hadde sett bildene, og at Javier var på flere av bildene som hadde blitt valgt ut til internett- siden. Javier sa da at han ikke hadde lagt merke til at han hadde blitt fotografert, og at han derfor hadde fått bildene sine på internett uten å ønske det. Han sa til Luis: ”Jeg hadde ikke noe ønske om å bli avbildet på internett. Særlig fordi det er her [i Buenos Aires], og alle kommer til å se meg”.

Ved en annen anledning, fortalte Facundo at han en gang hadde blitt avbildet på forsiden av en brasiliansk avis i forbindelse med en tango- reportasje. På bildet var kun ryggen synlig. På den tiden hadde han jobbet i et internasjonalt selskap som hadde kontorer i mange land. Sjefen hans i Brasil, som var en veldig god venn av Facundo, hadde sendt ham avisen. Da han leste artikkelen, hadde han ikke kjent igjen bildet av seg selv. Men sjefen hadde gjenkjent ham. Facundo sa at alt hadde vært greit fordi han hadde vært god venn med sjefen. Men hadde det vært en annen situasjon, hadde det kanskje vært annerledes. ”Tenk om du hadde hatt kone eller barn som hadde sett bildene, da hadde det ikke vært så greit. Eller en mor, eller en homofobisk sjef...” sa han. Eksempelet viser hvor lett det er å bli gjenkjent og at det kan ha konsekvenser i forhold til familien eller jobben.

Ved flere ulike anledninger var jeg vitne til at noen av tangodanserne forlot milongaen da tv-team kom på besøk. Jeg fikk vite at noen også hadde blitt sure eller fornærmet fordi de hadde blitt filmet eller fotografert. Derfor hadde de forlatt milongaen, og holdt seg borte i protest. En typisk kommentar var: ”Det går ikke én kveld uten at det kommer noen som skal filme oss, eller en journalist som skal intervju oss”. Denne kommentaren eksemplifiserer motstanden mot å bli eksponert i offentligheten, i dette tilfellet media. Jeg ble klar over at de homofile tangodanserne ønske om å bli skjermet mot offentligheten strakk seg fra det offentlige rom til å omfatte arbeidsplass, familie og venner. Da jeg etter hvert ble bedre kjent med tangodanserne, og fikk vite mer om deres liv, ble dette noe klarere for meg. Dette er temaet for kapittel 5. Det forekom derimot ikke en total stilltielse av homofili i det offentlige rom i Buenos Aires. Mediene brøt jo med stilltielsen rundt homofili, ofte mot

tangodansernes ønsker. Organisatoren av La Marshall sa at den økte interessen fra massemedia hadde gjort at antall besøkende i de homofile milongaene hadde økt. Dermed kunne massemedia i stor grad ha vært med på å bidra til opprettholdelsen av miljøet. Men samtidig som media bidro til at antall besøkende økte, skapte media også en viss mistriivsel blant de homofile danserne. Nettopp det som var med på å opprettholde miljøet, var også med på å bryte det ned.

Avslutning

Milongaen var et sted hvor dansernes marginale (og homofile) identiteter møtte argentinske kulturelle identiteter gjennom tangodansing. Det var viktig for informantene å ikke kun bli knyttet til en homofil identitet. Tangodansing kan på den måten se ut til å spille en viktig rolle i deres identitetsarbeide, fordi den som sted markerer spenningen nettopp mellom disse to identitetene. I milongaen, som var et offentlig sted, ble de homofiles kulturelle og homofile identiteter fremført for publikum. Samtidig var det sosiale aspektet ved tangodansing meget viktig. Milongaen ble aktivt brukt i etablering og opprettholdelse av vennskaps- og kjærlighetsrelasjoner.

Massemedia var en del av publikumet. Massemedias interesse kan ha reflektert en interesse blant lesere og seere for homofile temaer, og kan derfor tolkes dithen at homofili ikke lenger blir sett på som noe som til enhver pris må skjules. Derimot kunne det virke som om det var de homofile selv som oppfattet det som skjedde i milongaen som noe privat, og som burde skjermes fra massemedias blikk. Dermed fremtrer det en dobbelthet i offentlig/ privat-aksen. På en side kunne massemedias interesse være et tegn på forandring og oppløsning av fordommer i samfunnet. På den annen side ble jeg fortalt av de homofile tangodanserne at det mediene som regel ønsket var underholdende nyhetsstoff om alt det "rare" som rørte seg i kulturlivet, og at de som så det på TV snarere moret seg over dem enn aksepterte homofili.

Kapittel 4: ”Homser finnes i alle farger”

- De fleste sier at de homofile er feminine (afeminados). De setter alltid likhetstegn mellom dem og en kvinnes rolle.

- Hvorfor det?

- Jeg vet ikke. Generelt sett drar menn alltid vitser i forhold til det seksuelle. En mann slutter ikke å være mann selv om han går til sengs med en annen mann!

I dette kapittelet kommer jeg til å gå inn på hvilke begreper som ble brukt om homofile menn, både i positiv og negativ betydning. Jeg fikk inntrykk av at ordforrådet var en del større på argentinsk spansk enn det er på norsk, og det kan bety at homofile har en mer sentral plass som kategori i samfunnet i Argentina enn i Norge. Deretter vil jeg se på den spesielle betydningen femininitet hadde og hvordan femininitet ble knyttet til homofiles praksis, både i forhold til synet på kropp, utseende, oppførsel og seksuelle roller. Informantene sa at synet på homofile menn har forandret seg de siste årene, og at stereotypene er blitt mindre gjeldende enn før. Derfor har det også blitt lettere å være homofil. Massemedia ble tildelt en viktig rolle i forhold til det å løse opp fordommene og stereotypene i samfunnet.

Begrepsavklaring

”Gay” ble av informantene brukt til å betegne en homofil mann. De kunne si: ”Jeg er homofil” (*Soy gay*) og ”Er han homofil?” (*¿Él es gay?*). ”Gay” ble også brukt om lesbiske jenter, i tillegg til ”*lesbiana*”. Jeg oppfattet ”gay” som et positivt ladet ord. ”Gay” var det mest vanlige ordet å høre når de homofile tangodanserne snakket om seg selv eller andre homofile. Flere sa at da de begynte å få følelser for andre gutter, klassifiserte de seg ikke som ”gay”. Det kan henge sammen med at ordet har blitt introdusert i argentinsk spansk nokså nylig (dvs. for 10- 15 år siden). Jeg ble også fortalt at det var et nyere ord i argentinsk sammenheng.

I boka ”*Gay New York*” skriver Chauncey at ordet ”*gay*” opprinnelig ble brukt i USA på begynnelsen av 1900- tallet. På den tiden hadde ordet flere ulike betydninger, og ble ikke kun relatert til homoseksuell atferd. På 1920- og 30- tallet ble ”*gay*” brukt i det homofile miljøet av feminine (og passive) homofile menn, men ordets seksuelle betydning var ikke kjent for utenomverdenen. Etter hvert ble ”*gay*” også brukt av menn som avviste en feminin stil, men likevel identifiserte seg som homoseksuelle. De brukte ordet som et kodeord for klassifisere seg selv og gjenkjenne andre homofile i heterofile kontekster. På slutten av 1940- tallet hadde ”*gay*” tatt over for andre ord, og ble brukt av en ny generasjon som ønsket å sette navn på seg selv, hevde sin status som menn og forkaste den feminine stilen. Innen 1970- årene ble *gay* brukt til å betegne alle menn som hadde sex med menn uavhengig rollevalg. (Chauncey 1994).

Litteraturen viser at ”*gay*” blir brukt i mange latin- amerikanske land. Lancaster argumenter for at selv om ”*gay*” blir brukt i Nicaragua, betyr ikke det at meningsinnholdet er det samme som i USA eller i andre vestlige land. Han argumenterer for at nye ord først vil betegne allerede eksisterende kategorier og praksiser, noe som i Nicaragua betyr at ”*gay*” først og fremst brukes om passive homoseksuelle (slik som den tilsvarende kategorien ”*cochón*”) (Lancaster 1992:255). Men han skriver også at begrepsbruken er klasseavhengig. Den urbane middel- og overklassen ser i større grad ut til å bruke de anglo- amerikanske termene slik de brukes i USA og Europa (1992:261). Utifra det de homofile tangodanserne sa, brukte de ordet ”*gay*” om menn som hadde sex med menn, hvor de seksuelle rollene (aktiv og passiv) ikke var avgjørende for om en mann ble sett på som ”*gay*” eller ikke. Ordbruken samsvarer derfor med den nordvestlige forståelsen av ordet.

Det fantes også en rekke andre ord for å betegne en homofil mann. Disse ordene var negativt ladet og fungerte også som skjellsord. I stedet for å si ”din jævel”, kunne man si ”*maricón*”. ”*Maricón*” og den feminine formen ”*marica*”, ble begge brukt nedlatende om homoseksuelle menn og hadde konnotasjoner til feminitet. ”*Puto*” betyr mannlig prostituert, akkurat som ”*puta*” betyr kvinnelig prostituert. Vanligvis ble ”*puto*” brukt som skjellsord, og det var sterkt nedsettende. Noen sa at ”*puto*” også kunne bli brukt på en hengiven måte mellom homofile (*gays*). ”*Loca*” er i seg selv et feminint ord og betyr gal. Det ble brukt om homofile menn som var veldig feminine (*afeminados*) eller oppførte seg skandaløst. ”*Afeminado*” ligner på ”*femenino*” som på spansk betyr feminin. Både

”*afeminado*” (feminin) og ”*amanerado*” (affektet) ble brukt om menn som hadde kvinnelige og feminine trekk eller oppførte seg som kvinner. Det ble brukt nedsettende både om homofile og heterofile menn, da det ble sagt at en mann som var *afeminado* eller *amanerado* ikke nødvendigvis trengte å være homoseksuell. Mange jeg snakket med mente at homofile menn som *afeminados* kroppsliggjorde stereotypien av homofile menn. De færreste av de homofile tangodanserne var av den oppfatning at homofile nødvendigvis måtte være feminine eller affektete. Alle disse ordene har konnotasjoner som den passive parten i seksualakten.

”*Homosexual*” ble brukt både om gutter og jenter, om personer som ble tiltrukket av eller hadde sex med personer av samme kjønn. ”*Heterosexual*” ble brukt om personer som ble tiltrukket av eller hadde sex med personer av motsatt kjønn. Jeg kommer i oppgaven til å oversette ”*gay*” med homofil, ”*homosexual*”³⁹ med homoseksuell og ”*heterosexual*” med heteroseksuell, da jeg mener de ligger nærmest hverandre i betydning. Jeg ser på ”*gay*” som det ordet med flest positive konnotasjoner som ble brukt om homofile i Buenos Aires. Dette ordet reflekterer i større grad en mer generell tendens til å se positivt på homofili, og myndighetenes økte velvilje til å ta homofiles rettigheter alvorlig, blant annet med innføring av *unión civil*.

Stereotyper

Strauss & Quinn skriver at mange modeller (*schemas*) er kulturelle modeller, som deles av mennesker innenfor en kultur eller subkultur. En modell består av elementer som fungerer sammen, hvor et element assosieres med det andre (1997:48-49). Dette minner mye om stereotyper. I Argentina var femininitet og homofili nært knyttet til hverandre, og femininitet ble sett på som en markør på at en mann var homofil. Flesteparten av informantene mente at tillegging av feminine egenskaper til homofile menn var noe som skjedde i stor utstrekning, og var den mest utbredte stereotypien.

Stereotyper kan også sees på som å være en del av en diskurs. Diskursanalyse går ut fra et premiss om at representasjoner av verden er tolkninger, og dermed konstruksjoner.

Konstruksjonene fremstår som naturlige, og kan derfor sees på som hegemoniske (Gullestad 2002:46). Dermed blir diskursens kontekst viktig. Å finne konteksten er å identifisere for eksempel kjønn, klasse, etnisitet, eller som her; seksualiteten til diskursens deltakere (Van Dijk 1997:20). Informantenes synspunkter peker på at stereotypifiseringen av homofile menn var forment av ikke- homofile personer, og dermed av majoriteten i samfunnet. Diskursen ble dermed en majoritetsdiskurs. Informantene selv identifiserte seg ikke med stereotypiene. Det tyder på at selv om definisjonsmakten ble tilskrevet ikke- homofile personer, betyr ikke det at de homofile ikke var kritiske, eller at de var enige i det andre sa om dem. Som Gullestad skriver: ”Mennesker er vanligvis ikke marionetter som uten egne tanker synger de sangene som diskursene presenterer for dem” (2002:47). I en diskurs vil det alltid være flere sider. Selv ikke innenfor en og samme gruppe vil det alltid være enighet. Det informantene sa om stereotypiene kunne være til dels motstridende, og meninger om hvordan stereotypiene hadde forandret seg over tid og massemedias innvirkning varierte også.

Kulick (1987:25) skriver at noen antropologer fokuserer på stereotypier mens andre konsentrerer seg om virkeligheten i kjønnsproblematikken. Jeg mener det kan være fruktbart å se på begge deler, for å se spennet i hvordan homofile blir sett på i samfunnet. De følgende avsnittene handler om hva stereotypiene gikk ut på, og i hvilken grad de homofile identifiserte seg med dem.

Femininitet

Studier gjort i latinamerikanske land knytter ofte transvestitter, homofile og lesbiske til femininitet. (Prieur 1994, Kristiansen 1996, Kulick 1998, Lancaster 1992). Før andre verdenskrig var en homofil person i en nordvestlig kontekst, en feminin/ ikke- maskulin mann eller en ikke- feminin kvinne. (Murray & Roscoe 1997:7). I Norge tror jeg at en homofil mann i dag til en viss grad blir sett på som mer feminin enn gjennomsnittet, mens en lesbisk kvinne antas å være mer maskulin enn gjennomsnittet.

³⁹ Jeg ble litt overrasket over at ”*homosexual*” ble brukt så mye som det gjorde, fordi her i Norge kan ”homoseksuell” lett ha konnotasjoner til kun det seksuelle ved en person, og derfor lett virke negativt. I Argentina var det likevel mindre vanlig å høre ”*homosexual*” bli brukt i dagligtale enn ”*gay*”.

Kulick skriver i innledning til boka ”*Från kön til genus. Kvinnligt og manligt i et kulturellt perspektiv*” at sosialt kjønn er kulturelle forestillinger som ikke har noe med biologi å gjøre. Hva mannlighet og kvinnelighet blir betraktet som symboler og innholdet i kategoriene er kulturspesifikke (1987:7-8). Mannlighet og kvinnelighet blir da sett på som konstruerte begreper, som kan ha ulik betydning avhengig av sted og tid. Annick Prieurs studie av transvestitter fra de lavere sjiktene av arbeiderklassen i Mexico City på begynnelsen av 1990- tallet kan stå som eksempel. Studien viser hvordan femininitet og maskulinitet hadde spesielle betydninger i forhold til det å være homofil og transvestitt. Femininitet ble i større grad knyttet til handlinger enn til noe indre. *Vestidas* var de guttene som kledde seg i kvinneklær, sminket seg, polstret seg og tok kvinnelige hormoner for å få mer kvinnelige former. De var tydelig feminine i sitt utseende og oppførsel. Mange sa at de likte husarbeid, lage mat og passe barn, og de vanligste yrkene var å jobbe som frisør eller prostituert. De sa at de følte seg feminine og at det var naturlig for dem å oppføre seg så feminint de bare kunne. Samtidig som de så på det at de var homofile og feminine som noe medfødt, brukte de kroppen for å formidle kvinnelighet og ”konstruere” sin egen seksualitet (1994). På motsatt hold knyttet lesbiske i Barcelona maskulinitet til det å være lesbisk. Men hvordan maskulinitet ble sett på var aldersbestemt. Eldre informantene mente gjerne at maskulinitet var et medfødt trekk; det å se ut som en gutt var bevis på det lesbiske. Yngre informanter så på maskulinitet som noe de hadde valgt fordi det var naturlig for dem (Bothner 2004:80-81).

Jeg syntes ikke at de homofile tangodanserne var spesielt feminine, verken i forhold til måten de kledde seg på, oppførte seg på, snakket eller gestikulerte. Et eksempel fra min første kveld i milongaen kan illustrere det. Jeg hadde enda ikke snakket med de homofile tangodanserne. Jeg så utover lokalet og dansegulvet, og lurte på hvem som var homofile og hvem som ikke var det. Det som fanget oppmerksomheten min var en stor gruppe menn som satt sammen omtrent midt i lokalet, med god utsikt over dansegulvet. Det var kun menn, ingen kvinner, og de danset hovedsakelig med hverandre. Da jeg ble kjent med dem, viste de seg å være homofile som kom fast på milongaen. De fleste så ikke særlig feminine ut. Men det var noen jeg oppfattet som litt feminine utseendemessig. De beveget seg kanskje litt feminint, hadde en litt annen kroppsholdning, eller en spesiell frisyre. Det var vanskelig å sette fingeren på akkurat hva det var som fikk noen av dem til å fremstå som feminine. Det var noe jeg fikk en fornemmelse av. Kjæresten min møtte informantene ved et par anledninger, og han syntes at de var litt feminine, det vil si feminine nok til å anta

(*sospechar*) at de var homofile. Han syntes likevel at graden av femininitet varierte, fra ikke å være feminin i det hele tatt, til at man kunne se det ved første øyekast. Han sa at det var én som hadde gestikulert mye med ansiktet når han snakket og beveget hendene på en bestemt måte. Det var *hvordan* han snakket, det vil si gestikulerte, som gjorde homoseksualiteten hans tydelig for kjæresten min. En annen hadde hatt et tørkle i halsen, noe han hadde tatt som bevis på at han var homofil. Han ble mer slått av hvor feminine de var enn det jeg gjorde. Det kan skyldes at han var fra en konservativ by i innlandet.

Femininitet var sjelden noe de homofile guttene snakket om. Selv om de mente at det ikke stemmer at homofile er mer feminine enn andre gutter, og at det kun er en stereotypi, var det noen som resonerte rundt det at de selv kunne være feminine eller ha feminine sider. Da trakk de fram følelsesmessige aspekter ved seg selv som person. De kunne mene at det å like kunst og dans var et tegn på en mer feminin side. Javier fortalte at han har vært veldig følsom helt siden han var barn, og sammenlignet seg med homofile kunstnere og forfattere:

Jeg har alltid vært veldig følsom (*sensible*), fra jeg var liten av. Jeg oppfattet alltid ting. Jeg var veldig glad i å lese, interessert i kunst, i naturen, og tenkning. Jeg har oppfattet ting med følsomheten min helt siden jeg var barn, som jeg ser i andre uttrykk, som oftest hos homofile personer. Jeg ser det i forfattere, malere, jeg vet ikke, hos folk som er veldig ømfintlige i sin oppfatning. Det har jeg følt siden jeg var liten, derfor vet jeg ikke om jeg kan skylde på foreldrene mine. Jeg tror det er noe medfødt i meg, noe eget. Det vil si at jeg kan ha blitt født med en bestemt tendens.

De feminine egenskapene som de homofile tangodanserne mente at samfunnet tilla dem, kretset omkring utseende og oppførsel. Stereotypiene gikk ut på at en homofil mann var mer lik en kvinne i måten å oppføre seg på. Det vil si at han la større vekt på å pleie utseende (*arreglarse*), pynte seg og kle seg. Han beveget seg forsiktig, og han beveget hoftene fra side til side når han gikk, på samme måte som mange kvinner. Bevegelsene var mykere, og inkluderte bevegelser i håndleddene (knekk i håndleddene), og overdrevne bevegelser. En homofil mann ble sett på som å være mer følsom, skjør, uttrykksfull og kjærlig.

Passiv og aktiv

Herdt (se også Parker 1998, Lancaster 1992) mener at "homoseksualitet" er en vestlig konstruksjon som antar at en person som har sex med en annen person av samme kjønn, er homoseksuell. Han argumenterer for at det ikke finnes ett ord som dekker alle typer

homoseksualitet i alle kulturer, og at definisjonen av en person innenfor terminologien homoseksuell/ heteroseksuell, gay/lesbisk/straight er problematisk utenfor en vestlig kulturtradisjon. Han kommer med et interessant eksempel fra Sambia- folket, hvor kategorien ”homoseksuell” ikke eksisterer, selv om alle menn og gutter deltar i likekjønnsrelasjoner (1997). Også Murray & Roscoe argumenterer for at en ”egalitær homoseksualitet”, hvor begge parter blir sett på som homofile, er et nytt fenomen som oppsto i europeiske og nord- amerikanske byer på begynnelsen av 1900- tallet, og fikk større utbredelse etter 2. verdenskrig (1997:4-5). Chauncey (1994:13) og Nilsson 2003:226-228) argumenterer for at homoseksualitet før kun dreide seg om roller (aktiv/ passiv), og at det etter andre verdenskrig ble et nytt fokus på en homoseksuell identitet uavhengig av rollevalg.

Antropologisk forskning på mannlig homoseksualitet viser at ”passiv” og ”aktiv” har vært nøkkelbegreper for å definere hvem som blir sett på som homofil i en latinamerikansk kulturell kontekst. Den aktive partneren har blitt sett på som en normal mann og bare den passive ble betraktet som seksuelt ”avvikende” og stemplet som ”*cochón*” i Nicaragua (Lancaster 1992), ”*vestida*” i Mexico (Prieur 1994) og ”*bicha*” i Brasil (Parker 1998).

Luis som var 45 år, fortalte meg om hvordan det var da han var ung i Buenos Aires på begynnelsen av 1980- tallet. Han sa at et seksuelt forhold mellom to menn den gang besto av en passiv partner (*pasivo*) og en aktiv partner (*activo*). Man var enten passiv eller aktiv, aldri begge deler. Også par som bodde sammen besto av en passiv og en aktiv partner. Han sa:

De som ikke var feminine (*afeminados*) og ikke hadde den passive rollen i forholdet, skjulte seg, og viste seg ikke fram som homoseksuelle. De andre [*afeminados*] viste seg fram. [Det skjedde] ikke bare her, men i alle samfunn med mye undertrykking. Det var mer markert i machistiske samfunn. Man valgte rolle, enten var man passiv eller så var man aktiv. Det samme gjaldt hvis to bodde sammen, den ene holdt seg hjemme og tok seg av huslige sysler, mens den andre jobbet ute. [Det var] som om de presset seg inn i det normative heteroseksuelle rollespillet. En var kvinne, den andre var mann. Men det eksisterer ikke nå lenger.

Luis sa videre at den passive i en relasjon (han som lot seg penetrere), gjerne omga seg med andre *pasivos*. I slike miljøer brukte de feminine endelser når de snakket til hverandre og

omtalte seg selv som om de skulle ha vært kvinner.⁴⁰ Det kommer frem av det Luis sa at det kun var de passive og feminine mennene som ble sett på som homoseksuelle. De aktive levde skjult og ble ikke sett på som homofile. Hans beskrivelse av oppdelingen av de seksuelle rollene kan tyde på at det har skjedd en forandring blant ”middelklassehomser” i Buenos Aires.

Parker skriver at sosiale, kulturelle og økonomiske forandringer er blitt ignorert når det kommer til opplevelsen av likekjønnsrelasjoner, og at alle disse faktorene har innvirkning på forståelsen av ulike seksualiteter i et globalt system. Han argumenterer for at aktiv/ passiv-modellen fortsetter å fungere i landlige områder og blant lavere klasser i Brasil. Han peker på at klasse, urbanisering og industrialisering er faktorer som har ført til at en alternativ modell har blitt gjeldene blant middel- og overklassen i byene. Økende kontakt med den urbane verden har gjort at de har nærmet seg en nordvestlig oppfatning av seksualitet og homofili, som går ut på at valget av seksuelt objekt (dvs. om den man begjærer er mann eller kvinne) er avgjørende for å definere det seksuelle subjektet. Rollene (aktiv/ passiv) blir mindre viktig i forhold til hvem som klassifiseres som ”homofil” eller ”vanlig mann”. Isteden kategoriseres man som enten ”homoseksuell”, ”heteroseksuell” eller ”biseksuell”. Selv om han knytter bruken av disse termene til middelklassen i Brasil, finnes det også menn fra lavere klasser som identifiserer seg med dem (1998).

Lancaster argumenterer i liknende baner. I Nicaragua har seksualundervisning på skolen, internasjonalisering og sosial kontakt med nordvestlige mennesker og ideer ført til at den urbane eliten og den utdannede middelklassen, har plukket opp nordvestlige kulturelle ideer, og at tradisjonelle seksuelle konfigurasjoner holder på å forandre seg (1992:254). Den tradisjonelle terminologien er fremdeles mest brukt, men eksisterer side om side med de nordvestlige termer og oppfatninger om homoseksualitet, og konkurrerer med dem (1992).

De homofile mennene jeg ble kjent med i tangomiljøet bodde i en millionby, tilhørte middelklassen og var temmelig bereiste. I tråd med Lancaster (1992) og Parker (1998) vil

⁴⁰ På spansk blir adjektiver bøyd i samsvar med kjønnet til det adjektivet viser til. En kvinne vil alltid bruke hunnkjønnsendelser når hun snakker. For eksempel: Jeg er trøtt (*Estoy cansada*). En mann ville derimot ha sagt: *Estoy cansado*.

jeg argumentere for at informantene, hadde en gjennomgående ”moderne” forståelse av det å være homofil. Det står i kontrast til Luis’ fortelling om hvordan det var før.

”Gay” ble brukt av informantene for å betegne menn som hadde sex med menn uavhengig av om de var passive eller aktive. ”Homoseksuell” og ”heteroseksuell” ble brukt på samme måte som i nordvestlige land, noe som tyder på at den nye modellen er i bruk blant homofile i middelklassen fra Buenos Aires. Jeg snakket kun med de nærmeste informantene om passiv versus aktiv, og om hva dette har å si for hvem som ble sett på som homofile. Alle ga uttrykk for at en som utelukkende var aktiv, likevel ville bli sett på som homofil (*gay*). Hvis en *activo* ikke betegnet seg selv som homofil, lurte han bare seg selv, var forklaringen. I virkeligheten var også han homofil. Matías fortalte:

Det er en unnskyldning. Jeg vet ikke om det er mange som tror på det, det finnes sikkert noen [som] fremdeles [er *activos* og ikke ser på seg selv som *gays*]. Det er en unnskyldning for dem som ikke vil godta seg selv som homofile, fordi de knuller en fyr, og selv ikke blir knullet. Selv om ingen knuller dem, skjer det tross alt noe.

Jeg fikk inntrykk av at det å kategorisere homofile som ”*activos*” eller ”*pasivos*”, hvor ”*activos*” ikke ble sett på som homofile, var noe som var vanlig for noen tiår siden (slik Luis fortalte). Det kan også tenkes at en slik modell fortsatt gjøres gjeldende utenfor Buenos Aires og i lavere klasser. Selv om Javier var fra en liten by i en innlandsprovins, sa han at han så på både den passive og den aktive parten som homofil (*gay*). Da jeg spurte om det var vanlig at den aktive ikke ble sett på som homofil sa han:

Ja, det er et vanlig syn, og jeg tror at det er en del av redselen for homoseksualitet. Jeg hadde en kamerat, og jeg fortalte ham at jeg av og til gikk ut med menn. Da sa han til meg: ”Men du er *activo* ikke sant?” Jeg sa til ham: ”Ja”, for da var jeg kun *activo*. Deretter sa kameraten min: ”Men da er det ingen fare, hvis du kun er *activo*. Det er bare sånn som skjer”.

I litteratur er det blitt tolket dithet at den passive partneren i et homoseksuelt forhold blir stigmatisert fordi han mister sin mannlighet og blir forurenset av kvinnelighet. Mange av stereotypiene og de forutinntatte meningene om hvordan en homofil mann så ut eller oppførte seg, henviste til den fysiske kroppen som feminin. Dette vil jeg gå inn på i neste avsnitt.

Må de kunne se det på deg?

Selv om stereotypien gikk ut på at homofile gutter var mer feminine enn ”vanlige” gutter, var ikke tangodanserne enige i det. De mente at mange homofile gutter ikke er feminine, og at homofile menn som har en feminin væremåte ødelegger for de øvrige. I en slik påstand ligger det en implisitt nedvurdering av feminine homoser. Gjennom flere eksempler vil vi likevel se at feminitet hos homofile ikke er så ikke-eksisterende som de ga uttrykk for.

Jeg og noen av tangodanserne var på fest hos noen bekjente av meg utenfor det homofile tangomiljøet. Festen ble holdt i en innleid bar, og gjestene var folk i 20-årene fra middelklassen. Jeg satt sammen med Emilio og pratet da jeg sa til ham at jeg hadde sett en gutt på festen som jeg trodde kunne være homofil. I samme øyeblikk gikk denne gutten forbi oss. Han var høy og tynn, og hadde en lang skinnfrakk med svarte, hvite og røde ruter. Han hadde kortklippet hår og ingen synlig skjeggvekst. Han ble stående borte ved baren, og jeg la merke til at hendene hans gestikulerte med fine bevegelser mens han snakket. ”Man kan se det på ham” (*Se lo nota*), sa Emilio til meg. Eksemplet viser at kroppslige bevegelser og hvordan man kler seg kan være avgjørende om en gutt oppfattes som homofil. Jeg oppfattet den lange skinnkåpen med mønster og farger som feminin. Jeg oppfattet også de fine bevegelsene som feminine. Det hører med til historien at min venninne som kjente gutten, sa at han ikke var homofil, men at han ofte ble tatt for å være det.

På den annen side var det ikke bare utseende eller bevegelser som ble lest som et tegn på at en mann kunne være homofil. Javier, som jobbet for et multinasjonalt selskap, og hadde møtt en av sjefene sine to ganger. Selv om han ikke hadde sagt det til Javier, fortalte han meg at sjefen var *gay*. Han antok det fordi sjefen hadde fortalt vitser, og de hadde snakket om flere temaer som hadde å gjøre med homofili. Dessuten var sjefen venn av en kjent homofil person. Han nevnte ikke at det var noe ved sjefens utseende eller væremåte som gjorde at han trodde at han var homofil. Javier trodde også at sjefen visste at han var homofil, men han hadde ikke spurt ham direkte. ”Og hadde han [spurt], ville jeg ikke ha vært flau over å si sannheten”, sa han til meg.

Disse to eksemplene viser at flere ting førte til antakelser om at en person var homofil. Utseende, bevegelser, samtaleemner og vitser som omhandlet homofili samt det å være kamerat med en homofil person antydte at en mann kunne være homofil. Jeg fikk inntrykk

av at de homofile tangodanserne mente at utseende og femininitet i seg selv ikke var nok for å kunne fastslå om en mann var homofil. Ved at Emilio sa: ”Man kan se det på ham”, er det mulig at det han i virkeligheten mente var at man kunne se på gutten i skinnfrakken at han *kunne* være homofil. Hvis tangodanserne hadde danset med en de ikke kjente i milongaen, kunne jeg høre at de diskuterte om den ene eller andre kunne være homofil. Det kan tyde på at de ikke tok det for gitt at de kunne se det på en mann om han var homofil. Jeg hørte aldri at det ble hentydet at en person var homofil fordi han var feminin i denne sammenhengen, og det stemmer overens med at tangodanserne mente at homofile menn ikke nødvendigvis måtte være feminine.

Matías virket ikke feminin. Han hadde veldig kort hår og kledde seg vanligvis i jeans og en nøytral genser. Han mente at det ikke fantes noe entydig bilde av en homofil mann. I stedet sa han i et indignert tonefall:

Noen ganger når du sier til en person at du er homofil, sier de til deg: ”Åiii, det virker ikke sånn”. Må det virke sånn? Må det virke som om du er homofil? [Må du] ha en tatovering slik at det skal synes?

Det han sa er at andre forventer at en homofil mann skal ”se” homofil ut. Stereotypien av en homofil mann som feminin skaper forventninger hos folk om at homofile er lett gjenkjennelige. Selv bestred de homofile tangodanserne denne koplingen. Både heterofile og homofile gutter kunne være feminine, mente de. Fernando sa:

Hvis du skal karikere en lesbisk, gjør du henne mer maskulin. En homofil mann gjør du mer feminin. Men det stemmer ikke alltid. Det finnes en viss andel av [homofile] menn som er mer feminine, jeg kjenner [slike] menn. Jeg kjenner også lesbiske kvinner som har maskuline trekk. Men jeg kjenner også heteroseksuelle menn som har feminine trekk, men de er ikke *gays*. Og jeg kjenner kvinner som har maskuline trekk som heller ikke er *gays*. Det virker som om det er relativt. Seksualiteten til en person er ikke fasttømret (*fijo*).

Fordi heterofile menn også kunne være feminine, var ikke femininitet i seg selv nok til å kunne avgjøre om en mann var homofil. Noen tok avstand fra homofile som overdrev sin femininitet.

Å være overdrevent feminin

I det homofile tangomiljøet fantes det kun én som jeg syntes overdrev sin femininitet. De fleste lo når Rosa (Rose) gjorde vesen av seg i milongaen. Rosa hadde langt hår i hestehale. Han kastet rett som det var på det lange håret sitt, og noen ganger tok han det ut av strikken og ristet det når han danset. Han danset nesten alltid som *conducido* og beveget seg ofte overdrevent feminint. Gangeleiet hans kunne være svakt vuggende fra side til side, han gikk med små skritt, og snakket med en myk og syngende stemme. Han kunne plutselig rope ut: ”Alle dere homoseksuelle!” (*¡Todos ustedes homosexuales!*). Vitsene hans bygde stort sett på å fremheve homofili. Han var litt av en karakter, og fanget oppmerksomheten til de tilstedeværende. Flere kommenterte: Rosa er gal/skrullete (*Rosa está loca*). Både han selv og andre brukte hunkjønn når de snakket om ham eller med ham.

Kristiansen skriver at femininitet og homoseksualitet i Chile blir sett på som to sider av samme sak, og at homoseksuelle menn som er åpenlyst feminine ofte blir kritisert og latterliggjort i organisasjons- og diskomiljøet i Santiago. Homoseksuelle menn med en maskulin stil og som identifiserer seg som *gay* tar avstand fra homoseksuelle som framviser femininitet (1996:145-146).

Roberto var en mann i 60-årene som hadde kortklippet hår og en klesstil som ikke skilte seg ut på noen måte. Men han kunne ha litt elegante og fine bevegelser uten at jeg oppfattet ham som feminin. Han kommenterte Rosas oppførsel:

Karikaturen [av homofile menn] går ut på å feminisere tingene slik som Rosa gjør. Jeg synes at å feminisere det på denne måten egentlig ødelegger for slik det er virkeligheten.

Videre sa Roberto at Rosa sikkert ikke oppførte seg slik på jobb. I det ligger det at feminin oppførsel er noe som man velger, og som blir sett ned på. Andre informanter så også ut til å ha oppfatninger som sammenfalt med det Roberto sa. På den annen side kunne de også mene at femininitet var noe alle mennesker hadde i seg, slik som at Javier mente at han var veldig følsom. Selv om de på en side kunne rakke ned på femininitet blant menn, kunne de også mene at dersom man følte seg feminin eller maskulin, så måtte man oppføre seg slik man *følte*. Rosa kommenterte ikke sin feminine oppførsel til meg, men heller det faktum at han av og til brukte feminine endelser når han snakket om seg selv. Han forklarte det slik:

Det er å anerkjenne min feminine form inni det maskuline. Det er å gi seg lov til å vise en haug med ting- det feminine. Jeg tror ikke at jeg er en kvinne. Jeg fantaserer heller ikke om å være en kvinne. Jeg er en mann som lever ut de to polene i kroppen. De er to like halvdel, som yin- yan symbolet. Sånn føler jeg meg, jeg tillater meg ting som andre personer ikke tillater seg. Jeg snakker ikke om det å være homofil, men om det å være menneske.

Samuel, som var rundt 30, kommenterte overdreven femininitet på mer generell basis. Han fortalte om en gutt i klassen hans på videregående som hadde fremstått som en stereotypisk homofil:

Han tok det til det ekstreme (*lo llevó al extremo*), noe som kjennetegner *la mariquita*, som veldig *amanerado*, som fullstendig tar opp i seg et nesten feminint bilde (*adoptando un imagen casi femenino*), nærmere det feminine enn det maskuline.

Han mente at samfunnet krever den type oppførsel for å kunne ”sette deg i bås”, og dermed akseptere deg. Derfor hadde den homofile gutten blitt akseptert, ikke som homofil, men som feminin homofil (*amanerado*). ”Det var som om han måtte gjøre narr av seg selv for å bli akseptert”. Han konkluderte videre med at folk generelt gjør narr av seg selv for å slippe at andre gjør det. Da gir de ikke andre rom for å gjøre det, temaet er nemlig brukt opp. Nettopp et sted hvor homofile ble gjort narr av og fremstilt som overdrevent feminine, var i massemedia, og da særlig på TV. Likevel mente informantene at massemedia hadde bidratt til at homofili etter hvert hadde blitt mer akseptert og til at stereotypene hadde gått i oppløsning.

Massemedias fremstilling av homofile

Informantene fremstilte homofili som noe som i stor grad ble akseptert av samfunnet, og de nedtonte diskrimineringen av homofile menn. Selv om Buenos Aires er en moderne by med nær tilknytning til Europa, er det også en by i et katolsk land med sterke tradisjoner i forhold til det å stifte familie. Det blir av mange sett på som en katastrofe å finne ut at sønnen er homofil. Likevel er det nok mer akseptert å være homofil enn det var for 10- 20 år siden. Javier fortalte:

Det er også en del av tiden. Jeg har flaks som er født i en tid hvor jeg kan gå hånd i hånd med kjæresten min. Det er noe som andre menn og kvinner ikke har kunnet

gjøre. I årene som kommer vil folk være mye mer naturlige, og ingen kommer til å tenke på slike ting.

Et av temaene som gikk igjen for å forklare den økende aksepten for homofili, var massemedias rolle. Massemedia nådde ut til alle kanter av landet og kunne vise at homofile innbyrdes var veldig forskjellige, og at få levde opp til den feminine stereotypen. Ved at massemedia var med på å løse opp stereotypene og vise at ikke alle homofile ”var på den måten” (feminine), gjorde det livet lettere for homofile generelt.

Luis mente at massemedia hadde vært med på å befestet stereotypene da han var ung. Det er viktig å merke seg at han snakket om diskursen i samfunnet på 1980- tallet. Ifølge Luis hadde ingen homofile menn på den tiden stått frem i media og sagt imot det som ble skrevet eller sagt om dem. Folk var generelt lite kritiske til det de leste. Han sa:

Det eneste folk gjorde på den tiden, var å gjenta det de hadde lest i avisa. For eksempel at alle homofile ville komme opp i voldelige situasjoner og ende opp med å bli drept. At de aldri kunne være glade, at [de] var forbundet med narkotika, at alle levde tilfeldige og stygge situasjoner, at alle var promiskuøse, lette på tråden, og hadde sex med hvem som helst ved alle mulige anledninger. At de ikke kunne være gode venner, at de var forrædere. Mange ting gikk igjen i avisartiklene, og det ser man ikke i dag. Men den gang var det veldig vanlig.

Han mente til og med at homoseksuelle menn hadde vært med på å forsterke stereotypene av seg selv fordi det var forventet at de skulle oppføre seg på en bestemt måte. Han fortalte at det hadde vært vanlig å bruke feminine endelser når homofile snakket om seg selv og andre homofile. Han refererte til psykologer som mener at mennesker i bestemte situasjoner opptrer likt som alle andre, ikke nødvendigvis på en måte som uttrykker hvem de er. Han sa:

De [homoseksuelle] behandlet hverandre som kvinner. Og selv om de ikke likte det, repeterte de [stereotypene] likevel. Fordi det var en etablert stereotypi. Hele samfunnet hadde ”satt dem i bur”, og de repeterte det. De tilegnet seg (*asimilaban*) det samfunnet sa at de var. Nå er det ikke slik lenger. Det kan være noen som bruker [feminine endelser] som en vits, eller det kan av og til skje når man er flere sammen, men ikke slik som før.

Selv om Luis sa at massemedia hadde forsterket det stereotype bildet av homofile menn da han var ung, begrunnet han også den økende aksepten for homofili i dag og stereotypenes fall med det samme, nemlig massemedias rolle. Javier mente også at media hadde bidratt til

å løse opp stereotypiene: ”De tror [homofile] er feminine. Nå holder [stereotypiene] på å forandre seg på grunn av TV som viser andre forhold blant homofile”, sa han. Tomás mente at spesielt TV har bidratt til større aksept av homofili:

I det siste har flere homofile begynt å vise seg på TV. Det er en aksepteringsprosess, det å se dem som noe alminnelig og vanlig, og ikke som et fenomen. Mange kjendiser sa at de var homofile, og det førte til aksept. Vi er på vei til å bli sett på som personer.

Selv om det også var noen som mente at TV lett kunne bidra til å lage satire av homofile som feminine, var de fleste enige med Luis, Javier og Tomás. Nå ønsker jeg å trekke fram to aspekter som kan sees på som to sider av samme sak. De henger sammen med stereotypienes fall. Det første er det Tomás sa om at en homofil mann var på vei til å bli sett på som en person. Han ytret et ønske om at man ikke måtte skjære alle homofile over en kam. Han sa:

Man ser på homofile som morsomme, og de assosieres med promiskuitet. Neste skritt er å forbinde dem med en vanlig person. En hvilken som helst person med en annen smak. Det må bli slutt på å gettofiseringsen av homofile (*los gays*).

En homofil for ham er altså en person med en annen smak, og da siktet han nok til det seksuelle. Det leder tråden videre til det andre aspektet, som går ut på at informantene syntes det var gjennomgående at homofili først og fremst ble knyttet til det seksuelle. Javier sa:

Hvis jeg skal definere en homofil person i Argentina, er det generelt en person med høy selvtillit, og med stor lyst til å gjøre ting bra. Det er fordi en homofil er redd for kun å bli vurdert utifra det at han er homofil. Han ønsker å bli anerkjent for yrket sitt og for hva han gjør. ”Det er Javier, han er biolog og er veldig flink til å danse tango”. Det er en redsel for at de utstyrer ham (*lo acondicione*) kun med seksualitet.

Javier pekte nettopp på det som ble oppfattet som den eneste forskjellen mellom en homofil og en heterofil, nemlig kjønnet til partneren eller kjæresten.

Avslutning

Informantenes inkludering av den aktive partneren i kategorien *gay* kan henge sammen med at de bodde i en verdensmetropol, tilhørte middelklassen og hadde hatt kontakt med utlandet. De hadde et syn som ligger nært opp til en egalitær modell, som likestiller den aktive og den passive partneren, og anser begge for å være homoseksuelle. Likevel var det ting som

antydning at det ble skilt tydeligere mellom ”*activos*” og ”*pasivos*” i konservative småbyer, og muligens også i lavere klasser, og at kun den passive partneren ble sett på som homofil. Man kan derfor si at informantene levde i skjæringspunktet mellom to konkurrerende oppfatninger.

Det tradisjonelle bildet eller stereotypien av en homofil mann var av en mann som var feminin (*afeminado*). Men informantene mente at stereotypiene var i ferd med å miste sin kraft fordi massemedia var med på å vise en stor del av befolkningen at de ikke stemte. De mente at homofile som en mangfoldig gruppe kom til syne fordi kjendiser som var homofile hadde stått fram på TV, og vist at homofile vanligvis ikke var *afeminados*. Det at homofile temaer i større grad ble tatt opp i massemedia, hadde ført til at folk hadde begynt å se på homofile som ”vanlige” mennesker med en annen seksuell preferanse. ”Homser finnes i alle farger” (*Putos hay de todos colores*) var det en informant som sa. Min tolkning av det utsagnet er at han mente at homofile er like mangfoldige som folk flest, og kan derfor ikke plasseres i én gruppe.

Kapittel 5: Ulike identitetshåndteringer

Dette kapitlet kommer til å handle om noen av de homofile guttenes egne historier om hvordan de forholdt seg til sin seksualitet i ungdomstiden og i voksen alder, og i forhold til familie og venner. ”Mistanken” (*la sospecha*) om at de var homofile opplevdes som tilstedeværende. I hvilken grad mistanken ble uttrykt kan si noe om åpenhet/ lukkethet rundt temaet. Vi vil både se hvordan materialet samsvarer med annen forskning i Latin- Amerika, og hvordan forskjeller kommer til syne. Jeg vil diskutere i hvilken grad den private og den offentlige sfæren tillott åpenhet og lukkethet.

Kapitlet er skrevet på bakgrunn av livshistorier som noen av informantene var villige til å dele med meg. Først vil jeg komme inn på problemer og implikasjoner i tolkning av livshistorier. I hvilken grad avspeiler de virkeligheten? To av informantene skilte seg ut, og jeg ønsker å gå nærmere inn på deres historier. De kan sees på som to personer som lever på hvert sitt ytterpunkt av åpenhet/ lukkethet-aksen, med ulike strategier i forhold til sin homoseksualitet. Fernando og Matías viser spennet i individuelle håndteringer av en homofil identitet, og at en og samme kultur rommer individuelle forskjeller.

Livsfortelling som representasjon av fortiden

Mintz skriver at livshistorier befinner seg i grenselandet mellom det personlige og unike på den ene siden, og det kulturelt typiske eller normative på den andre siden, men at distinksjonen ikke er entydig. Det blir da et spørsmål om hva som er kultur og hva som er personlighet og individuell historie. Mintz mener at selv om ingen individer er like, vil de likevel uttrykke felles kultur gjennom livshistoriene, fordi personlighet kun kommer til uttrykk gjennom kulturen. Livshistorier må derfor kontekstualiseres i forhold til samfunnet informanter kommer fra, ellers kan de miste mye av sin verdi (1979:20-21). Men hva er egentlig en livshistorie?

Kristiansen påpeker at begrepet ”livshistorie” på norsk er et tvetydig begrep, da historie både kan bety ”faktisk levd liv” og ”den tilbakeskuende fortellingen om dette livet” (2004:53).

For å unngå denne tvetydigheten og samtidig problematisere relasjonen mellom de to, bruker han begrepet livsfortelling (Ibid.). Selv om det ikke alltid skilles mellom livshistorier og livsfortellinger,⁴¹ velger jeg å bruke ”livsfortelling” fordi jeg ønsker å fremheve at det informantene fortalte meg om livene sine er en *representasjon* av fortiden. I det ligger det at livsfortellingen ikke må sees på som noe som faktisk har skjedd, men som beskrivelser av utvalgte hendelser i et individs liv som blir sett på som relevante og meningsfulle når de fortelles. Dette impliserer flere ting. For det første at det er enkeltpersonen selv som velger ut hvilke elementer han vil presentere som sin livsfortelling. For det andre at han er nødt til å fortolke fortiden i utvelgingsprosessen. Det vil si at en livsfortelling ikke er hele virkeligheten, men kun tilbakeskuende fortolkninger av virkeligheten.

I tillegg til at livsfortellingen er en utvelgelse og fortolkning som gjøres for å gi mening til den eller det man er i nåtiden, vil jeg ta høyde for en tredje faktor. Jeg forventet ikke at informantene skulle fortelle meg ”alt” under intervjuene. Det åpner opp for at livsfortellingen kan variere i form og innhold avhengig av *hvem* den fortelles til og i hvilken *situasjon* den fortelles. Derfor vil jeg problematisere opplevelsen av at noen informanter framsto som mer åpne i forhold til sin homofile identitet enn det de sannsynligvis var. Uten å se på det som direkte løgn, kan man som Marianne Gullestad, se på det som ”vridninger” av informasjon for å få det til å passe med bestemte verdier. ”Vridningen” vil avsløre disse verdiene (1996:18).

Gullestad, som har studert skrevne selvbiografier, legger vekt på datid og nåtid, og at mener at selv om en livsfortelling handler om fortiden, kan den si like mye om nåtiden. Det er fordi forfatteren velger ut begivenheter i fortiden og gir dem form utifra situasjonen i nåtiden (1996:15). ”Fortellingene ikke bare kommer fra livet, de virker også tilbake på livet” (1996:17). Informantenes livsfortellinger har alle fokus på deres homoseksuelle orientering, og er ikke fullstendige livsfortellinger på den måten. Likevel synes jeg de sier ganske mye generelt om informantenes liv, da den homoseksuelle orienteringen har virket inn på forskjellige sfærer i livet.

⁴¹ Se for eksempel Marianne Gullestad (1996) eller Ingrid Rudie (1994).

Oppdagelse av egen seksualitet og ungdomstiden

Prieur legger vekt på klasseperspektivet når det kommer til hvor lett homoseksuelle menn erkjenner sin homofile identitet. De feminine homsene i Mexico kom fra lavere klasser, og både de og omgivelsene begynte tidlig å legge merke til deres feminine oppførsel og utseende. Dermed ble det gradvis synlig for familien og omgivelsene at de var homofile. Selvaksepteringsprosessen gikk derfor relativt smertefritt fordi tegnene på homofili var så tydelige. "Å komme ut" startet ikke som en indre konflikt, slik som i vestlige kulturer, skriver Prieur (1994:63-66). Videre mener hun at middelklassehomser i Mexico er preget av et ønske om å utviske forskjellene mellom homofile og heterofile menn, og at det dermed er en sammenheng mellom graden av feminitet og klassetilhørighet. Arbeiderklassehomser er feminine for å fange maskuline menn, mens middelklassehomser er maskuline for å ikke ødelegge karrieremulighetene sine (1994:144-150).

Carrier, derimot, mener at hvor lett man aksepterer seg selv som homofil har å gjøre med hvor feminin eller maskulin man er. Han skriver at en stor andel av hans informanter som hadde blitt ansett som feminine som barn, også hadde hatt tidlige seksuelle erfaringer hvor de hadde tatt den passive rollen. Når dette skjer, vil ikke en heterofil identitet utvikle seg, og man vil ha mye lettere for å akseptere seg selv som homofil. Maskuline homofile derimot, har vanskeligere for å akseptere sin homofile identitet. (Carrier 1989b, referert i Prieur 1994:65).

Både det Carrier og Prieur sier har relevans for de homofile tangodanserne. De var fra middelklassen og var ikke spesielt feminine. Følger jeg Prieur, betyr det at siden informantene var fra middelklassen, aksepterte de ikke seg selv like raskt som homofile fra lavere klasser fordi de ønsket å verne om sin sosiale status og karriere. Følger jeg Carrier, betyr det også at informantene hadde vanskelig for å akseptere seg selv fordi de ikke var spesielt feminine som barn, og følgelig ikke hadde tilegnet seg en heterofil mannsidentitet. Informantene fortalte at det hadde vært en lang og smertefull erkjennelsesprosess å komme fram til en homofil identitet, og godta den. Oppdagelsen av at de hadde blitt tiltrukket av gutter hadde funnet sted i ungdomsårene. Selv om de fortalte at de hadde visst at de ble tiltrukket av gutter allerede da de var veldig unge, hadde det ikke blitt åpenbart for dem før de var i tenårene. Samuel fortalte:

Det virker som om det er noe jeg alltid har visst, før det seksuelle. Da jeg var 16 brakte jeg det mer på bane (*empecé a plantearmelo*), det vil si at jeg stoppet opp og tenkte, og fant ut at jeg i virkeligheten likte gutter. Når du er liten blir du ikke oppdratt til å like enten gutter eller jenter. De lar deg ikke velge. Derfor er det en prosess hvor du oppdager at du i det indre liker gutter. Den oppdagelsen er veldig langsom, og for meg tok det et par år. Og før jeg hadde mine første seksuelle opplevelser gikk det flere år.

Felles for informantene var at de hadde hatt sine første seksuelle opplevelser med andre gutter eller menn flere år etter at de oppdaget at de ble tiltrukket av gutter. Det var altså ikke slik som det er blitt rapportert fra flere andre latinamerikanske land, at homofile (og feminine) gutter har sine første seksuelle erfaringer når de er veldig unge (i 6- 12 års alderen) med menn som er mye eldre enn dem selv (Prieur 1994:212, Kulick 1998:57-58 og Carrier 1995:213⁴²). Forskjellen skyldes nok at disse studiene stort sett konsentrerer seg om homofile i lavere samfunnsklasser, mens mine informanter tilhørte middelklassen. Seksuell debut kom ofte i etterkant av at de hadde begynt å akseptere seg selv som homofile. Det kan skyldes en sterkere sosial kontroll i middelklassen. Dette hadde flere utslag. Det ene var at informantene undertrykte de homofile følelsene sine i lengre tid fordi de ikke aksepterte sin seksuelle orientering. Det andre var at de ikke definerte seg som homofile (*gays*) med en gang. Det tredje aspektet var redsel for å være som ”dem”, det vil si som den stereotypiske utgaven av en feminin og ensom homofil mann. Jeg vil nå gå inn på disse tre aspektene ved oppdagelsen og håndteringen av homofili i tenårene.

Det som først og fremst kjennetegnet ungdomsårene var at de hadde problemer med å akseptere seg selv, og derfor undertrykte følelsene for personer av samme kjønn. Dette kan føres tilbake til en konflikt mellom de heterofile normene og de homofile følelsene. Emilio fortalte hvordan han hadde reagert da det etter hvert gikk opp for ham at han ble tiltrukket av gutter:

Det var forferdelig. I begynnelsen spurte jeg ofte meg selv hva folk kom til å tro om meg. Senere, da jeg begynte å bli mer glad i meg selv og satte mer pris på meg selv, begynte jeg å legge merke til at jeg var viktigere enn andre. Jeg begynte å omgi meg med folk som aksepterte det, i gåsetegn, fordi det er ingen sykdom, det er normalt. Jeg så også på det som noe flaut. Det gjorde meg flau. Det gjør det ikke nå lenger.

⁴² 73 % av *pasivos* oppga at de hadde hatt langvarige seksuelle forhold til en eldre mann, mens bare 10 % av *activos* oppga at de hadde hatt det.

De beskrev samfunnet de hadde vokst opp i (familie, venner og skolemiljøet) som veldig homofobt. I en slik kontekst er det ikke lett når man oppdager at man er homofil. Det førte nok til at de innordnet seg etter samfunnets normer og regler, blant annet ved at de oppga at de hadde hatt jentekjærester i den perioden. Selv om de i begynnelsen av tenårene skjønte at de forelsket seg i gutter eller ble seksuelt tiltrukket av personer av samme kjønn, forbandt de det nødvendigvis ikke med det å være homofil (*gay*). Det vil si at det tok flere år fra den første forelskelsen til de identifiserte seg som homofile (*definirse como gay*). Fernando sa:

Jeg forbandt ikke det som skjedde med meg med den termen [*gay*]. Først og fremst fordi den termen ikke ble brukt her på den tiden. Ordene som ble brukt var *puto*, *maricón* osv. Jeg visste at det var en feminin person, men jeg visste ikke hele konteksten bak. At det er en normal person, som istedenfor å ligge med en kvinne ligger med en mann. Jeg definerte meg heller ikke på den tiden, jeg skjønte ikke hva som skjedde med meg. Jeg hadde lite informasjon. Jeg kjente ingen [*gays*] bortsett fra folk jeg så på gata som hadde feminine trekk.

At de ikke identifiserte seg som *gay* med en gang passer med Carriers argument at maskuline homofile gutter har vanskeligere for å akseptere sin homofile identitet enn det feminine homofile gutter har (1989b, referert i Prieur 1994:65).

To av informantene var fra mindre steder. De fortalte om redselen for å ende opp ensomme og foraktede i lokalsamfunnet. Dette kan ha vært én grunn til at det tok lang tid før de aksepterte seg selv som homofile. De hadde vært redde for å bli gjenstand for den samme nedvurderingen som feminine homser de hadde sett på gaten eller i landsbyen der de hadde vokst opp. Luis erindret fra da han var ung på midten av 70- tallet:

Jeg husker det var en fyr i landsbyen som man sa var *puto*, og han var veldig feminin (*afeminado*). Han gikk alltid alene og alle gjorde narr av ham (*se burlaba de él*). Det var fælt. Jeg sa til meg selv: ”Men hvis jeg er sånn, kommer det samme til å skje med meg”, og det opplevde jeg som forferdelig (*me pareció de terror*).

Noe annet som var sentralt i ungdomstiden, var ”mistanken”, det vil si i hvilken grad andre mistenkte dem for å være homofile.

Stilltielse og mistanke

Murray skriver at det i arabiske land er vanlig å skjule homoseksualitet eller kjennskap til det. Selv om alle vet at det eksisterer, er det ingen som snakker om det. En lignende strategi har vært utbredt i landene rundt Middelhavet, hvor prinsippet ”alt gjøres, men ingenting sies” (*todo hecho, nada dicho*) ser ut til å ha regulert homoseksuelle handlinger mellom menn. Alle vet at homoseksuelle handlinger finner sted, men ingen snakker om det (1997: kapittel 2). Situasjonen i Latin- Amerika er, ifølge Murray, preget av det han kaller ”viljen til å ikke vite” (*the will not to know*), en beskyttelse av den offentlige sfære mot erkjennelsen av at homofili finnes (1997:17). Litteratur fra Latin- Amerika viser at homoseksualitet er noe som blir tiet stille om og som skjules fra jobb, skole, familie og venner (Kristiansen 1996, Prieur 1994 og Carrier 1995). Det jeg la spesielt merke til med disse tekstene var at selv om de homofile mennene/ transvestittene ikke hadde stått åpent fram som homofile, visste likevel familiemedlemmer og omgangskretsen deres om det, enten det ble snakket om eller ikke.

De homofile tangodanserne fortalte at de i ungdomstiden hadde skjult det at de ble tiltrukket av gutter/ menn. Samtidig hadde de også blitt mistenkt for å være homofile. Mistanken og hemmeligholdelsen av homofili står både i kontrast til hverandre og komplementerer hverandre. De holder hverandre i live, for å si det på en annen måte. Hvis de ikke hadde hemmeligholdt at de var homofile, kunne de heller ikke ha blitt ”mistenkt”⁴³ for å være det. Det er nettopp hemmeligholdelsen som gir grobunn til mistanken. Det gir ikke mening å mistenke noen for å være noe man allerede vet de er!

I perioden da temaet hadde blitt tiet stille om, opplevde de homofile guttene at de distanserte seg fra familie og venner. De følte seg ensomme og var redde for hvordan andre kom til å reagere hvis noen skulle finne ut at de var homofile. Det å skjule sin homofili opplevdes som belastende fordi de hele tiden måtte skjule ting og lyve bevisst. Luis sa:

⁴³ Jeg har lyst til å kommentere ordbruken her. Informantene brukte selv ”å mistenke” (*sospechar*) om det at andre trodde de var homofile. Når jeg hører ordet får jeg med en gang assosiasjoner til ”det å være mistenkt”, og dermed til en kriminell eller en ulovlig handling.

Da jeg fikk kjæreste, gikk det ett år, og det eneste var å lyve, lyve, lyve, lyve. Det var forferdelig. I tillegg var det slitsomt å hele tiden måtte tenke på at jeg ikke måtte si noe [eller] at de skulle avsløre meg på jobben. Jeg måtte dikte opp situasjoner.

Det å skjule noe fører til at en person må bedrive inntrykkskontroll, det vil si å passe på at det mennesker rundt ham får vite ikke avslører ham. En person hvis homofili ikke er kjent, kan dermed velge å styre informasjonen om sitt ”stigma”. Det kan gjøres ved å ikke fortelle, ikke vise frem og å lyve, det vil si å unngå fremvisning av alt som kan anses som stigmasymboler. Dette betegnes som *passing* (Goffmann 1963:45). Men ved å ”passere” oppstår det et skille mellom det andre ser og tror, og det personen selv vet. Informantene fortalte at det å skjule homofilien var som å leve et ”dobbeltiliv”. På den ene siden hadde de følelser og behov som de skjulte fra omgivelsene, og på den andre siden hadde de jobb, studier, familie og venner som ikke visste om deres ”skjulte” side. Det betyr at de ga seg ut for å være en person, men i virkeligheten følte at de var en annen. Flere fortalte at det å skjule sin homofili gjorde at de ikke kunne være seg selv fullt og helt. Javier sa at han hadde vært veldig sosial og hatt mange fritidsinteresser da han gikk på videregående (*el secundario*). Han fortalte hvordan han hadde opplevd det å skjule at han var homofil samtidig som han hadde ble mistenkt for å være det:

Det er som noe som ikke er fullstendig (*completo*). Jeg mistet [vennene mine] fordi jeg ikke kunne åpne meg og snakke med dem og bli kjent med dem. De åpnet seg heller ikke for å bli kjent med meg, for å spørre meg om ting, fordi... det var som om ”temaet” kom mellom oss. Alle visste det, men siden vi ikke ”visste” noe...

Mistenkte de (*sospechaban*) noe?, spurte jeg.

Ja. Jeg har aldri løyet, derfor foretrakk jeg å tie om ting, men ikke å lyve. Hvis jeg ”datet” en mann (*salía con un hombre*), sa jeg: ”Nei, jeg dro sammen med den mannen til et visst sted”, men jeg sa ikke om det var kjæresten min eller ikke. Og alle visste at den mannen var homoseksuell, så det var mistenkelig. Men det var sånn jeg begynte å avsløre mitt samme jeg. Parallelt med dette, fikk jeg meg en annen vennegruppe; venner, og fremfor alt venninner, hvor jeg kunne være åpen om mitt tema, og snakke om det. Det var andre homofile der også. Vi kunne snakke om andre ting. [Ting] som virkelig kunne uttrykke hele min person og ikke bare en del av den. Derfor skaper (*genera*) det ikke to virkeligheter (*espacios*) med flere personligheter, men jeg er den samme personen overalt, eller prøver å være det.

Guttene, som hadde skjult sin homofile orientering i ungdomstiden, fortalte at de likevel hadde blitt mistenkt for å være homofile. Javier, for eksempel, mente at andre hadde sett på ham som en som hadde ”holdt døren åpen” (*daba la puerta abierta*), det vil si at de mistenkte ham for å være homofil fordi han vanket sammen med homoseksuelle menn og

hadde homofile venner. Man kan si at hans inntrykkskontroll ikke var helt vellykket. Men kanskje var ikke det meningen heller, siden Javier hadde et ønske om å vise andre sitt ”sanne jeg”. Luis’ fortelling, derimot, tyder på at inntrykkskontrollen han hadde bedrevet hadde vært vellykket. Han mente at ingen hadde fattet noen som helst mistanke da han var ung og bodde hjemme fordi han hadde hatt (jente)kjæreste og alt hadde vært ”normalt”. Da han flyttet til Buenos Aires etter endt skolegang gikk han av og til ut med kvinner for å prøve å leve ”normalt”. Det var først da han var midt i 20- årene og tok med seg guttekjæresten sin hjem på gjentatte besøk, at familien og vennene begynte å mistenke ham for å være homofil. Han fortalte:

Jeg dro [hjem] uten å tenke på at jeg skulle si at det var kjæresten min (*mi pareja*). Jeg var veldig forelsket og jeg ville ikke være atskilt fram ham. Derfor dro vi sammen. Noen begynte å legge merke til at vi hadde et forhold som gikk utover det rent vennskapelige. Men det var ikke åpent den første gangen. Ingen spurte om noe på den tiden. Det var et tema man ikke kunne snakke om. Det var alt for alvorlig. Man spurte ikke om slike ting. Det var ikke som i dag.

Etter hvert som mistanken hadde blitt sterkere, oppsto det en konfrontasjon mellom Luis og familien hans, hvor de fikk vite at kameraten i virkeligheten var kjæresten hans. I neste avsnitt vil jeg gå inn på informantenes fortellinger om hvordan familien deres hadde reagert da de hadde fått vite at sønnen var homofil.

Familiens reaksjoner

Litteratur fra Latin- Amerika viser at det ”å komme ut av skapet” eller ”stå fram”, som man snakker om i en nordvestlig kontekst, ikke nødvendigvis blir sett på som ønskelig. Ettersom homofili ikke godtas, skjules det for familien (Carrier 1995:13-14, Kristiansen 1996:110-111). Informantenes uttalelser bryter med dette bildet fordi de fleste ga uttrykk for at familie og venner visste at de var homofile. Mange ga også uttrykk for at det var viktig å være den man virkelig var, og ikke skjule det. Her kommer en essensialistisk holdningen på nytt til syne. Informantenes synspunkter passer bedre overens med hvordan homoseksualitet blir sett på i nordvestlige land, hvor det er et ideal å være åpen om sin legning for begge partene i et homofilt forhold (Nilsson 2003:228-231, Murray & Roscoe 1997:4-5). Parker argumenterer for at i en verden med økt globalisering, vil den vestlige verden ha innvirkning på ikke- vestlige land i forhold til hvordan seksualitet blir sett på og leves ut (1998). Det kan virke som om det er det som var i ferd med å skje i Buenos Aires, særlig blant tangodanserne

som kom fra middelklassen. Men selv om det virker som om de i mindre grad ønsket å skjule sin homofile identitet, blir ”viljen til å ikke vite” (Murray 1997:17) likevel tydelig i historiene deres. Det at informantene fortalte at noen familiemedlemmer hadde ønsket at deres homofili skulle holdes skjult da de hadde fått vite at de var homofile, tyder på det. De ytret et ønske om at homofili måtte skjules fra offentligheten. Slik sett, kan man si at den tradisjonelle måten å se på homoseksualitet likevel hang igjen. Dette kommer jeg tilbake til i forbindelse med Emilios eksempel.

Samtidig som at det ble beskrevet som en veldig belastning da familien fikk vite det, fortalte informantene også at det hadde vært en stor lettelse å slippe å late som og skjule seg bak løgner. Jeg vil dele informantene i to; de som sa at det hadde vært vanskelig til å begynne med, men at familien etter hvert hadde akseptert det til en viss grad, og de som sa at familien hadde akseptert det med en gang. Når det gjelder de sistnevnte, vil jeg ta høyde for at noen kanskje ønsket å fremstå som mer åpne enn det de i virkeligheten var. At familien aksepterte det uten videre problemer er vanskelig å forestille seg i et samfunn hvor homofili er såpass lite akseptert. Som Emilio sa: ”Hvis en mann får vite at sønnen hans er homofil, vil han få anfall”.

Nå vil jeg først fortsette på historien til Luis, og se hvordan familien hans reagerte da de skjønnte at han var homofil, i forbindelse med at han tok med seg samboeren sin hjem på ferie. Det var ikke noe han hadde sagt rett ut, og familien konfronterte ham heller ikke med en gang. Han sa:

De sa ingenting til meg. Mamma og pappa kranglet seg imellom, og de skyldte på hverandre. De sa alt mulig, men til meg sa de ingenting. Deretter, resten av familien... det var vanskelig... fordi vi snakker om på midten av 80- tallet, og da var det ikke var så akseptert som det er i dag. Uansett, nesten hele familien ringte meg; tanter, onkler og søskenbarn. Nesten alle reagerte bra. Mer fordi de var veldig glad i meg enn fordi de aksepterte det. Det var ikke lett å akseptere det. Det var vanskeligst å akseptere at jeg hadde kjæreste, at jeg bodde sammen med kjæresten min, og at jeg tok ham med hjem på besøk. Jeg hadde en onkel og en tante og noen søskenbarn som var veldig religiøse, og for dem var det mye vanskeligere enn for de andre. En av dem sa til meg at det var greit, [men] at jeg ikke trengte å snakke om det. Og at jeg ikke trengte å være sammen med noen, og hvis jeg var sammen med noen så måtte jeg gjøre det uten at noen visste om det. Jeg sa at det var umulig. Hvis jeg var forelsket i noen, ville jeg dele alt med kjæresten min, også dem jeg var glad i.

I eksempelet kommer det frem at selv om han ønsket å være åpen, var det andre i familien som ønsket diskresjon. Emilio ga meg i midlertidig motstridende versjoner av hvor åpen han var. For eksempel sa han at han ikke fortalte nye mennesker eller ukjente at han var homofil. På skolen holdt han det også skjult. Venner som visste om hans homofile legning hadde han blitt kjent med i det homofile miljøet (*el mundo gay*). Om familien sin sa han:

Jeg har aldri fortalt det til dem. Nei, i år. I fjor. Det var i fjor. I bunn og grunn vet familien det alltid. Fordi jeg hadde vært alene ganske lenge, og fordi jeg alltid var sammen med kamerater. Jeg var alene til jeg var 29. Derfor ble de ikke overrasket. Tvert imot. Hvis vi er på besøk hos hverandre, har vi det veldig hyggelig sammen (*la pasamos muy bien*). De respekterer det for mye (*demasiado*). Veldig mye.

Først sa han at han ikke hadde fortalt dem det, deretter forandret han historien. Han sa veldig lite om deres reaksjoner, selv om jeg spurte flere ganger. Det eneste nye han tilføyde var: ”De kommenterer det ikke noe særlig, fordi de respekterer det for mye”. Selv om han kanskje ikke hadde fortalt det, er det meget mulig at de mistenkte han for å være homofil, siden han hadde bodd sammen med ”kameraten” sin i mange år. Her ser vi igjen at familiens reaksjon var å overse det, enten de visste det eller ikke (eller mistenkte noe).

Ved å fortelle en historie om at familien reagerte bra, og at de er så gode venner, oppnår han å fremstå som åpen om sin seksuelle orientering. Kanskje han i større grad fremstilte seg som åpen fordi det å lyve ble sett på lite moralsk, og det virker som om informantene la veldig stor vekt på å være seg selv. Dermed ble historien konstruert slik at fortiden passet inn med nåtiden og levde opp til nåtidens moralske standarder. Ved å fortelle at familien ikke reagerte negativt da de fikk vite at han var homofil, bidro han også til å senke stigmatiseringen rundt sin homofile identitet. For som han sa: ”Det er ingen sykdom, det er normalt”. Fravær av reaksjoner fra familiens side ble tolket som stilltiende godtakelse, ikke som fortielse. Det var en bekreftelse på at det å være homofil ikke var noe galt.

Fortelle eller ikke fortelle?

I forrige avsnitt skrev jeg om ulik grad av åpenhet og lukkethet i forhold til familien. Hvordan informantene forholdt seg til resten av samfunnet varierte. Noen sa at det var viktig for dem å være åpne, mens andre sa at de ikke fortalte at de var homofile i enhver sammenheng. Hvem fortalte de det til og hvem fortalte de det ikke til?

Selv om Emilio hevdet at han hadde fortalt det til familien sin, sa han at han ikke pleide å fortelle andre at han var homofil. Han sa for eksempel at han ikke fortalte det til ukjente fordi han ikke kunne vite om de kom til å akseptere det, eller om de i det hele tatt kom til å bli venner. Man kan si at han praktiserte en form for selektiv åpenhet. Et eksempel kan illustrere det:

En fredagskveld i juni ble jeg invitert på konsert av Emilio, som var i slutten av 20- årene. Han ville gjerne at jeg skulle være med, da han fikk besøk av ei venninne fra hjembyen sin. Jeg takket ja, og vi møttes på restauranten hvor konserten skulle holdes. Litt senere kom venninna hans, som til min store overraskelse var en dame i 50- åra. Samtalen gikk livlig rundt bordet, og en flaske vin ble delt. To venninner av venninna til Emilio hadde også kommet og satt seg sammen med oss. Etter at bandet hadde spilt, spurte en av jentene hvor jeg og Emilio hadde blitt kjent. Emilio svarte: ”I milongaen”. Da hun ville vite hvor vi gikk for å danse, sa han: ”Nei, ikke på noe bestemt sted... [vi går ut] på forskjellige milongaer”.

Dette svaret stemte ikke overens med det faktum at vi alltid møttes på de samme milongaene, som var *milongas gays*. Noen dager senere, da jeg snakket med Emilio på tomannshånd, spurte jeg om venninna hans visste at han var homofil. ”Nei”, begynte han. ”Hun vet ikke noe, men det er mulig at hun mistenker meg for å være det”. Han fortalte at homofile ofte blir diskriminert i Sør- Amerika. ”Derfor skjuler man ofte at man er homofil. Det finnes menn som foretrekker å glemme at de er homofile og lever i et normalt samliv med en kvinne, men som også skeier ut noen ganger i livet”. Han sa at han vanligvis ikke pleide å si at han var homofil med mindre han befant seg i det homofile miljøet. I forhold til det å holde det skjult sa han: ”Det påvirker meg fordi jeg må leve et dobbeltliv. Det er ikke bra dessverre”.

Emilios eksempel viser at selv om han levde skjult i hjembyen, antok han at mange mistenkte ham for å være homofil. Ved at han skjulte sin homofile legning, førte det til at mistankene florerte. Det var redsel for å bli diskriminert og ikke få aksept som ble oppgitt som grunn for å holde homofilien skjult. På den annen side sa Emilio også at han ikke oppholdt seg på steder hvor han følte seg diskriminert, og dermed unngikk han hele problematikken.

Javier, derimot, ønsket å være mer åpen enn det omgivelsene hans la opp til. Derfor forble hans homofile identitet delvis skjult. Moren, faren og søsteren visste at han var homofil, men foreldrene skjulte det for hans yngre bror. Javier hadde heller ikke fortalt ham noe, fordi foreldrene hadde forbudt ham å gjøre det, av hensyn til brorens unge alder. Javier hadde imidlertid bestemt seg for å fortelle det til broren når han kom på besøk til Buenos Aires. Han fryktet at broren skulle få vite det fra noen andre, og mente at hvis han bare kunne snakke med ham om det, kom han til å forstå. Nye venner fortalte han med en gang at han var homofil, og han ønsket å være åpen på jobben. Ha sa:

Før, for eksempel på jobben, snakket jeg ikke om kjærestene mine. Men nå tror jeg at hvis jeg snakker med noen, bør de få vite det. Det er et spørsmål om respekt. Jeg er mer åpen for at mennesker jeg ikke kjenner, kjenner til min seksualitet fordi jeg tror også at Buenos Aires er et stort sted, folk er mer åpne, og det er en måte å gjøre det på; å få respekt.

Identitet og homofili- to forskjellige identitetshåndteringer

Selv om informantene i avsnittene ovenfor er ganske samstemte når det gjelder åpenhet/lukkethet, fantes det også mange ulikheter. Fernandos og Matías' historier viser spennet i måten å håndtere en homofil identitet på. Fernando skjulte at han var homofil for familie og heterofile venner, men han tok det som sannsynlig at alle rundt ham mistenkte noe. Matías uttrykte stor åpenhet rundt sin homofile orientering, og kommenterte enhver kritikk eller motstand mot homofili med sarkastiske utsagn eller vitser.

Fernando

Fernando var høy, tynn og hadde mørkebrunt hår nesten ned til skuldrene. Han gikk vanligvis kledd i olabukse og en ensfarget genser. Vi ble kjent i milongaen, og jeg opplevde ham som veldig tilbaketrukket og lukket. Han var stille og rolig. Da vi etter hvert ble bedre kjent, erfarte jeg at han sjelden sa noe som kunne antyde at han var homofil. Kun noen få ganger sa han at han hadde vært på "date", men da fordi han hadde fått direkte spørsmål om det. Spurte jeg om noe som hadde med homofili å gjøre, svarte han kort og repeterende. Det fikk jeg bekreftet da jeg intervjuet ham senere. Utenfor tangomiljøet var det få som visste at han var homofil. Han hadde vent seg til å ikke snakke om temaet i det hele tatt.

Selv om Fernando var i begynnelsen av 30-årene, bodde han hjemme hos foreldrene i en lavklassebydel et stykke utenfor sentrum. Han hadde hatt planer om å flytte for seg selv, men

på grunn av den økonomiske krisen i 2001 hadde planene gått i vasken. Han jobbet som arkitekt, men fikk sannsynligvis ikke veldig godt betalt fordi han jobbet på et statlig kontor. Jeg ble aldri invitert hjem til Fernando, kanskje fordi familien hans ikke visste at han var homofil. Han fortalte at han hadde et komplisert forhold til foreldrene sine fordi de hadde fungert dårlig som foreldre i oppveksten hans. ”Hjemme hos meg er ikke det følelsesmessige sensurert, men det er et tema man ikke rører”, (*El tema afectiva en mi casa no está sensurada, pero es un tema que no se toca*), sa han og forklarte videre at foreldrene aldri hadde spurt verken ham eller søsteren om de hadde kjærester. Søsteren fortalte alltid hvem hun var sammen med, men Fernando sa aldri noe. Men det hendte at moren i forbifarten kunne spørre: ”Når skal den gutten gifte seg?” (*¿Cuándo se va a casar ese chico?*) Foreldrene hans var i 70- årene, og en av grunnene til at han ikke hadde sagt noe, var at han hadde hørt mange negative kommentarer fra dem myntet på homofile. For eksempel: ”Stakkars liten, se hva som skjer med han” eller ”Stakkars mor som har en slik sønn”. Selv om han tidligere hadde vært sterkt knyttet til moren, hadde han ikke lenger et nært forhold til henne. Grunnen var at det hadde vært vanskelig å opprettholde et nært forhold når han følte at han skjulte noe.

Selv om Fernando noen ganger hadde hatt lyst å si det til dem, hadde det blitt med tanken. Han hadde heller ikke sagt noe til søsteren, som han mente var mer åpen i forhold til temaet. Men fordi hun kunne finne på å si noe til foreldrene, lot han være. Selv om han sa at han ikke ville bli kastet ut, eller at de ville si noe til ham, ville det bli ”en nedtur uten like” (*todo una depresión*). Han sa videre: ”Bråk til ingen nytte. Jeg har ikke lyst. Men det sier jeg nå, jeg vet ikke hva som vil skje i fremtiden. Temaet er i stand- by”. Ved å ikke fortelle det, unngikk han bråk med foreldrene. Han unngikk også at moren ble deprimert. Siden det ikke ville føre noe godt med seg, kunne han likeså godt la være å si noe. Fordi familien ikke visste noe, oppsto det som han kaller ”to parallelle liv”. Han måtte skjule hvor han skulle og hva han gjorde:

Hvis jeg skal et sted, kan jeg ikke si hvor. Jeg vil ikke at de skal få vite det der og da. Derfor er det komplisert. Men jeg tror også at folk skjønner det. Folk er ikke dumme (*la gente no come vidrio*). For eksempel hjemme hos meg, aner de det sikkert (*lo presienten*). Det som skjer i dette samfunnet, er at mennesker på en bestemt alder [eldre] kanskje vet det, men de ønsker ikke å vedgå det.

Han sa at det var rart at familien ikke visste noe, særlig med tanke på at den samme gutten hadde ringt hjem til ham hver dag i et helt år. Alle tegnene på homofili ble oversett, det var noe man ikke kunne snakke om. Jeg spurte hvordan det føltes når folk ikke visste at han var homofil. ”For meg er det normalt”, sa han. Jeg spurte videre om det var normalt at de ikke visste noe. Han svarte da:

Nei, det er normalt for meg å håndtere det (*manejarne*). Hvis mennesker ikke har følelsesmessige bånd til meg, så interesserer det meg ikke [å si noe]. I en tilfeldig relasjon; om jeg må jobbe sammen med en person som ikke har et følelsesmessig bånd til meg, [så] interesserer det meg ikke.

Her sier han at han var vant til å håndtere det at andre ikke visste at han er homofil. Utifra intervjuet tolker jeg det slik at fordi de følelsesmessige båndene til familien var blitt svakere, og fordi han selv trakk seg unna, forsvant også nødvendigheten av å fortelle det til familien. Blant venner og bekjente hadde han to ”strategier” for hvordan han oppførte seg. Venner fra barndommen eller bekjente, visste ikke at han var homofil. De førstnevnte fordi de kjente familien. De sistnevnte fordi det ikke eksisterte en nær relasjon. Deretter hadde han en gruppe med venner som han hadde blitt kjent med gjennom ex- kjæresten, og de visste at han var homofil. Men med andre venner oppsto det et dilemma; fortelle eller ikke fortelle? Han sa at mye kom an på når de hadde blitt kjent med hverandre. I perioder hvor han hadde det bra med seg selv, føltes det ikke så alvorlig å fortelle det, selv om det til vanlig fremsto som et tabu. For at de skulle få vite noe måtte han både ha lyst til det og behov for det. Med noen venner følte han et behov for at de skulle vite det, men han turte ikke å si det til dem. Behovet meldte seg gjerne når han var mye sammen med en venn:

Jo nærmere vennskapet er, jo flere temaer blir berørt, og det finnes ting som du ikke kan bortforklare. Hvis du gjør det, er du ikke deg selv. For eksempel, på torsdager drar jeg på El Farruco. Og hvis de spør meg:
-”Kan du neste uke [på torsdag]? La oss treffes!”
-”Nei”, sier jeg. ”Jeg kan ikke. Ikke neste torsdag heller”.
-”Hva gjør du på torsdager da?”
Det finnes ting som jeg ikke kan skjule, fordi jeg ikke har en unnskyldning. Hjemme svarer jeg frekt, jeg ber dem dra til helvete. Men med en kamerat kan jeg ikke det. For meg er det mangel på moral, for å si det sånn.

Hovedgrunnen til at han ikke hadde fortalt at han var homofil var redselen for hvordan andre kom til å reagere. Matias derimot så ikke til å bry seg om det.

Matías

Matías var i midten av 20- årene, hadde veldig kort hår, og kledde seg vanligvis i olabukser og genser. Han leide en 2- roms leilighet i et lavere middelklassestrøk. Da jeg ble kjent med ham bodde han alene, men en kamerat flyttet senere inn hos ham, og jeg var i den forbindelse på besøk i leiligheten flere ganger. Han jobbet i bedriften til faren om dagen og studerte om kvelden. I tillegg drev han med teater, musikk og tango.

I motsetning til Fernando hadde Matías en annen vinkling på ting. Han fortalte om flere episoder hvor han hadde sagt til fremmede mennesker at han var homofil, hvor han ikke hadde brydd seg om hvordan de hadde reagert. I intervjuet vektla han omtrent bare positive erfaringer. Det virket nesten litt overdrevent at han ikke trakk fram noen ubehagelige episoder eller negative reaksjoner. Jeg fikk inntrykk av at han idealiserte sin egen situasjon og ønsket å skape et bilde av en problemfri virkelighet. På den annen side var han den eneste jeg opplevde som hadde med seg moren og venninnene hennes på milongaen.

Han fortalte at han hadde begynt å fortelle vennene sine at han var homofil da han var 15- 16 år gammel. Foreldrene fikk vite det da han var 17. Vennene hadde reagert ”bra”, som han sa. Andre hadde blitt overrasket, men de fleste hadde ikke hatt problemer med det. Han forklarte reaksjonene deres med at han generelt omga seg med tolerante og åpne mennesker, og at de aksepterte det lettere. Han presiserte at han ikke bare hadde hatt homofile venner. Det at han hadde stått frem for vennene sine, mente han var ett skritt på veien til å fortelle familien. Det hadde ikke vært lett for familien i begynnelsen, men hadde blitt lettere med tiden. Bortsett fra det, sa han svært lite om hvordan familien hadde reagert. Det kan tyde på at det ikke ble tatt i mot med åpne armer. Likevel var han den eneste som nevnte at det å være åpen mot familie og venner hadde hatt en større positiv enn negativ effekt. Som han sa: ”Det hjalp meg ved at jeg kom nærmere (*acercarme*) vennene mine. Egentlig [kom jeg nærmere] alle.”

Da jeg spurte om det var noen steder hvor han ikke fortalte at han var homofil, overhørte han spørsmålet og gikk rett over til å fortelle om en samtale han hadde hatt med en bekjent på skolen. Den andre hadde kommentert ei jentes utseende, og Matías hadde svart: ”Jeg vet ikke, for jeg liker ikke jenter.” Da skulle den andre ha sagt: ”Det er greit, det er helt greit. Fordi det plager ikke meg” [at du er homofil]. Matías hadde da gitt uttrykk for at han ikke

hadde brydd seg det minste om hva den andre hadde syntes om det, og det hadde han sagt til ham.

Matías fortalte at han ofte hadde problemer med å godta at kjærester ikke ville vise følelser; for eksempel å holde hverandre i hendene på offentlige steder. Han ønsket ikke å hele tiden måtte tenke på om han oppførte seg passende:

Det plager meg å måtte legge bånd på meg. Hvis jeg vil ta ham i hånden, eller kysse ham, takler jeg det ikke hvis jeg må vente [...] til vi er på et sted hvor det er lov og den andre føler seg helt komfortabel. Jeg forstår at det finnes personer som har vanskelig for å vise seksualiteten sin åpent på et offentlig sted. Det er ikke noe problem for meg. Jeg føler meg krenket hvis jeg ikke kan gjøre det.

Fernando og Matías hadde to vidt forskjellige måter å håndtere sin homofile identitet på. Selv om de fortalte episodene ble valgt ut av dem selv, må en spørre seg om påvirkning fra omgivelsene også kan ha hatt en del å si for hvordan de oppfattet sin homofile identitet i forhold til andre mennesker. Fernandos foreldre var i 70-årene og veldig negative mot homofile. Matías' foreldre var rundt 50, han hadde med seg moren og hennes venninner på milongaen, og han beskrev vennene sine som åpne og tolerante. En person vil se an omgivelsene sine når han velger strategi. Livsfortellinger er ikke kun tolkninger av egne handlinger, men også til dels selvbekreftende tolkninger av oppfatninger i omgivelsene.

Avslutning

Det som kjennetegnet ungdomsårene var at informantene ikke hadde definert seg som homofile, at prosessen mot å akseptere seg som homofil hadde vært langsom, og at de hadde skjult det faktum at de ble tiltrukket av andre gutter/ menn. Lukkethet rundt temaet hadde vært fremtredende både i den private og den offentlige sfære. Informantene fortalte likevel at de hadde blitt mistenkte for å være homofile. Mistanken tyder på at det ikke eksisterte en total lukkethet rundt temaet. Å mistenke noen betyr jo at man leker med tanken på at noen kan være homofil, og dermed ikke benekter muligheten. De fleste av informantene beskrev hvordan familien senere hadde fått vite om deres homofili. De ga til kjenne et ønske om å være åpne, særlig mot familie og venner. Det kan sees i sammenheng med at de ikke ville å skjule sitt "sanne jeg". Her bryter de homofile tangodanserne med bildet som er blitt skapt av homoseksualitet i Latin- Amerika, og synes å være mer like bildet av homofile i Europa og Nord- Amerika i synet på åpenhet. Likevel hang hemmeligholdelsen igjen i deres voksne

liv. Familien kunne for eksempel ønske å skjule deres homofili for utenomverdenen. De homofile guttene selv skjulte det for andre enn familie eller nære venner. Det kunne virke som at både informantene og familiene deres ønsket lukkethet i den offentlige sfære. Informantene var således i en mellomposisjon mellom den tradisjonelle latinamerikanske forståelsen og den moderne nordvestlig forståelse av lukkethet/ åpenhet.

Kapittel 6: Tango som sex

Første delen i dette kapitlet vil handle om tangodansernes forståelse av tango. Noen sentrale temaer er kommunikasjon (*la conexión*), lidenskap, ”tango som sex”, og sjalusi. Deretter vil jeg se på hvordan de ulike rollene i tango ble sett på som feminine eller maskuline. Først vil jeg gå inn på hvordan rollene ble omtalt i de tradisjonelle milongaene versus i de homofile milongaene. Jeg vil også komme med et eksempel fra en tangotime som ble kalt rollebytte (*roles invertidos*)⁴⁴, som viser hvordan dans kroppsliggjør kjønnsroller og dermed reproducerer dem. Deretter vil jeg skrive om en alternativ måte å danse på for ”menn som danser med menn”. Jeg vil argumentere for at hvordan homofile menn ønsket eller ikke ønsket å danse tango kan si noe om deres forhold til tradisjon, kjønnsroller, rolleidentifikasjon og stereotypier. Tangodansing er dermed ikke kun et speilbilde av samfunnet, men også en arena hvor kjønnsroller kan bestrides (Stokes 1994:22).

Hva er tango?

Vi er på bursdagfest til en av guttene. Det er de tidlige morgentimer. To av guttene begynner å diskutere tango, og i løpet av noen få minutter blir mye av det jeg har hørt så mange ganger bli sagt kort og konsist. Diskusjonen ble utløst ved at en av gjestene spurte: ”Hva er tango?”

Emilio: Tango er en følelse.

Matías: Tango er en dans, det er skritt (*pasos*). Det er ikke en følelse.

Emilio: Nei, men hvis du ikke føler noe når du danser, ser det forferdelig ut. Du kan ta skrittene (*hacer los pasos*), men det ser forferdelig ut. Du må føle tangoen. Når jeg danser føler jeg tangoen. For meg er det en følelse.

Matías: Tango er koreografi. Det er dansen i seg selv. Hvordan du danser avgjør om du danser bra eller ikke.

Emilio: Du kan danse flott (*maravilloso*), gjøre vanskelig skritt, men det ser ikke bra ut dersom du ikke føler det. Det ser forferdelig ut.

⁴⁴ *Invertido* betyr vendt om, satt på hodet, og ble før brukt om homofile menn.

Matías: Det jeg ikke liker når jeg ser noen som danser er at de simulerer følelser, ansiktet uttrykker lidenskap (*ponen una cara apasionada*), og det ser overdrevent ut. Derfor er det bedre at de ikke syns så godt.

José: Men tangoen er veldig sensuell.

Veronica: Alle danser er sensuelle. Salsa, samba... Alle danser har seksuelle fortolkninger, at de simulerer (*simulan*) sex.

Rodolfo: Tango er sex. Det er 3 minutter sex.

José til Emilio: Det er greit. Du snakker om kommunikasjonen (*la conexión*) som du føler når du danser. Kommunikasjonen (*la conexión*) som man føler noen ganger med bestemte personer.

Kommunikasjon

Jeg føler at det å *conectarse*⁴⁵ var det viktigste aspektet ved tangodansernes forståelse av det å danse tango. *Conectarse* gikk ut på at det fant sted en kommunikasjon mellom de som danset sammen, som gikk utover bare det å gjøre forskjellige turer og steg. ”*Conectarse*” kan oversettes med ”å kommunisere bra med”, ”å kommunisere følelser når man danser” eller ”kjemi”. Musikk og dans gjør at mennesker føler at de får kontakt med en viktig del av seg selv, følelsene sine og lokalsamfunnet (Stokes 1994:13). For danserne var det viktig å føle tangoen og å kommunisere bra med den de danset med. Et eksempel illustrerer dette.

Pablo fortalte meg at han hadde danset i to år og at han lærte de ulike turene raskt. For meg fremsto han som en god danser. Han markerte tydelig og fikk meg til å gjøre vanskelige steg når vi danset sammen. Det ble likevel kommentert at han ikke danset bra fordi han ikke kommuniserte (*no se conectaba*). Luis forklarte:

Det er for eksempel umulig å kommunisere med Pablo fordi han gjør skrittene som en maskin. Han gjør *tac tac tac*, men hvis du stopper ham, for å si til ham: ”vi danser sammen”, blir han nervøs og ser til en annen kant. Derfor er det umulig å kommunisere (*conectarse*) med ham. Jeg føler at det ikke finnes en eneste følelse i måten han danser på. Det er kun øvelser.

⁴⁵ *Conectarse* er verbformen av *la conexión* som er et substantiv.

Han beskrev Pablos måte å danse på som veldig mekanisk, i forhold til hvordan man egentlig skal danse; med følelser. Jeg begynte å skjønne at det å danse bra ikke bare kommer av de figurene man gjør, selv om de også var opptatt av dette. Flotte figurer kunne til og med bli beskrevet som noe negativt, som noe som sto i motsetning til å kommunisere (*conectarse*). Fabián forklarte:

Hvis det skjer et ”klikk”, en magi mellom den andre personen og meg som gjør at vi fortsetter å danse, ber jeg [den personen] opp til dans igjen. Jeg liker ikke å danse med en statue. La oss danse sammen! Hvis det bare er for å gjøre skritt, interesserer det meg ikke. Man deler det spesielle øyeblikket. Magien frembringes ikke dersom man konsentrerer seg veldig om teknikk og piruetter. Det er kun å gjøre skritt.

Flesteparten av tangodanserne fortalte meg at det ikke spilte noen rolle hvilket kjønn eller seksuell orientering den de danset med hadde. De la heller vekt på å kommunisere bra med den de danset med. Roberto likte å danse med både kvinner og menn fordi det føltes ulikt. Han sa:

Jeg liker å kunne danse med kvinner og med menn, å kunne nyte de ulike situasjonene. Jeg liker rollebytte. Jeg kan danse med en mann, jeg fører ham eller jeg blir ført. Jeg kan også danse med en kvinne, jeg fører henne eller hun fører meg. Det finnes fire forskjellige muligheter. Å danse med en kvinne eller en mann gir ulike følelser. Det har ikke skjedd at jeg ikke har likt å danse med en kvinne. Det er en fornøyelse å ha en dialog med kroppen til en kvinne og til en mann. Det viktigste er følelsen, og ikke kjønn til den du danser med.

Flere sa at de foretrakk å danse med en annen mann. Tomás sa:

I begynnelsen likte jeg ikke tango fordi det virket som noe individuelt. Senere oppdaget jeg den andre siden ved det. Homofile (*los gays*) må danse med andre menn for å oppdage erotikken og lidenskapen. Det er der med en kvinne også, men som skuespill. Personlig kan jeg føle alt det når jeg danser med en mann. Når jeg danser med en kvinne kan jeg også oppleve det samme ved hjelp av skuespill. Jeg kan spille (*actuar*) og føle for publikum, og lete etter punkter i oppvisningen som gjør at jeg husker. Det er viktig å skille de to fra hverandre. Den ene er danseren og den andre er personen på det personlige plan.

Her kommer det klart frem at ideen om tangodansing også mellom to personer av samme kjønn inneholder elementer av seksuell erotikk og lidenskap, noe neste avsnitt handler om.

Lidenskap

De homofile tangodanserne mente selvfølgelig at det erotiske og lidenskapelige aspektet ikke var utelatt dem. Rosa hadde vært klassisk ballettdanser i mange år, og var en av de første elevene da Casa Lambada hadde startet med tangotimer for menn (*clases de tango para varones*) i 1999. Han sa:

Etter å ha gitt de beste årene i mitt liv til klassisk dans, sa jeg: ”Nok er nok! Jeg vil ikke vite mer av dans”. Ikke dans som en forpliktelse for å si det sånn. I den klassiske dansen hadde vi mange oppvisninger og det var en veldig krevende livsstil. Jeg ønsket å møte dans fra en annen side, fra en annen synsvinkel. [Jeg ønsket] å bare kunne nyte [dansen].

Etter å ha danset *folklore* siden han var liten, begynte Tomás å danse tango da han var 14 år gammel. Han lærte koreografi og danset på scenen, men likte ikke tango. Det var først da han følte tangoen på kroppen at han begynte å like å danse. Han fortalte:

Jeg oppdaget tango fra dens kroppslige side. Jeg oppdaget lidenskapen (*la pasión*) og erotikken (*el erotismo*) i tango da jeg begynte å danse tango med en annen mann.

Det Tomás sa, viser betydningen av den homofile settingen rundt tango. Tangodanserne sa at det ikke spilte noen rolle om den de danset med var mann eller kvinne. Jeg observerte at mange danset med kvinner, men tendensen var likevel at de foretrakk å danse med menn. Det var jo muligheten til å danse med andre menn som hadde trukket mange av de homofile mennene inn i tangomiljøet.

Tres minutos de cuernos inocentes⁴⁶

”Tango som sex” var nesten et ordtak i det homofile tangomiljøet. Det var vanlig å sammenligne tangodansing med det å ha sex, å elske, å være utro, eller å ha en affære. En tolkning av det kan være at det var en slags ønskesetting fordi det innebar fysisk kontakt i løpet av dansen. Å danse med en annen mann kan ha vært en måte å leve ut følelser på dansegulvet, og realisere behovet for nærhet og berøring på en “uskyldig” måte. Hanna skriver at både det å se dans og å danse selv kan frembringe erotiske fantasier (1988:111).

⁴⁶ Oversettelse: tre minutter med uskyldig utroskap.

Noe Luis sa kan bidra til å kaste lys over hvilke følelser som var involvert i tangodansingen, og at seksuelle fantasier kan realiseres ved å danse med en annen mann:

Det skjedde bare med ham [Juan]. Ikke i milongaen, men når vi danset en annen gang. Jeg vet ikke om du husker forrige kvelden. Det hadde aldri skjedd meg [før]. Jeg ble opphisset da jeg danset. Det gjorde han også. Da sa jeg: "Vi må stoppe". Hva betydde det? Jeg tenkte at i det øyeblikket kunne det ha skjedd mye. Dansen gir rom for tiltrekning, og er potensialet for mye mer. Vi fortsatte å danse og vi kunne ikke skille oss fra hverandre. Rodolfo sier at tango er et tre- minutters knull. Jeg argumenterte alltid for at det ikke er slik. Nå kan jeg ikke argumentere for det lenger. Det finnes en rekke fantasier som jeg deler med Juan og Ignacio. Men jeg vet jeg ikke kan gjennomføre dem fordi jeg er i et parforhold. Jeg greier ikke å holde sex og følelser fra hverandre. De er nesten uatskillelige for meg.

Ved en annen anledning hadde Luis danset ofte med samme person (Ignacio) i løpet av en kveld på milongaen. Rodolfo, en homofil tangodanser i 50- årene, hadde sagt til Luis: "Dere knulla hele natta". Da Luis fortalte meg hva Rodolfo hadde sagt, så han nesten forskrekket ut, og han sa at han hadde svart "Neiiii!". Likevel var ikke smilet langt unna. Selv om han da nektet for at det å danse med Ignacio kunne sammenlignes med sex, hadde han sagt til meg en annen gang: "Jeg sa til Ignacio at vi elsket hele natten". Ignacio hadde skrevet noe lignende til Luis: "Etter at vi danser en tango med *sacadas*⁴⁷ og kjærtegn, fortsetter vi der tangoen stopper". Her kommer det frem at det å danse tango inneholdt sterke elementer av fantasi, ønsker og følelser. Det leder til det å kunne skille mellom dans og virkelighet. Stoppet tangoen på dansegulvet? Noen ganger var det uklart, og danserne kunne misforstå situasjonen.

Hvis kjemien eller kommunikasjonen mellom de to dansende på dansegulvet var bra, kunne det fremkalle følelser hos en part og føre til en forveksling av dans og virkelighet. Det kunne oppstå forelskelser fordi de kunne tro at kjemien på dansegulvet også gjaldt i virkeligheten. Flere fortalte meg at de hadde innledet et forhold eller kunne ha gjort det på det grunnlaget. Luis sa at han hadde blitt forelsket i Ignacio som han hadde danset med. Etterpå hadde de holdt kontakten per e- post selv om begge allerede hadde kjærester. I e- postkorrespondansen hadde de skrevet om hva de hadde følt da de hadde danset. Ignacio hadde skrevet til Luis hvor mye han hadde likt å danse med ham, ha hånda bak ryggen hans og at han ville likt å

⁴⁷ *Sacadas* består i at benene til *el conductor* og *el conducido* tvinnes inn i hverandre.

kysse ham. Luis, som aldri hadde følt noe slik før, hadde sagt: ”Jeg kunne ha danset med deg hele livet”. Han fant imidlertid ut at han ikke var forelsket i virkeligheten, men at han hadde blitt ”lurt” av følelsene som hadde oppstått da de hadde danset sammen. Det var vanlig at forhold som hadde oppstått på dansegulvet gikk over like fort som de hadde begynt.

Siste del av kapitelet vil handle om rollene i tango, kjønnsroller, kroppsliggjøring, og hvordan kjønns kategorier kan bestrides i dans.

Rollene: el conducido/ el conductor

Tango blir tradisjonelt danset i par bestående av én mann og én kvinne. I de tradisjonelle milongaene er det mannen som fører kvinnen. I de homofile milongaene danser mange par av samme kjønn, også der er det slik at den ene partneren fører den andre.

I de tradisjonelle milongaene brukte danselærerne ”kvinnen” (*la mujer*) og ”mannen” (*el hombre*) for å forklare rollene i dansen. I de homofile milongaene ble ”den som fører” (*el conductor*) og ”den som blir ført” (*el conducido*) brukt. Ordene kommer fra ordet *conducir* som betyr å kjøre bil, føre, lede eller styre. *El conductor* betyr føreren, konduktøren eller sjåføren. Selv om *el* er en hannkjønnsartikkel, ble *el conductor/ el conducido* brukt både om gutter og jenter, og refererte derfor ikke til noe bestemt kjønn, men til rollene i dansen. *El conducido* og *el conductor* ble brukt gjennomgående i de homofile milongaene, og jeg hørte aldri at disse betegnelsene ble brukt andre steder. Han/ hun ble brukt for å referere til kjønn til den personen man snakket om. For eksempel: ”Hun ledet meg” (*Ella me condujo*), eller ”Han ble ledet” (*El bailó de conducido*). ”De som vil lære å lede, kom hit!” (*Los que quieren aprender a conducir, vengan acá!*), pleide lærerne å si. Vanligvis ble rollen som *el conductor* lært bort først. Deretter kom turen til *el conducido*. Nesten alle de homofile guttene lærte begge rollene, men de fleste hadde sin favorittrolle. Nå vil jeg gå inn på et eksempel fra en ordinær danseskole hvor timen gikk ut på å at jentene skulle lære å føre og guttene skulle lære å bli ført.

Ofte kom det en eldre dame og la flygeblader på bordene i La Marshall; reklame for ulike milongaer, tangotimer og butikker hvor det ble solgt klær og tangosko. En kveld lå det et

flygeblad på bordet som fattet interesse. Det var reklame for rollebytte (*roles invertidos*), og i timen ville man lære:

-Den maskuline rollen for kvinner

-Den feminine rollen for menn

-Å kjenne til den andres plass for å kunne danse bedre

Jeg deltok på timen på danseskolen. Lærerinnen, som var profesjonell tangodanser, begynte med å forklare oss rollene i tango: Når jeg sier mann, refererer jeg til den maskuline rollen. Den maskuline og den feminine rollen er helt forskjellige, sa hun. Mannen "fører" (*guía*) og gir sikkerhet. Hans rolle er å ta raske beslutninger. Han fører med hele kroppen. Kvinnen derimot, overgir sikkerheten sin. Hun må stole på mannen og hele tiden være oppmerksom på markøren hans, eller vektskifte, som er en kode som kvinnen vet hva betyr. Hun må ikke tenke på stegene, hun må la seg føre, forklarte lærerinnen videre.

Eksempelet viser hvor godt de tradisjonelle kjønnsrollene er befestet. Man kan se hvordan verdiene som tillegges de ulike rollene stemmer overens med den heteroseksuelle matrisen, hvor sosialt kjønn sees på som en refleksjon av biologisk kjønn (Butler 1990: kapittel 2). Sagt på en annen måte, "maskulint uttrykker mannlig og feminint uttrykker kvinnelig" (Román- Velázquez 1999:122). Den maskuline rollen ble fremstilt som aktiv, mens den feminine ble sett på som passiv. Det har vært en vanlig tolkning i antropologi å fremstille kjønnsrollene i forhold til aktiv/ passiv, hvor mannen er den aktive og kvinnen er den passive.

Men selv om rollene ble fremstilt som motsatser, ble de også fremstilt som gjensidig utfyllende. Det tilsvarer en tolkning av kjønnsroller som komplementære. Noe lærerinnen sa, illustrerer det: "Det eksisterer en gjensidig avhengighet mellom de to rollene. Det avhenger ikke bare av mannen. Kvinnen må også være oppmerksom og åpen for å forstå mannen. Hun må hele tiden ta imot informasjonen som kommer fra mannen". Rollene utfyller hverandre ved at den ene gir, den andre tar. Samspelet og avhengigheten mellom rollene i dansen ble vektlagt. En gjensidig avhengighet i forhold til kommunikasjon gjør at dansen ikke blir til dersom ikke begge parter bidrar. Dette viser hvordan dans kan reflektere verdier om kjønn som allerede finnes i samfunnet og kulturen. Hanna skriver at følelser og ideer om

seksualitet og sosialt kjønn blir formet i dans, og at dans både kan bekrefte og utfordre forventede kvinnelige og mannlige kjønnsroller. Dans som bryter med de konvensjonelle kjønnsrollene bidrar til videreutvikling av kultur (1988:xiii). Neste avsnitt vil handle om hvordan kjønnsroller kan brytes i tango. Eksemplene er hentet fra samme timen.

Roles invertidos?

Til min store overraskelse var det kun møtt opp to gutter til timen. Resten fordelte seg jevnt mellom jenter i 20- åra og middelaldrende kvinner. Felles for dem alle var at de hadde ganske mye danseerfaring. Jeg trodde at det ville komme flere homofile menn på timen. I de homofile milongaene var det en sterk overvekt av homofile menn, og færre kvinner (lesbiske og heterofile). Her var sammensetningen annerledes. Jeg kunne selvfølgelig ikke avgjøre den seksuelle legningen til de som hadde møtt opp, men jeg kjente ikke igjen noen fra det homofile tangomiljøet.

Lærerinna sa at ”den mannlige rollen” (*el rol de hombre*) interesserte henne fordi hvis en kvinnelig lærer kan danse den, kan hun lære bort begge rollene og dermed undervise alene. Siden det ikke fantes mange skoler som spesifikt lærte bort den mannlige rollen til kvinner, måtte jentene lære denne rollen selv. Jeg forsto det slik at hun ville lære bort den mannlige rollen av praktiske og nødvendige grunner. Hun sa ikke noe om hvorfor gutter skulle lære den kvinnelige rollen, men antageligvis av lignende årsaker. Hun sa videre at hun ikke hadde noe som helst problem med å danse den mannlige rollen eller å danse med ei jente.

Timen begynte, og jeg danset med mange av jentene siden vi måtte bytte partner ofte. ”Hvem skal begynne å føre?”, sa jeg da ingenting ble sagt. ”Du kan begynne”, fikk jeg som svar hver gang. Og det gjorde jeg, selv om jeg kun hadde danset i to uker, og knapt kunne danse som *conducido*. Det virket på meg som om jentene kviet seg for å begynne å føre. De to guttene som deltok i timen førte kun jenter, eller lærerinna når hun skulle vise fram figurer. Guttene danset aldri sammen eller ble ført av ei jente. ”Hvem vil føre meg?” (*¿Quién me quiere conducir?*), spurte lærerinna, og da var det vanligvis en av guttene som meldte seg frivillig. Jeg syntes det var litt rart, siden grunnen deres for å være der sannsynligvis var for å lære å danse ”den feminine rollen for menn”. Den vanlige rollen for menn kunne de jo lære å danse hvor som helst, og ut fra min bedømmelse danset de den allerede veldig bra.

Kjønnsrollemønsteret i dagliglivet og i ”ordinær” tango ble reproduisert selv i en setting hvor det var meningen at man skulle lære å danse den andre rollen. Guttene førte selv om de var der for å lære å bli ført. Lærerinnen oppfordret andre til å føre henne, selv om hun sa at hun ikke hadde noen problemer med å føre selv. Flere av jentene kunne allerede føre litt, men valgte å ikke ta utfordringen når lærerinnen oppfordret noen til å føre henne for å vise figurer. Dette viser hvor hardlivet oppfatninger knyttet til kjønn og roller i dans kan være. Samtidig viser eksempelet at kvinner forholder seg noe mer fleksibelt til rollene enn menn. Román-Velázquez peker på at kjønnsrollemønsteret i dagliglivet til en viss grad kroppsliggjøres i rollene i dans. I salsatimene viderefremidlet danselæreren kjønnsrollemønsteret: menn leder an og kvinner venter på ordre (1999:121). Selv om det kunne virke som om det også var tilfellet i tango, er bildet mer nyansert. I timene i de homofile milongaene opplevde jeg at *el conducido* til en viss grad hadde fritt spillerom. Jeg ble forklart at *el conducido* selv bestemte om han/ hun vil ta lange eller korte skritt, og eventuelt ville legge til en *adorno* eller *gancho*. Dermed var det *el conducido* som bestemte takten, noe som betyr at *el conductor* ikke hadde den fulle og overlegne kontrollen som han i utgangspunktet ble antatt å ha.⁴⁸ Selv om rollene i dansen ble fremstilt på samme måte i de homofile milongaene som i de tradisjonelle milongaene, var det én lærer som hadde en annen oppfatning av hvordan to menn som danser sammen burde eller kunne danse.

Pacos tangotimer for homofile- “un taller para hombres que bailan con hombres”⁴⁹

Ved hjelp av internett hadde jeg funnet en ”ny” milonga og tangotimer for ”menn som danser med menn”. Jeg hadde ikke hørt at de homofile tangoguttene danset på andre steder enn El Farruco, Che Marrusa og Casa Lambada. Jeg dro likevel av gårde for å se hva jeg fant. Stedet lå bare noen meter fra Che Marrusa. Jeg ringte på, og døren ble åpnet av Paco. Han fortalte meg at milongaen han hadde organisert for homofile: Quince Martinetas, ikke kom til å bli åpnet igjen. På grunn av den store brannen 30. desember hadde kravene til danse- og konsertsteder blitt strammet inn, noe som gjorde at han måtte ha gjort mange utbedringer for å kunne fortsette å holde milonga der. Det ville ikke lønne seg fordi

⁴⁸ Også Tobin rapporterer at de fleste par i Buenos Aires i dag danser en tango hvor verken mannlig dominans eller kvinnelig underkastelse er fullstendig. Han påpeker at kvinnen først lærer å danse slik mannen markerer før hun lærer å improvisere (1998:95). Min egen erfaring stemmer overens med det. Jeg opplevde det som vanskelig som nybegynner og *conducido* å utnytte spillerommet som var der. Man må ha danset en god stund for å greie å benytte seg av den muligheten.

⁴⁹ Oversettelse: en workshop for menn som danser med menn.

milongaen hadde hatt få besøkende. Timer, derimot, kunne han gi. De vanlige tangotimene hadde fortsatt, mens tangotimene for ”menn som danser med menn” hadde blitt avsluttet på grunn av for dårlig oppmøte. Til slutt hadde det bare vært tre elever igjen. Det som var spesielt med tangotimene hans var at han hadde foreslått en ”ny teknikk” for ”menn som danser med menn”, som hadde endret på det vanlige styrkeforholdet mellom *el conductor* og *el conducido*.

En ny måte å danse på

Pacos ”nye teknikk” kan bidra til å kaste lys over hvordan kjønns kategorier i dans kan bestrides. Han forklarte at når to homofile menn danser sammen, er det *to menn*, og ikke en mann og en kvinne, som danser sammen. Ifølge ham danset de homofile som om en av dem skulle ha vært kvinne, mens den andre danset som mann. Dette mente han var feil, siden begge var menn. Begge mennene må utnytte den fysiske styrken de har i kroppen, og derfor burde de danse med en annen teknikk, sa han. Jeg skjønnte ikke helt hva han mente. Hvis ikke én danset ”kvinnerollen” og den andre danset ”mannsrollen”, hvordan skulle man ellers danse? Det måtte vel være slik at én danset bakover, noe som kjennetegner *el conducido*, og at én danset forover, som *el conductor*. Kun én kan føre, ellers blir det vel bare tull, tenkte jeg. Jeg ba han om å forklare det nærmere. Paco sa: ”Mannen som danser som *conducido*, bør ha en kraftfull rolle, ikke en feminin rolle. Sånn danser de homoseksuelle:” Han sto på dansegulvet, og hadde armene i en posisjon som om han danset med noen. Han tok små, elegante skritt, og beveget hoftene og armene på en overdrevet feminin måte. Videre sa han:

Jeg vil at de skal slutte å danse slik. Det er to menn og ikke en mann og en homse (*marica*). Jeg vil at de skal slutte og oppføre seg som kvinner. Kvinnen er skjør, og mannen må passe på henne, men mannen [er] ikke [skjør]. Det viktige er ikke omfavnelsen, men at de slutter å danse som kvinner.

Han tok rundt meg slik at jeg ble stående som *conductor*, og ba meg om å lede ham. Jeg gjorde mitt beste, og prøvde å ta stegene speilvendt. Han la på litt mer motstand enn det som var vanlig for *el conducido*, men uten at han begynte å føre. Paco mente at den som danser som *conductor*, også kan bli ført, men uten å forandre armposisjonene. Omfavnelsen avhenger dermed ikke av hvem som fører. Han mente at dersom to menn som ikke er homofile danser sammen, vil man legge merke til at de danser på den måten. I de homofile milongaene, derimot, byttet de homofile armposisjon når de byttet roller. Paco brøt med den

dominante kulturen ved å foreslå den ”nye teknikken”. Han lagde et nytt innhold til de tradisjonelle rollene i tango. Samtidig som dans er et viktig middel for fremvisning av maskulinitet og femininet, og derfor for sosialisering av kjønn, er det også en arena hvor kjønnskategorier kan bestrides. Musikk gjør mer enn å uttrykke ulikheter som allerede eksisterer. Musikk og dans ”provides an arena for pushing back boundaries, exploring the border zones that separate male from female” (Stokes 1994:22). Stokes kritiserer at dans kun ”reflekterer” underliggende kulturelle mønstre og sosiale strukturer (1994:4). Hva innebar egentlig forslaget til Paco? Og hvorfor ble ikke timene hans populære? Nå skal jeg foreslå tre tolkninger av hvorfor de homofile tangodanserne ikke hadde likt den nye teknikken.

Tolkning 1: Viktigheten av tradisjon

Paco sa at de homofile som hadde deltatt i timene hans hadde sluttet fordi de ikke hadde likt forslaget hans til hvordan de kunne danse. Men hva var det Paco implisitt sa gjennom forslaget sitt? Inneholdt den nye teknikken elementer som brøt med mange homofile danseres oppfatning av tango, og var det derfor den ikke slo an blant de homofile?

For å skjønne Pacos teknikk må vi kaste et blikk tilbake til kapittel 4. At en homofil mann var feminin (*afeminado*), var en vanlig stereotypi i Argentina, en stereotypi som informantene hevdet at ikke nødvendigvis stemte. Mange mente at mange homofile ikke var mer feminine enn andre menn, og at man ikke kunne se på noen at han er homofil. De mente også at *aktiv* og *passiv* ikke var viktige kategorier for å avgjøre om en mann var homofil eller ikke. Det er tydelig at Pacos idé av en homofil mann stemte overens med stereotypien; en mann som oppfører seg som en kvinne, har den passive rollen og er feminin.⁵⁰

Subkulturer låner tegn fra den dominante kulturen, forandrer på meningsinnholdet og gjør dem til sine egne, skriver Stokes (1994:19). Det var nettopp det Paco hadde gjort ved å introdusere den nye teknikken. Ved å forandre på meningsinnholdet i rollene, ønsket han å få de homofile (som ble ført) til ”å slutte å oppføre seg som kvinner”. Ved at teknikken gjorde begge rollene likeverdige, og fordelte vektforholdet jevnt mellom dem, kan man si at Pacos tilnærming til tango var ”moderne”. Nyere forskning viser at distinksjonen mellom aktiv og passiv, hvor kun den passive blir sett på som homofil, er på vei til å forsvinne. Den egalitære

⁵⁰ Paco brukte ordet *marica* (brukes om feminine homofile menn) om *el conducido*, den som ble ført (den passive rollen).

(og moderne) modellen, hvor begge parter i et homofilt forhold blir sett på som homofile, er på vei til å bli utbredt i Latin- Amerika, særlig i middelklassen (Lancaster 1992, Parker 1998 og Prieur 1994:145).

Paco ville at de homofile skulle overføre den ”moderne” oppfatningen av de seksuelle rollene i et homofilt forhold til dansen. I og med at de homofile tangodanserne ikke så på *aktiv* og *passiv* som viktige kategorier, hadde de en ”moderne”, nordvestlig forståelse av homoseksualitet. Likevel ønsket de å danse på den ”tradisjonelle” måten. Det kan ha vært fordi de følte seg sterkere bundet til tradisjoner i dansen enn til seksualiteten, og at tradisjoner ble sett på som viktigere enn å fremheve at de var ”moderne”. Vi har sett at tangodanserne snakket om tradisjoner og barndomsminner som noe som knyttet dem til tango. Det er derfor mulig at de ønsket å danse en ”tradisjonell” tango. Noe som viser at tangodanserne var opptatt av tradisjoner kom til syne på Che Marrusa, hvor det ble danset *folklore*. Nesten alle som gikk og danset der, danset folkedans i tillegg til tango. På den måten var de knyttet til tradisjon og den lokale kulturen i provinsene på den ene siden, og til Buenos Aires og urban kultur på den andre siden.

Tolkning 2: ”Homofile som alle andre”

En alternativ tolkning er at de homofile tangodanserne danset tradisjonell tango fordi de ønsket å bli sett på som ”vanlige mennesker”. Selv om de homofile tangodanserne mente at andre så for seg homofile på en bestemt måte (stereotypien), var det noe de ikke selv identifiserte seg med. Det var heller noe de mente var direkte uriktig. De sa at de ønsket å bli sett på som ”vanlige mennesker”, uavhengig av sin seksuelle orientering. Tangodanserne kan derfor ha reagert på Pacos stereotypiske karikering av homofile som danser som *conducido*. I tillegg kan det at han ikke var homofil, ha gjort at de ikke stolte på ham. Informantene mente at stereotypien av homofile menn var med på å forsterke fokuset på det seksuelle ved dem som personer. Samuel mente at seksualitet hører hjemme i den private sfære:

Seksualiteten er min, og har å gjøre med mitt indre og noe veldig privat. Selv om du er heteroseksuell, vurderer du ikke alltid deg selv på grunn av din seksuelle orientering (*elección sexual*). En homofil, derimot, blir vurdert i forhold til sin seksuelle orientering. Det er som om den seksuelle orienteringen kommer i forgrunnen. Ikke som: Vel, han er *gay* innenfor husets fire vegger og ligger med en gutt. Det virker som om fordømmen kommer derfra. Utifra det faktum [at du er

homofil] vil andre evaluere hvordan du utvikler deg sosialt på et sted. Den fordømmen virker teit. Den [seksuelle orienteringen] er den eneste forskjellen. [Det er] en forskjell som er lite betydningsfull, fordi den helt og holdent tilhører den private sfære.

Sitatet viser at de homofile tangodanserne ikke ønsket at det kun skulle være fokus på deres seksuelle identitet. Jeg fikk inntrykk av at de ikke ønsket å bli forskjellsbehandlet. De ønsket slutt på fordommene, på blikkene, kommentarene og vitsene. De ønsket å leve "normalt". Fordi de ønsket å bli sett på som "en vanlig person", hvorfor skulle de danse tango annerledes enn "vanlige personer"? Nettopp fordi de ikke ønsket fokus på seksuell orientering, hadde de heller ikke noen grunn til å danse en type tango som ville fremheve denne. Derfor danset de homofile tango som ethvert heterofilt par, med det tradisjonelle styrkeforholdet mellom *el conducido* og *el conductor*. De opprettholdt dermed de tradisjonelle rollene i tango.

Tolkning 3: Rolleidentifisering

En tredje tolkning av hvorfor de homofile tangodanserne ikke ønsket å danse den nye teknikken, er at de identifiserte seg med den rollen de foretrakk å danse. Siden Pacos teknikk gikk ut på at begge rollene var like, ville danserne som foretrakk å danse som *conducido* ikke kunne danse den rollen de ønsket. I og med at kvinnen danser den "feminine" rollen og mannen danser den "maskuline" rollen, tilsvarer rollene i tango *den heteroseksuelle matrisen*, som setter likhetstegn mellom sosialt og biologisk kjønn (Butler 1990: kapittel 2). Ifølge en slik logikk stemmer Pacos forslag overens med matrisen, fordi begge rollene i hans teknikk kroppsliggjør "maskuline" verdier. Selv om én nødvendigvis fører, eksisterer det likevekt mellom rollene, noe som passer overens med den egalitære homoseksualiteten som er vanlig i vestlige land.

Måten de homofile danset tango på, derimot, stemte ikke overens med den heteroseksuelle matrisen fordi den som danset den "feminine" rollen ikke var kvinne, men mann. Men kan man likevel si at den som danset som *conducido* på sett og vis kroppsliggjorde den heteroseksuelle matrisen dersom han identifiserte seg med rollen han danset? Tangodanserne sa at den rollen de valgte på dansegulvet reflekterte den personen de var i dagliglivet. Dermed kan man si at de kroppsliggjorde rollene i dansen. Luis som foretrakk å føre sa:

Selv om jeg ikke nødvendigvis har en fast rolle i dagliglivet, tror jeg på en måte at rollene som jeg har i dagliglivet uttrykkes i tango. Selv i et parforhold. Jeg lar meg ikke så lett føre, jeg liker best å bestemme selv.

Javier derimot ønsket helst å bli ført. Han mente at problemet var at han var veldig høy, og at de fleste han danset med derfor ville at han skulle føre. Også han så likheter mellom dagliglivet og dansen:

Det samme skjer i tango som i dagliglivet. Jeg ville likt å bli ført, men fordi jeg er høy, må jeg alltid føre. Jeg blir sett på som en leder. På jobben også. Blant vennene mine bestemmer jeg også, hvis ikke skjer det ingenting. Likevel tror jeg at jeg er flink til å ta imot ordre på jobben. Jeg liker å bli ført fordi jeg tror jeg er mer følsom. Derfor forstår jeg godt det som markeres.

Siden de ikke identifiserte seg med feminine væremåter generelt, kan det virke rart at de kunne identifisere seg med *el conducido* med tanke på at rollen uttrykker en feminin væremåte. Kenneth Read tolker det dithet at homoseksuelle menn ved hjelp av verbale dueller og mimikk ironiserer over stereotypene og kjønnsrollene i det heteroseksuelle samfunnet (1980). Men han mener at det ikke bare er en reproduksjon av heteroseksuelle modeller av ”det maskuline” og ”det feminine”, men at forvridningen er bevisst og ritualisert. Det er skildringer av myten om hva homoseksuelle menn er antatt å være, heller enn hva de i virkeligheten er (1980:125). Men jeg opplevde på ingen måte at de homofile tangodanserne ironiserte over den ”feminine” eller den ”maskuline” rollen.

Det at de identifiserte seg med én rolle og så paralleller til dagliglivet, betyr at det *ikke* innebar en *rolledistanse* fra deres side. Tangodansing var ramme alvor. Om de foretrakk å danse den rollen de foretrakk i seksuallivet, vet jeg ikke noe om. Det jeg kan si, er at mange hadde en favorittrolle som de pleide å danse. De aller fleste lærte å danse begge rollene, og danset også begge rollene i milongaen. Det var vanligst å lære å bli ført først, da denne rollen ble sett på som noe lettere å begynne å lære. Deretter lærte de aller fleste å føre. Det var sjelden at danserne selv snakket om rollene, hvilken rolle de likte å danse og hvordan de ulike rollene føltes. Danserne visste hvem som likte å danse som *conducido* eller *conductor*, og valgte dansepartner som ikke danset rollen de selv foretrakk.

Avslutning

Selv om tangodanserne sa at de identifiserte seg med én bestemt rolle og ofte hadde én favorittrolle, danset de aller fleste begge rollene, og uttrykte et ønske om å forbedre seg i den rollen de danset dårligst. Tilknytningen til én bestemt rolle var derfor ikke veldig sterk. Informantene ironiserte heller ikke over rollene. Jeg vil derfor argumentere for at de to første forklaringen har mest for seg. Ved at de hadde en ”moderne” forståelse av det å være homofil, og argumenterte for den egalitære modellen, kunne man derfor tro at de hadde villet ønske å danse slik som Paco foreslo, en teknikk som fulgte nettopp den logikken. Men det informantene var mest opptatt av var å danse tango på tradisjonelt vis. De ønsket ikke å bli spesialbehandlet, men å bli sett på som ”vanlige personer” hvis eneste forskjell var seksuell orientering.

Tango ble snakket om som en lidenskapelig dans, og satte tydelig følelser i sving hos de aller fleste. *La conexión* var et viktig følelsesmessig aspekt ved det å danse tango. Hva forteller fasinasjonen med *la conexión* om synet på kjønn og homoseksualitet? Gjennom tangodansing hadde danserne mulighet til å uttrykke følelser, og det var en arena for å leve ut seksuelle fantasier på dansegulvet, som også kunne videreføres til dagliglivet. I likhet med den tradisjonelle forståelsen av tango som en lidenskapelig dans mellom én kvinne og én mann hvor heteroseksuell erotikk spilles ut, fant de homofile tangodanserne seg et rom hvor de kunne uttrykke seg på en annen måte. Tomás sa:

Det er et personlig arbeid. Tango kan hjelpe personer som har vanskelig for å uttrykke seg. Det er en ekspressiv form. Seksualitet kan fungere som et eksempel. I sex oppdager du en annen seksuell kontakt; kjærtegn. Jeg har hatt problemer med det å føle. For seksuell nytelse og erotikk har det hjulpet meg. Det handler om å forandre seg når du er sammen med en annen person. Det handler om ting utenom penetrasjon. Det handler om berøring og kjærtegn.

Konklusjon

I denne oppgaven har jeg prøvd å kombinere studien av to forskjellige temaer, nemlig dans og homoseksualitet. Bortsett fra Hanna, som skriver om profesjonelle homofile dansere i moderne dans, kjenner jeg ikke til noen studie av homofile menn og dans. Dette er iøynefallende med tanke på at mannlige homofile dansere har hatt en tendens til å dominere innenfor ballett og moderne dans (1988:119). Det samme gjelder kanskje også innenfor annen type dans, og for ikke- profesjonelle dansere. Sentrale temaer jeg har belyst i oppgaven er: milongaen som sted, homofili som noe offentlig/ privat, stilltielse og mistanke, stereotyper versus selvrepresentasjon, og hvordan dans kan brukes som uttrykk for identitet.

William B. Turner skriver at sosialt kjønn og seksualitet kun er noen av elementene som utgjør et individs identitet (2000:5). På den ene siden viser identitet til noe eget ved hvert enkelt individ som er unikt ved det individet og som ikke deles med noen andre. På den andre siden avhenger den unike identiteten av noe felles (2000:32). Derfor er identitet noe tvetydig. Samtidig som et individ skiller seg fra andre individer på bakgrunn av at de er forskjellige fra dem, bygger også identitet på noe som er felles eller delt med andre.

Marianne Gullestad skiller mellom et individs ”selv”, dets ”identiteter” og dets ”roller”. Selvet gir følelsen av noe grunnleggende og kontinuerlig, mens de ulike identitetene er knyttet både til selvet og til enkelte roller. Identitetene står nærmere selvet mens rollene står nærmere den sosiale strukturen av sosiale plikter og rettigheter (1996:24-25). Hun argumenterer for at aktørperspektivet er viktig fordi mennesker er aktive i forhold til hvordan de definerer seg selv, og fordi de forholder seg kritiske til diskurser som finner sted i samfunnet (2002:47).

Flere av informantene snakket om tango som en del av sin kultur og tradisjon. Mange hadde barndomsminner knyttet til tango og tangodansing. Jeg har tolket det dithen at det var viktig for dem å finne en slags tilknytning til det argentinske i tillegg til det homofile. Å danse tango var muligens en måte å inkorporere en argentinsk kulturell identitet i selvet deres, i

tillegg til den homofile identiteten. Gjennom å danse tango, var de homofile tangodanserne selv med på å konstruere sin egen identitet som argentinere. Milongaen kan sees på som et samlingspunkt der homofile menn kunne uttrykke og spille ut ikke- homofile identiteter. Som vi så i kapittel 4, var det viktig for informantene å få frem at de som mennesker ikke kun ønsket å bli knyttet til en homofil identitet. Det Javier sa om at en homofil person er redd for å bli vurdert kun utifra sin seksuelle orientering, er et eksempel på det. Javier ønsket ikke kun å få aksept for sin homofile identitet, men også å bli anerkjent som en mann som var flink til å danse tango. Her ser jeg paralleller til det Gullestad skriver om at noen identiteter lett kan overskygge andre identiteter. Hun viser med et eksempel at det å være ”innvandrer” i mange situasjoner er en identitet som overskygger andre viktige identiteter som en person måtte ønske å representere. Identiteten ”innvandrer” kan i enkelte tilfeller bli oppfattet som en påtvungen identitet fordi personen selv ikke kan velge når identiteten ”innvandrer” blir gjort relevant. Begrepet ”innvandrer” er totaliserende fordi det dekker over 100 opprinnelsesnasjonaliteter (2002:92). Dermed kan begrepet lett gi prototypiske konnotasjoner (2002:96-97). De homofile tangodanserne var slett ikke enige i at de prototypiske konnotasjonene (eller stereotypiene) folk hadde om homofile i Argentina var noe som gjaldt alle homofile menn. Det var dermed ingen overensstemmelse mellom stereotyper og selvrepresentasjon. Det var flere ting som tydet på at det blant homofile fra middelklassen i Buenos Aires hadde en forståelse av homoseksualitet som tilsvarer en egalitær modell (se Lancaster 1992, Parker 1998 og Prieur 1994:145). Informantene understrekte at det ikke var seksuelt rollevalg, men objektvalg som gjorde at en mann ble definert som *gay*. Jeg opplevde dem som dessuten som beleste og bereiste urbane mennesker med en god del selvinnsikt og refleksivitet rundt sin seksualitet.

I antropologiske studier av homoseksualitet blir det ofte fokusert på kjønn og kjønnsidentitet. Det kan for så vidt være naturlig siden kjønn og seksualitet er fenomener som må forstås i sammenheng. Men det virker som om det ofte blir glemt at homofile menn også har andre identiteter utover det å være homofil. Det er det jeg ønsker å få frem. Tangodansing var for noen homofile menn (og kvinner) en måte å være argentinere på. Det å danse tango kan dermed sies å være del av noe felles. Identitet er derfor ikke bare å sette seg i kontrast til noe annet, men kan også være bygget på noe felles eller delt (Turner 2000:32).

Samtidig som tangodansingen knyttet de homofile guttene til det argentinske, var det å danse i milongaen nettopp å synliggjøre at de var homofile. Fordi milongaen var et "offentlig" sted som var åpent for alle, kunne hvem som helst komme og se dem danse. For mange av de homofile danserne kan milongaen ha vært et sted hvor de hadde mulighet til å tre fram på den offentlige scene som homofile argentinerere, og på den måten vise at det ikke lå noe motstridende i det at en mann både er homofil og argentinsk. Milongaen kan sies å ha en "sosial sentralitet" (Hetherington 1998) nettopp fordi den markerer spenningen mellom de to identitetene.

Også massemedias inntog i milongaen bidro til å gjøre den til et offentlig sted. Mange av de homofile tangodanserne så ut til å ønske å verne om milongaens private sfære. De godtok at folk som selv kom dit for å danse eller se på dansen, fikk se dem danse. Men mange likte ikke at det som skjedde innenfor milongaens fire vegger ble eksponert på TV eller i avisreportasjer. Gjestens kjønn eller seksualitet, om de danset eller ikke danset, spilte ingen rolle. Grensen mellom det offentlige og det private gikk for mange av de homofile gjestene ved milongaens fire vegger. Milongaen kan derfor sees på som en arena som ligger i skjæringspunktet mellom det offentlige og det private.

Jeg har prøvd å trekke linjene mellom milongaen og dagliglivet når det kommer til en offentlig/privat-akse. Murray hevder at den offentlige sfære i Latin- Amerika er beskyttet mot homoerotisme (1997:17). Det stemmer ikke så godt overens med mitt materiale. Massemedia ønsket å skrive om det at homofile danset tango. På den måten trakk de homoseksualiteten inn i den offentlige sfære. Informantene så ut til å ha et ambivalent forhold til dette siden de til dels ønsket å verne om milongaen som en halvprivat sfære. Også informantenes dagligliv bar preg av en stadig forhandling mellom det "offentlige" og det "private", mellom det å fortelle og ikke fortelle, mellom stilltielse og mistanke. Selv om informantene sa at familie og venner visste at de var homofile eller at de ønsket at de skulle få vite det, betyr ikke det at homofili ikke ble holdt skjult. De ønsket kanskje å fremstå som mer "åpne" enn det de i virkeligheten var. Det de fortalte om familiens reaksjoner, viser også at familiene deres ofte ønsket å holde sønnens homofili skjult. Men uansett om de visste eller ikke visste, fortalte informantene at de hadde blitt mistenkt for å være homofil fra mange hold. Det de sa om mistanken tyder på at den fortielsen av temaet som er karakteristisk for andre land i Latin- Amerika (Kristiansen 1996, Prieur 1994 og Carrier 1995), også i noen

grad gjør seg gjeldende i en argentinsk kontekst. Å mistenke noen for å være homofil skjer jo nettopp fordi den homofile identiteten til en person holdes skjult.

Hvis man går ut i fra at sosialt kjønn ikke er en essensiell kvalitet, men noe performativt, kan studiet av dans være et viktig bidrag til kjønnsforskningen (Senelick 1992, referert i Susan Reed 1998:516). Pacos forslag til hvordan menn som danser med menn kunne danse, viser at tangodansing ikke er et speilbilde av samfunnet, men at kjønnsroller kan bestrides i dans (Stokes 1994:22). De homofile tangodanserne, derimot, ønsket å danse slik ”vanlige” heteroseksuelle par danset. De var opptatt av å danse på tradisjonelt vis, som ”vanlige personer”. De viste ingen interesse for å danse tango på en utradisjonell måte. Selv om de i sin dans brøt med forestillingen om tango som en lidenskapelig dans mellom et heteroseksuelt par, var det ingen tvil om at de homofile tangodanserne også så på tango som en lidenskapelig dans, hvor *la conexión* mens de danset var et veldig viktig følelsesmessig aspekt for dem. Det at tangodansing ble sammenlignet med sex tolker jeg dithen at det kan ha vært en måte å uttrykke følelser på og at de dermed kunne leve ut seksuelle fantasier på dansegulvet. Det å danse tango tillot dem å bringe ulike aspekter ved dagliglivet ut på dansegulvet og i så måte forene dem.

Litteraturliste

Archetti, Eduardo: *Masculinities: Football, Polo and the Tango in Argentina*, Oxford: Berg 1999.

Bazán, Osvaldo: *Historia de la Homosexualidad en la Argentina: De la Conquista de América al siglo XXI*, Editorial Marea S.R.L, Buenos Aires 2004.

Bothner, Monica: *La Papaya Verde*, Hovedfagsoppgave, Universitetet i Oslo 2004.

Butler, Judith: *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, New York: Routledge 1990.

Carrier, Joseph: *De Los Otros. Intimacy and homosexuality among mexican men*, New York: Columbia University Press 1995.

Castro, Donald: "Carlos Gardel and the Argentine Tango: The Lyric of Social Irresponsibility and Male Inadequacy" i Washabaugh W. (red.): *The Passion of Music and dance: body, gender and sexuality*. Oxford: Berg 1998.

Chauncey, George: *Gay New York. Gender, Urban Culture, and the Making of the Gay Male World 1890-1940*, New York: Basic Books 1994.

Dijk, Teun A van: "The Study of Discourse" i T. van Dijk (red.): *Discourse as Structure and Process*, London: SAGE 1997.

Douglas, Mary: "Pollution" i *Implicit meanings : essays in anthropology*, London: Routledge & Kegan Paul 1975.

Feld, Steven & Basso, Keith: "Introduction" i Feld, Steven og Basso, Keith (red.): *Senses of place*, Santa Fe, New Mexico: School of American Research Press 1996.

Goffman, Erving: *Stigma: notes on the management of spoiled identity*, New York : Simon & Schuster 1963.

Gullestad, Marianne: *Det norske sett med nye øyne*, Oslo: Universitetsforlaget 2002.

Gullestad, Marianne: *Hverdagsfilosofier*, Oslo: Universitetsforlaget 1996.

Guy, Donna: *Sex and danger in Buenos Aires : prostitution, family, and nation in Argentina*, Lincoln: University of Nebraska Press 1991.

Hanna, Judith Lynn: *Dace, Sex and Gender: Signs of Identity, Dominance, Defiance, and Desire*, Chicago: University of Chicago Press 1988.

Herd, Gilbert: *Same Sex Different Cultures: Exploring Gay and Lesbian Lives*, Boulder, Colorado: Westview Press Boulder 1997.

Hetherington, Kevin: *Expressions of Identity: Space, Performance, Politics*, London: SAGE 1998.

Kristiansen, Hans W.: *Mannlig homoseksuell identitet i Chile*, Hovedfagsoppgave i sosialantropologi, Universitetet i Oslo 1996.

Kristiansen, Hans W.: *Kjærlighetskarusellen. Eldre homoseksuelle menns livsfortellinger og livsløp i Norge*. Avhandling til dr. polit- graden. Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Universitetet i Oslo 2004.

Kulick, Don: "Hur man blir en riktig kvinna eller man", i Kulick, D (red.): *Från kön till genus: kvinnligt och manligt i ett kulturellt perspektiv*, Stockholm: Carlssons 1987.

Kulick, Don: *Travesti : sex, gender, and culture among Brazilian transgendered prostitutes*, Chicago: University of Chicago Press 1998.

Lancaster, Roger : "Subject Honor, Object Shame" i *Life is Hard- Machismo, Danger, and the Intimacy of Power in Nicaragua*, Berkeley, California: University of California Press 1992.

Mintz, Sidney: "The Anthropological Interview and the Life History", i *Oral History Review*, ss. 18- 26, University of California Press 1979.

Murray, Stephen: "The Will Not to Know: Islamic Accommodations of Male Homosexualities" i Murray, S og Roscoe, W.: *Islamic Homosexualities: Culture, History and Litterature*, New York: New York University Press 1997.

Murray, Stephen and Roscoe, Will: "Introduction" i Murray, S og Roscoe, W.: *Islamic Homosexualities: Culture, History and Litterature*, New York: New York University Press 1997.

Nilsson, Arne: "Homosexuella män- urbanitetens förtrupp?" i Johansson, Thomas og Kuosmanen, Jari (red.): *Manlighetens många ansikten- fäder, feminister, frisörer och anda män*, Malmö: Liber AB 2003.

Parker, Richard: *Beneath the Equator. Culture of Desire, male homosexuality, and emerging gay communities in Brazil*, New York: Routledge 1998.

Prieur, Annick: *Iscenesettelser av kjønn: Transvestitter og Machomenn i Mexico by*, Oslo: Pax 1994.

Read, Kenneth E.: *Other Voices. The style of a Male Homosexual Tavern*, Novato, California: Chandler & Sharp Publishers 1980.

Reed, Susan A.: "The Politics and Poetics of Dance", *Annual Review of Anthropology*, Vol. 27, 503- 532, 1998.

Rocchi, Roxana & Sotelo, Ariel: *Los jóvenes y el tango. ¿En busca de la identidad perdida?*, Ediciones del Instituto Movilizador de Fondos Cooperativos, Buenos Aires 2004.

Román- Velázquez, Patria: *The Making of Latin London: Salsa music, Place and Identity*, Aldershot: Ashgate 1999.

Rudie, Ingrid: *Visible Women in East Coast Malay Society. On the Reproduction of Gender in Ceremonial, School and Market*, Oslo: Scandinavian University Press 1994.

Salessi, Jorge: *Médicos, Maleantes y Maricas*, Beatriz Viterbo Editora, Argentina 1995.

Savigliano, Martha E.: "From Wallflowers to Femme Fatales: Tango and the Performance of Passionate Femininity" i Washabaugh W.: *The Passion of Music and dance: body, gender and sexuality*, Oxford: Berg 1998.

Savigliano, Martha E.: *Tango and the Political Economy of Passion*, Boulder, Colorado: Westview Press 1995.

Spartacus International Gay Guide, Berlin: Bruno Gmunder verlag 2006.

Stokes, Martin: "Introduction: Ethnicity, Identity and Music" i Stokes, M (red.): *Ethnicity, Identity and Music: The Musical Construction of Place*, Oxford: Berg 1994.

Strauss, Claudia and Quinn, Naomi: *A cognitive theory of cultural meaning*, Cambridge: Cambridge University Press 1997.

Tilley, Christopher: "Space , Place and Perception: Phenomenological Perspectives", i Gledhill J., Kapferer B., og Bender B. (red.): *A Phenomenology of Landscape. Places, Paths and Monuments*, Oxford: Berg 1994.

Tobin, Jeffrey: "Tango and the Scandal of Homosocial Desire" i Washabaugh W.: *The Passion of Music and dance: body, gender and sexuality*. Oxford: Berg 1998.

Turner, William B.: *A Genealogy of Queer Theory*, Philadelphia: Temple University Press 2000.

Internettsider:

”Milongas” i www.tangodata.com.ar

”Clases” www.tangodata.com.ar

”Área jurídica, área salud y área cultura” i www.cha.org.ar

Internettaviser:

Carbajal, Mariana, ”La Unión Civil llegó a la Patagonia”, www.pagina12.com.ar, 19. desember 2002.

Carbajal, Mariana, ”La Ley de la apertura”, Página 12, 23. mars 2003, www.pagina12.com.ar, 20. mai 2003.

Ferrari, Andrea: ”Los declaro marido y marido”, www.pagina12.com.ar, 12 juli 2003.

Ferrari, Andrea: ”Una firma para la convivencia”, www.pagina12.com.ar, 19. juli 2003.

Iglesias, Mariana: ”Apenas 122 parejas homosexuales pasaron por el Registro Civil porteño”, www.clarin.com, 17. juli 2004.

”Más Información: Qué cambia la ley , y qué no”, www.clarin.com.ar, 14. desember 2002.

Tatti, Victoria: ”Ahora las parejas homosexuales podrán pasar por el Registro Civil”, www.clarin.com, 20. mai 2003.

Aviser/ Tidsskrifter:

Bevilacqua, Carlos & Giorgi, Mariano: "Libertango", i *El Tangauta*, år 10, nr. 128, juni 2005.

Bevilacqua, Carlos: "¿Y por casa cómo andamos?" i *El Tangauta*, år 10, nr. 124, februar 2005.

Sousa, Daniel: "La transformación del gaucho" i *Latino*, år 2, nr. 13, juli 2005.

Nazario, Patricia: "BA's gay tourist industry thriving", Buenos Aires Herald, 20. november 2003